



บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลที่ได้จากการชมภาพยนตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดแบ่งตัวละครทั้ง 4 กลุ่ม ออกเป็นกลุ่มย่อย (Subcategories) ประกอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงทั้ง 4 กลุ่มในบริบทของสังคม โดยจะนำเสนอเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. แม่
2. เมียน้อย
3. หญิงขายบริการทางเพศ
4. ผู้หญิงแกร่ง

การนำเสนอจะเริ่มจากการให้ภาพกว้างเกี่ยวกับผู้หญิงเหล่านั้นในบริบทของสังคมประเภทต่าง ๆ ของผู้หญิงเหล่านั้นในภาพยนตร์ไทย และข้อเปรียบเทียบระหว่างความเป็นจริงตามบริบทของสังคมกับในภาพยนตร์ตามการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม่ ในภาพยนตร์ไทย

แม่ - ความเป็นจริงในสังคมไทยปัจจุบัน

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่แยกผู้หญิงและผู้ชายออกจากกันโดยทางธรรมชาติ ก็คือ การที่ผู้หญิงสามารถตั้งครรภ์ได้ สิ่งนี้ทำให้ผู้หญิงจำต้องรับ"หน้าที่"การ เป็นแม่โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ขณะเดียวกัน สังคมและชุมชนก็ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ในเชิงวัฒนธรรมของผู้เป็นแม่ไว้ แม่ที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคมได้ก็จะได้รับการยอมรับ และยกย่องให้เกียรติ อย่างเช่นในหลาย ๆ วัฒนธรรม สถานภาพของแม่ขึ้นอยู่กับลูกชาย

"การให้กำเนิดลูกชายคือความสามารถที่ควรแก่การยกย่องนับถือ เรื่องราวในประวัติศาสตร์หลายเรื่องมีต้นเหตุมาจากเพราะไม่มีลูกชาย การมีลูกหญิงกี่คน ๆ ก็ไม่เท่ามีลูกชายคนเดียว ความรู้สึกนี้ฝังลึกมาช้านาน แก่ไขยาก แม้ในสมัยปัจจุบันจะช่วยกันบอกกล่าวว่า มีลูกหญิงหรือลูกชายก็เหมือนกัน ในใจจริงยากจะยอมรับ" (สมศรี สุกุมลนันทน์, 2532:132)

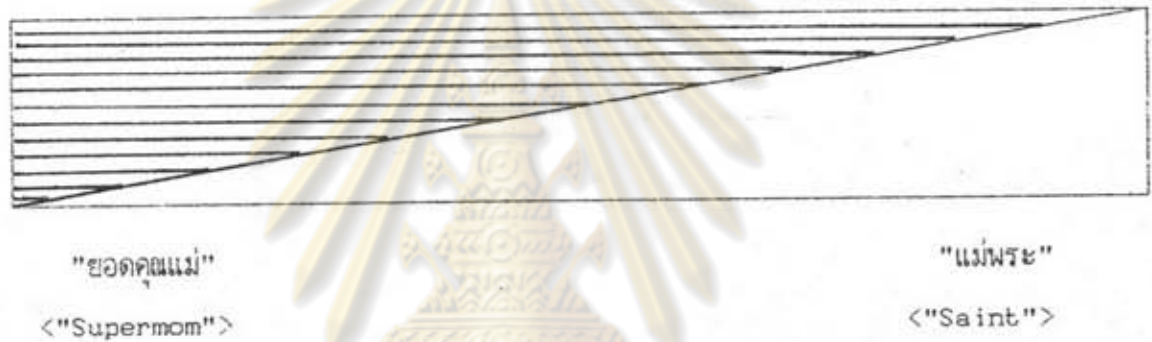
สังคมไทยโดยพื้นฐานแล้วให้ความสำคัญกับแม่อย่างเห็นได้ชัด มีการยกย่องหญิงซึ่งเป็นแม่ว่ามีคุณค่าเทียบได้เป็น "พระของลูก" <ตามปกติจะมีแต่ชายเท่านั้นที่เป็นพระได้> ลูก ๆ เองก็ได้รับการสั่งสอนให้มีความกตัญญูต่แม่ สิ่งที่น่าห่วงมาเกี่ยวกับเกียรติยศดังกล่าวนี้ ก็คือบทบาท และความรับผิดชอบ รวมไปถึงความคาดหวังต่าง ๆ ที่ทำให้แม่ในอุดมคติของคนไทยใกล้เคียงกับความเป็นพระมากขึ้นทุกที แต่ในความเป็นจริง แม่ก็คือปุถุชนซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัจเจกบุคคล แม่จึงมีพฤติกรรมทั้ง "น่าพึงพอใจ" และ"ไม่น่าพึงพอใจ" ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป รวมทั้งในภาพยนตร์ไทยที่มีการจำลองภาพของแม่ในรูปแบบต่าง ๆ ออกมานำเสนอด้วย

การตัดสินใจแบ่งแยกประเภทของแม่ในงานวิจัย(วิทยานิพนธ์)นี้ ค่อนข้างจะเป็นเรื่องของนามธรรมมากกว่ารูปธรรม นั่นคือใช้เกณฑ์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งแสดงออกทาง

พฤติกรรมที่แม่มีต่อลูกมาใช้ตัดสินมากกว่าสิ่งอื่นใด ความรู้สึกพื้นฐานที่เราเข้าใจกันอยู่โดยทั่วไปว่าจะต้องมีอยู่แน่นอนระหว่างแม่กับลูก คือ **ความรัก**

การกล่าวถึงความรักในที่นี้จะเน้นไปในเชิงเปรียบเทียบระหว่างความรักที่แม่มีต่อลูก กับความรักที่แม่มีต่อตนเอง โดยอาศัยแนวคิดของ Nickles และ Ashcraft ซึ่งได้แบ่งสรุปประเภทของแม่ออกเป็น 2 ช้าง คือแม่ ประเภท "แม่พระ" <Saint> และ แม่ประเภท "ยอดคุณแม่" <Supermom> ซึ่งมีระดับความเข้มข้น (degree) ที่ผสมผสานกัน ตามแผนผังดังต่อไปนี้

แผนผัง แสดงระดับการให้ความสำคัญกับตนเอง



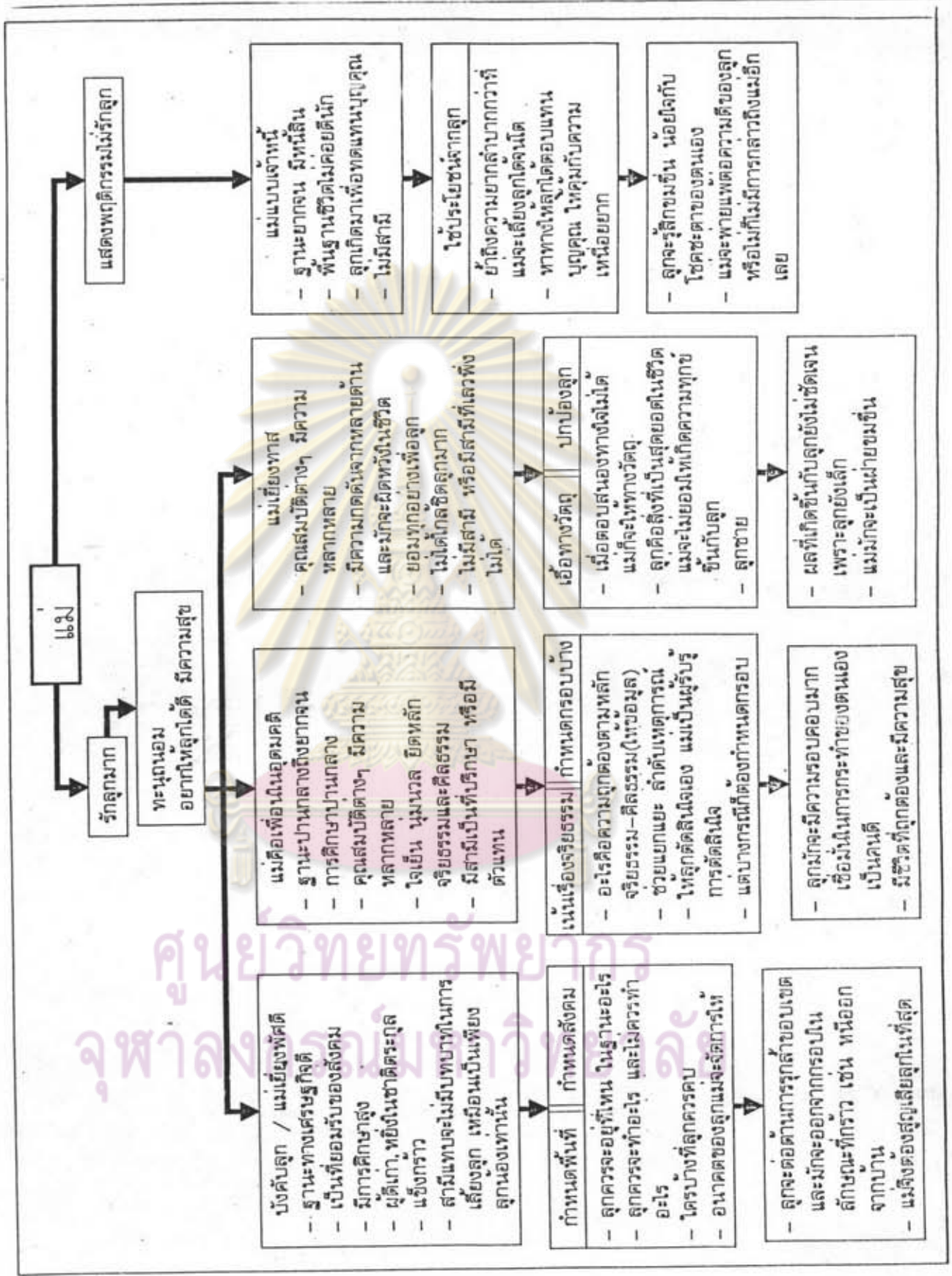
แม่ที่เป็นแม่พระ <Saint> จะมีลักษณะโดยทั่วไปใกล้เคียงกับแม่ที่สังคมไทยให้ความสำคัญ คือ มีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น นึกถึงคนอื่นก่อนนึกถึงตนเอง ไม่เห็นแก่ตัว ดูแลเอาใจใส่คนรอบข้าง มีความอบอุ่นเป็นมิตร พร้อมทั้งจะให้อภัย และมีความรักเต็มเปี่ยม สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปก็คือ แม่เหล่านี้จะอุทิศชีวิตของเธอให้กับการเป็นแม่ และเมื่อยที่ได้อย่างสมบูรณ์ ความสุขของครอบครัวต้องมาก่อนความสุขของเธอ นอกจากครอบครัวแล้ว เพื่อนบ้านและชุมชนก็ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อความคิด และการตัดสินใจของเธอทั้งสิ้น

แม่ประเภท "ยอดคุณแม่" <Supermom> จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับแม่ที่เป็นแม่พระ คือจะเป็นคนที่ยึดถือตนเองเป็นหลัก (ศูนย์กลาง) และตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของตนเอง ผู้บงการวิถีชีวิตของเธอก็คือ ความต้องการ/ความปรารถนาภายในสามัญสำนึกของเธอเอง เธอให้ความสำคัญกับ "ตัวตน" และการดำรงอยู่ของตัวตนนี้ <Existing> เท่า ๆ กับของสามี และลูก แม่ในประเภทหลังนี้จะมียุทธศาสตร์ดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ความสนใจและภูมิหลังต่างๆ เธออาจจะไม่ประกอบอาชีพ แต่ชีวิตของเธอก็จะไม่อุทิศให้กับการทำงานบ้านตลอดเวลา เช่นเธออาจจะมีงานอดิเรก มีการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจะต้องพบปะผู้คนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแน่นอนว่าเธอจะมีความสุขกับการทำกิจกรรมเหล่านี้มากกว่าจะหมกตัวอยู่แต่ในบ้าน

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน บทบาทของแม่ที่เป็นอยู่โดยส่วนมากจะต้องผสมผสานทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน ส่วนในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน ได้เรียกร้องให้แม่ที่ดีจะต้อง "มีหน้าที่เลี้ยงดูให้ความอบอุ่น เสริมสร้างความสุขสบายเพื่อลูก ยอมทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยลำบากเพื่หาเงินมาให้ลูกเรียนหนังสือและมีความเป็นอยู่ที่ดี แสดงว่าแม่เป็นผู้นำรายได้มาสู่ครอบครัวซึ่งเป็นที่รู้และยอมรับกันโดยทั่วไปแล้ว นอกเหนือไปจากความสมบูรณ์ในการให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก" (สมศรี สุกุมลนันทน์, 2532:71) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยก็ยังมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจแม่ประเภท "แม่พระ" มากกว่าแม่ประเภท "ยอดคุณแม่"

แม่ - ความเป็นจริงทางสังคมในภาพยนตร์ไทย

ในการวิเคราะห์บทบาทของแม่ในภาพยนตร์ไทยนี้ถือเอา ความรัก และการปฏิบัติต่อลูกเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของแม่ และสามารถจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามแนวคิดของ Nickles & Ashcraft คือ 1) แม่ที่รักตนเองมากกว่าลูก และ 2) แม่ที่รักลูกมากกว่า และสามารถแบ่งกลุ่มย่อยได้ตามแผนผังต่อไปนี้



1. แม่ที่ไม่ได้แสดงว่ารักลูก หรือแสดงพฤติกรรมว่า รักตนเองมากกว่ารักลูก

ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป

ได้รับการศึกษาในระดับปานกลาง จนถึงต่ำ ไม่มีอาชีพ หรือมีอาชีพที่ไม่ค่อยมีความมั่นคงมากนัก สามี (พ่อของลูก) ตายหรือเลิกร้างกันไปเพราะตัวพ่อขาดความรับผิดชอบ (ข้อมูลจากในเรื่อง) ตั้งแต่ลูกยังเล็กอยู่มาก ตั้งนั้นภาวะในการเลี้ยงดูลูกจึงตกอยู่กับแม่ หรือญาติพี่น้องทางฝ่ายแม่แต่เพียงฝ่ายเดียว แม่จึงต้องทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ในเวลาเดียวกัน ในบางรายจะให้คนอื่นช่วยเลี้ยงลูกให้เพราะตัวแม่เองก็ต้องไปทำมาหากิน โอกาสที่ลูกจะได้เรียนสูง ๆ แทบจะไม่มีเพราะแม่ไม่มีความสามารถที่จะส่งเสียให้เรียน รวมทั้งไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ ลูกของแม่กลุ่มนี้จะต้องรู้จักดูแลเลี้ยงตัวเองมาตั้งแต่เด็ก

จากภาวะที่ต้องทนลำบากเหล่านี้มีผลให้ขาดความมั่นคงทางสภาพจิตใจ แม่ในกลุ่มนี้จึงมีอารมณ์รุนแรง โมโหง่าย เครียดง่าย และกลายเป็นแม่ที่มีความเรียกร้องต้องการจากลูกสูง เมื่อเห็นว่าลูกโตพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้แล้ว จุดที่น่าสนใจคือ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างลูกผู้หญิงกับลูกผู้ชาย แม่จะเรียกร้องจากลูกผู้หญิงมากกว่า มีถึงขนาดที่ว่าจะให้ลูกสาวขายตัวเมื่อแลกเงิน และหากลูกซัดซิ่นไม่ทำตามก็กล่าวหา หรือดุด่าว่า ลูกเป็นคนใจร้าย ออกตัญญู และไม่รู้จักเสียสละ มีการเปรียบเทียบ และขอให้เอาอย่างลูกสาวบ้านอื่นที่ขายตัวแล้วกลับมามีเงินจนเจือครอบครัวยิ่ง แต่กลับไม่ผลักดันให้ลูกชายออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเลย มีบางครั้งที่ลูกชายจะถูกเคี่ยวเข็ญให้เป็นกำลังสำคัญในการ "จับ" ผู้ชายสักคนที่จะช่วยให้แม่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น เช่น แม่จะพยายามทำให้ลูกชายแสดงความนับถือคนที่แม่รัก และกำลังพึ่งพาอยู่

ในขณะเดียวกัน ภาพของแม่ในสายตาของลูกแต่ละเพศจะต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในสายตาของลูกสาว แม่เป็นผู้หญิงปากจัด ใจร้าย เห็นแก่ตัว ชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือยไปกับเรื่องไม่เป็นเรื่องเช่น เล่นไพ่ เล่นหวย แต่สำหรับลูกชาย แม่กลับเป็นผู้หญิงใจดี คอยให้ความปกป้องคุ้มครอง มักจะออกมารับแทนเมื่อมีการกล่าวหา และข้อกล่าวหาของลูกสาวเป็นจริง เช่น

"ที่มันไม่ยอมทำมาหากินก็เพราะมันซีเกียจจนเส้นหลังยาวไปถึงไหน ๆ"

"มันก็อยากจะทำงานอยู่หรอก แต่ค่าแรงน้อยไม่คุ้มกัน แม่ก็เลยบอกมันว่าอย่าไปทำเลย เหนื่อยเปล่า" -- ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด

และเพราะแม่เชื่อว่าวันหนึ่งลูกชายจะต้องเป็นคนเลี้ยงแม่เพื่อตอบแทนบุญคุณ ขณะที่แม่เชื่อว่านอกจากลูกสาวจะไม่ให้อะไรกับพ่อแม่แล้ว ลูกสาวจะสร้างความลำบากยุ่งยากใจให้แม่อีก ดังนั้น ตอนที่ยังใช้ประโยชน์จากลูกสาวได้แม่ก็จะรีบ ๆ ไข่ เพราะนี่เป็นหน้าที่ของลูกสาวต่อพ่อแม่ก่อนที่จะแต่งงานและเปลี่ยนไปรับใช้สามี

แม่มดนี่อาจจะรักลูกอยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยแสดงออกถึงการให้กำลังใจ ชื่นชมหรือรับฟังความคิดของลูกเลย แม่มดมีบทบาทสำคัญที่จะผลักดันลูกให้ไปประสบชะตากรรม หรือดำเนินเรื่องไปถึงจุดหักเหของเรื่องตามที่ภาพยนตร์ได้วางไว้ เช่น ลูกต้องตัดสินใจไปเป็นโลเก็ท, ลูกฆ่าตัวตาย เป็นต้น

บุคลิกที่แม่มดนี้มีอยู่เหมือนกันคือ ความเชื่อมั่น หรือยึดมั่นในความคิดของตนเอง กัดคนคิดเช่นนี้ทำให้แม่มีความคิดว่า ตนสำคัญเหนือลูก หรือเก่งกว่าลูก ไม่ว่าจะทำอะไร หรือต้องการอะไร ลูกจะขัดไม่ได้ จึงมักเห็นแม่มดนี่เกรี้ยวกราดและเสียอารมณ์กับลูกที่ "หัวแข็ง" อยู่เสมอ อารมณ์ของแม่จะดีขึ้นก็ต่อเมื่อผ่าขลุ่ย "ขอมแม่" คือยอมตามความคิด และยกย่องในความสามารถด้านอาชีพของแม่ แม่มดอย่างคุณพิศวาส (นางนวล) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เธอรักและภูมิใจในความสามารถของลูกชาย ถ้าความสามารถนั้นจะเป็นด้านอื่นที่ไม่ใช่ด้านการแสดงที่เธอถือว่า เธอ "เป็นหนึ่งใน" อันที่จริง ไม่ว่าจะ เป็นลูกหรือใครก็ตามที่จะเติบโตขึ้นมาเทียบรัศมีกับเธอ เธอจะตัดรอนกำลังใจ และความมุ่งมั่นต่าง ๆ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา เพื่อคงความเหนือกว่าของเธอ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ความต้องการและความปรารถนาสูงสุด

สิ่งที่แม่มดนี้ต้องการมากที่สุดคือ การกินดีอยู่ดี การมีฐานะทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในสังคมที่เธอเป็นสมาชิกอยู่ ไม่ว่าจะในระดับวงสังคมชั้นสูงอย่างกรุงเทพฯ

หรือระดับบ้านนอกก็ตาม

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

เมื่อเทียบกับพ่อแล้ว แม่กลุ่มนี้จะมองเห็นว่าตนเองมีความสำคัญเหนือกว่าพ่อของลูก มากมายนัก น้ำเสียงและถ้อยคำที่เอ่ยถึงพ่อของลูกล้วนแล้วแต่เป็นในทางลบ และย้ำความเดิม ๆ อยู่เสมอว่า พ่อเป็นคนไม่รับผิดชอบต่อลูกที่เกิดมา ภาระทั้งหมดคือ ความทุกข์ทั้งมวลที่ตกแก่ แม่อยู่เพียงผู้เดียว กระนั้นแม่อีกยังยกย่อง และนับถือผู้ชายมากกว่า ไม่ว่าเธอจะมีความสัมพันธ์ กับเขาในฐานะ แม่-ลูก หรือคนรักก็ตาม

ความคิดพื้นฐานของแม่กลุ่มนี้จึงเป็นว่า ลูกเกิดมาเพื่อตอบแทนบุญคุณ นั่นหมายความว่าทั้ง ๆ ที่แม่ไม่ต้องรับผิดชอบส่งเสียให้ลูกได้เล่าเรียนสูง ๆ เพียงเลี้ยงให้โตพอจะหาเลี้ยง ตนเองได้ แต่ลูกก็ต้องตอบแทนแม่ด้วยการเกื้อหนุน เจือจานตามแต่แม่จะต้องการ ดังนั้น แม่จึงสามารถใช้ประโยชน์ (exploit) จากลูกสาว และลูกชายบางคนได้อย่างเต็มที่ด้วยความมั่นใจว่าลูกจะต้องทำตามที่เธอต้องการ เมื่อไม่ได้อย่างใจหรือลูกปฏิเสธ แม่อีกมักจะตำว่า อย่างหยาบคาย และทวงบุญคุณ

"ถ้ารู้ว่าแกจะเป็นลูกอกตัญญูอย่างนี้ ชั้นเอาชี่เข้ายัดปากเสียตั้งแต่มันยังแดง ๆ อยู่ก็ ดีหรือ" (วงศ์คาคนาญาติ) หรือ

"เลี้ยงมา ส่งเสียมาจนโตเป็นควายแล้ว ความดีของแม่สักนิดมันก็ไม่เห็น" (ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด)

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

แม่กลุ่มนี้มีชีวิตอยู่กับความไม่มั่นคงใด ๆ เลย ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ หรือความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การต้องเผชิญหน้าอยู่กับความไม่มั่นคงเหล่านี้ย่อมเป็นนิมิตทำให้เธอ ต้องกระทำทุกอย่างเพื่อเอาตัวรอดจากสถานการณ์ใด ๆ อันจะนำเธอเข้าสู่ปัญหา นับตั้งแต่ การพูดโกหกเพื่อให้ลูกเกิดความสงสารและให้เงิน ยอมแสดงความอ่อนแอ เพื่อให้ผู้ชายที่เธอ

รักเกิดความสงสาร ไม่ทอดทิ้งเธอไปทั้ง ๆ ที่เธอมักจะแสดงให้คนอื่นเห็นอยู่เสมอว่า เธอเป็นคนเข้มแข็ง ภาพพจน์ของเธอโดยรวม ๆ แล้วจึงเป็นหญิงที่พูดอย่างทำอย่างหรือไว้ใจไม่ได้ เพราะเธอจะทำทุกวิถีทางที่จะให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับเธอมากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

มีบางส่วนเท่านั้นที่แสดงให้เห็นจุดจบของแม่ในกลุ่มนี้ เพราะภาพยนตร์มักไม่ค่อยกล่าวถึงอีก จึงไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงจนถึงจุดจบ แต่โดยภาพรวมแล้ว ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ ลูกสาว

จุดน่าสนใจก็คือ แม่ในกลุ่มนี้จะต้องมีลูกที่จัดได้ว่าเป็นเด็ก"หัวแข็ง" คือเป็นลูกที่มีความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองคิดและทำ ต่อให้แม่มีปฏิกิริยาอย่างไรลูกก็ยังยืนยันความคิดของตนเองอยู่เช่นเดิม พฤติกรรมหรือปฏิกิริยาระหว่างลูกกับแม่กลุ่มนี้หลายต่อหลายครั้งก็คือ ลูกปฏิเสธที่จะฟังความคิดเห็นของแม่แม่แม่จะต็ดน้อ ดุ หรือตำหนิเพื่อเปลี่ยนความคิดของลูก แต่ยังคงดำเนินการตามที่ตนเองคิดต่อไปจนถึงเป้าหมายที่ต้องการ

การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของแม่ ถ้าหากยังไม่ไปถึงจุดประสงค์ที่ลูกต้องการก็ดูเหมือนจะไม่ทำให้ลูกพึงพอใจได้ แม่ของบุญรอดผ่านการเปลี่ยนแปลงความคิดหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนกระทั่งในตอนจบของเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า เธอยอมรับความคิดเห็นและหลักการที่บุญรอดยึดมั่นมานาน ขณะเดียวกัน เธอก็ยอมรับที่จะลงมือ"ทำงาน"อีกแรงหนึ่งเพื่อเสริมกิจการของครอบครัว

ผลที่ได้รับจากการกระทำ

หลังจากนั้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า สัมพันธภาพระหว่างแม่กับลูกจะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแม่ลูกคนจนอย่างเรื่องราวของบุญรอด หรือแม่ลูกผู้ร่ำรวยอย่างพริม(วงศาคณาญาติ) แต่ก็ยังมีแม่ลูกอีกหลายคู่ที่ไม่อาจจบลงอย่างมีความสุขได้ ทั้งนี้เพราะ **ไม่มีการประนีประนอมระหว่างแม่ลูก** อย่างเช่นคู่ของทิมป์ (กว่าจะรู้เดียงสา) แม่แม่จะได้รับความทุกข์เพราะทุกคน

ทอดทิ้งแม่ไป แต่เธอก็ไม่ยอมลดทิวและให้อภัยลูก ขณะที่ทนายเองก็ไม่ยอมกลับบ้านทั้ง ๆ ที่มีโอกาส เรื่องจึงจบลงด้วยการสูญเสียของทั้งคู่ ส่วนคุณพิศวาสและเทพ(นางนวล)จุดของปัญหา มีอยู่ที่ว่า เทพไม่ยอมรับว่าแม่ของเขาก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความรักนั้นคู่สาวได้ ส่วนคุณพิศวาส หลังจากมีความสัมพันธ์กับทิวาภกรก็เปลี่ยนไป ให้ความสำคัญกับความเป็นแม่ลูกน้อยจนเทพเข้าใจว่าแม่ไม่รักเขาอีกต่อไป การตัดสินใจครั้งสุดท้ายที่จะฆ่าเวลาและฆ่าตัวเองตายของเทพแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในโลกส่วนตัวของเขาแล้ว ไม่มีใครเลยที่จะสำคัญมากพอที่จะนึกถึง และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

2. แม่ที่รักลูกมาก

แม่ในกลุ่มนี้มีปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์มากกว่าแม่ในกลุ่มที่หนึ่ง ลักษณะทั่ว ๆ ไปของแม่ในกลุ่มนี้มีทุกฐานะ ทุกอายุ และทุกระดับการศึกษา เป็นแม่ที่มีสัญชาตญาณของความเป็นแม่อย่างเต็มเปี่ยม คือจะรัก ห่วง และหวงลูกมาก จะพยายามทะนุถนอม ปกป้องอันตรายให้กับลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อยากจะให้ลูกมีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต

แม่ในกลุ่มนี้สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 3 กลุ่มย่อย ตามพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ คือ

- 2.1 แม่ที่แสดงพฤติกรรมบึงคับลูก
- 2.2 แม่ที่คอยสั่งสอนและดูแลลูกอย่างใกล้ชิด
- 2.3 แม่ที่ยอมทำทุกอย่างเพื่อลูก

2.1.1. แสดงพฤติกรรม"บึงคับลูก"

ลักษณะทั่วไป

แม่ในกลุ่มนี้ส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีการศึกษาระดับดีถึงดีมาก เป็นคนที่มีหน้ามีตา หรือมีชื่อเสียงในสังคมอันเนื่องมาจากการได้เกิดในตระกูลเก่าแก่ ได้แต่งงานกับผู้ชายที่มี

ชื่อเสียงวงศ์ตระกูลเก่าแก่ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจ มีความสามารถเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่นถ้าเป็นคนทำงานก็จะเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นระดับหัวหน้างาน ในกรณีที่เราไม่ได้มาจากครอบครัวฐานะดี ความสามารถของเธอจะผลักดันให้เธอมีเกียรติหรือมีสิทธิมีเสียง เทียบเท่ากับคนอื่น ๆ ในครอบครัวของสามี อายุโดยเฉลี่ยประมาณ 40-50 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังมีลูกอยู่ในระยะวัยรุ่นถึงวัยเริ่มทำงาน แม้ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูกเพราะต้องทำงาน และพบปะผู้คนนอกบ้าน

บุคลิกโดยทั่วไปจะเป็นคนแข็งกร้าว วางอำนาจ ชอบออกคำสั่ง บางครั้งก็ใช้กำลัง บังคับ มีอารมณ์แปรปรวนง่าย แม้บางคนแสดงท่าทางที่สังเกตเห็นได้ชัดว่า ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ชี้ระแวง ตุกคตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า และมีทัศนคติต่อตนเองว่าเธอเป็นบุคคลที่พิเศษกว่า หรือดีกว่าคนอื่นอยู่เสมอ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ชอบตีความเอาเองมากกว่าจะซักถาม หรือหาข้อมูลที่แท้จริง และไม่นับถือคนในครอบครัวของเธอ -- ทั้งพ่อและลูก เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว บุคลิกของพ่อจะดูเป็นคนอ่อนแอลงไปทีเดียว เพราะพ่อไม่เคยมีปากเสียงกับแม่ ไม่เคยคัดค้าน หรือขัดขวางการกระทำของแม่ด้วยเหตุว่าพ่อรู้อยู่แก่ใจดีว่าแม่จะไม่ยอมโอนอ่อน หรือรับฟังเหตุผลอื่นที่ต่างไปจากสิ่งที่อยู่ในความคิดของเธอ พ่ออาจจะหักท้วงบ้าง แต่เมื่อแม่ยืนยันคำเดิม พ่อก็ต้องยินยอม ภูมิหลัง บุคลิก และความสามารถของพ่อมักจะด้อยกว่าแม่ เช่น พ่อบางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ไม่ร่ำรวยเหมือนอย่างกับแม่ บางครั้งครอบครัวของแม่เองคือผู้อุปถัมภ์พ่อมาจนสามารถเรียนจบและแต่งงานกับแม่ได้ เท่ากับว่า ฝ่ายแม่เป็นผู้มีบุญคุณในสถานะที่ช่วยยกระดับทางสังคมของพ่อให้สูงขึ้น พ่อจึงสะสมความคิดอันเป็นปมด้อยนี้ ขณะเดียวกันก็ตัดทอนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในความสามารถที่เหมือนกันของพ่อและแม่ไปโดยปริยาย

ในบางกรณีพ่อต้องไปทำงานไกลบ้าน เท่ากับว่าได้ตัดขาดจากการทำหน้าที่ผู้ปกป้องคุ้มครองผู้คนในบ้าน เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นกับครอบครัวก็มีเพียงแม่ที่คอยจัดการแก้ไขปัญหาดังนั้น พ่อจึงเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวบกพร่อง ความรู้สึกเห็นใจที่แม่จะต้องทำงานหนักแทนการทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวก็สะสมเพิ่มความเข้มข้นขึ้นจนกลายเป็นความเกรงใจ อำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ในบ้านจึงถูกถ่ายโอนมาสู่แม่แต่เพียงผู้เดียว

ความต้องการและความปรารถนาสูงสุด

การรักษาหน้า ชื่อเสียง เกียรติยศ และความยอมรับจากสังคม ควบคู่ไปกับการเห็นลูกมีความสุขจากการมีครอบครัวที่มีฐานะดีติดเทียมกัน โดยหวังว่า คนที่ลูกจะแต่งงานด้วยนั้นจะได้เป็นที่พึ่งแก่ลูกแทนตนเอง เรียกว่า แม่อยากจะให้ลูกมีที่พึ่งที่ดี อย่างที่แม่มักพูดเสมอว่า "อยากให้เห็นลูกมีสามีดี ๆ ไม่ใช่ไม่เอาไหนเหมือนอย่างพ่อ" (กว่าจะรู้เดียงสา)

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

นอกจากแม่กลุ่มนี้จะมีความเข้าใจในความต้องการ หรือความปรารถนาสูงสุดของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว เธอยังตระหนักถึงคนรอบข้าง และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยว่าจะมีส่วนสนับสนุนให้เธอไปสู่จุดมุ่งหมายที่เธอได้กำหนดไว้หรือไม่ ด้วยวิถีทางใด เธอรับรู้ว่า ตนเองมีความสามารถเหนือคนอื่น หรือมีข้อได้เปรียบคนอื่นในเรื่องตำแหน่งงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ รู้ว่าตนเองมีอำนาจเหนือใคร และสามารถใช้อำนาจดังกล่าวในทางใด อย่างไร เพื่อตอบสนองอารมณ์ และความต้องการของตนเองได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เธอมีบุคลิกที่เชื่อมั่นในตนเองสูง สามารถใช้ความเป็นแม่สร้าง "ฐานอำนาจ" ให้เกิดความเกรงใจ และความเกรงกลัวขึ้นกับลูก ขณะเดียวกันก็ใช้ความเหนือกว่าสามีเสริมอำนาจของเธอเองภายในบ้านจนทำให้ภาพรวม ๆ ของเธอเป็นภาพของผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบ้านซึ่งมีผู้อยู่ใต้ปกครองเต็มไป ด้วยความหวาดหวั่นและไร้เกียรติ ดังเช่นที่เธอมักจะพูดกับสามีอยู่เสมอว่า "ฉันอยากให้คุณได้ดี ถ้าฉันไม่แต่งงานกับคุณ ป่านนี้คุณจะเป็นอย่างไรไม่รู้"

วงสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับแม่ในกลุ่มนี้มาก เพราะการที่แม่เป็นบุคคลที่สังคมรู้จัก และให้ความยอมรับนับถือเป็นการเสริมให้แม่เกิดความมั่นใจว่า ตัวเธอเองมีความหมาย มีความสำคัญต่อคนเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เรื่องใดที่ทำให้ชื่อเสียงของเธอเสีย เธอจะปฏิเสธทันที ที่คนคิดดังกล่าว มีผลต่อพฤติกรรมของแม่ที่แสดงออกกับครอบครัว เพราะการที่แม่ผลักดันให้พ่อ และลูกเป็นไปตามที่ต้องการนั้น นอกจากจะได้ความภาคภูมิใจที่สามารถทำให้ทุกคนอยู่ใน "โอวาท" ได้แล้ว หากลูกและพ่อประสบความสำเร็จได้ก็จากการทำตามที่ต้องการนั้นก็จะยิ่งเสริมส่งความมีหน้ามีตาของตนเองได้

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดกิจกรรม

แม่ในกลุ่มนี้มักจะมี "แผลเป็น" มาจากอดีต มีปมด้อยบางอย่างที่ต้องการแอบเร้น และพยายามหาหนทางลบรอยแผลนั้นออกไป แม่บางคนไม่ไว้วางใจผู้ชาย บางคนรู้รสชาติของความทุกข์จากการถูกรังแกของคนที่มิฐานะเหนือกว่าเธอ ดังนั้น ส่วนหนึ่งจึงไม่ต้องการจะให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำสองขึ้นกับตัวเอง และก็ไม่ต้องการให้ลูกเกิดประสบการณ์เลวร้ายและเจ็บช้ำเช่นที่ตนเองเคยผ่านมา เท่าที่พบในภาพยนตร์ไทย คนที่สร้างแผลเป็นให้เกิดขึ้นในใจของแม่มากที่สุดก็คือ พ่อและลูกชาย พ่อไม่กระตือรือร้นเพื่อชื่อเสียง และฐานะของครอบครัว ขณะที่ลูกชายทำให้แม่ผิดหวัง เช่น ไม่ยอมแต่งงานกับคนที่แม่หาไว้ให้ ไม่ประสบความสำเร็จดังแม่หวัง และความไว้วางใจอย่างเต็มที่ที่จะฝากทุกสิ่งทุกอย่าง และเพราะเห็นว่าเป็นลูกชาย แม่จึงไม่ควบคุมมากนัก แต่เมื่อลูกชายทำให้แม่ผิดหวัง แม่จึงต้องมา "ล้อมคอก" เอากับลูกสาวด้วยการสร้างกรอบบังคับลูกขึ้นเป็นกำแพงป้องกันความผิดพลาด วิธีการที่ใช้คือ การกำหนดขอบเขตให้กับลูกทั้งทางนามธรรม และรูปธรรม

o ขอบเขตรูปธรรม หมายถึงการกำหนดบริเวณที่อยู่ให้กับลูกว่าลูกควรจะอยู่ในที่ใด ในตำแหน่งใด และไม่ควรรจะอยู่ที่ใด ตำแหน่งใด เช่น

"จะหัดขับรถไปทำไม แกมีหน้าที่นั่งอยู่ด้านหลังเท่านั้น" : (กว่าจะรู้เตียงสา)

"หอพักนักศึกษามีวสุขกันอย่างนั้นนะเธอ แม่ไม่ให้แกไปอยู่หอพัก เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน แม่จะเช่าทาวน์เฮาส์ให้" : (วงศ์ภาคณาญาติ)

o ขอบเขตนามธรรม หมายถึงกำหนดกรอบความสัมพันธ์ทางสังคมของลูก เช่น ควบคุม และไม่ควบคุมกับใคร กิจกรรมที่ควรทำ รวมทั้งสรรหาผู้ชายซึ่งจะทำหน้าที่เป็นที่พึ่งพิงแทนตัวแม่รอไว้ พยายามย้ำอยู่เสมอว่า ลูกผู้หญิงควรและไม่ควรทำอะไร โดยเฉพาะการรักนวลสงวนตัว กระทั่งทำงานบ้านก็ต้องเป็นงานในระดับนายท้าว เช่น ทำกับข้าว ทำดอกไม้ ไม้ใช้งานประเภทล้างชาม ซักผ้า ถูบ้าน

"ทำไมไม่ไต่ค่า ไปคบกับเจ๊กจีนอย่างนั้น" : (กว่าจะรู้เตียงสา)

"เอาไว้แม่จะหาลูกเขยดี ๆ ให้แกเอง เอาที่มันทัดหน้าเทียมตา ลูกผู้ดีเก่าชาวเหนือ

ก็ยังพอมืออยู่บ้าง แกจะได้นิ่งพา เชิดหน้าชูตากันไป แม่จะได้หมดห่วง" : (กว่าจะรู้เตียงสา)

"อายุยังไม่ครบ 20 ริจะคบผู้ชายแล้วหรือ" : (วงศาคณาญาติ)

"ไปไม่ได้หรอก แกจะต้องเรียนเปียโน แล้วก็ไปหัดทำดอกไม้ประดิษฐ์ด้วยเข้าใจมั๊ย"

: (กว่าจะรู้เตียงสา)

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

เมื่อลูกทนต่อมาตรการควบคุมของแม่ไม่ได้ ลูกจะเกิดการต่อต้านเพื่อจะแหวกกรอบนั้นออกไป ฝ่ายแม่ จากแม่ที่แสดงว่าทั้งรัก ห่วง และหวังลูกเป็นอย่างยิ่ง ความรู้สึกระแวง ไม้ไว้ใจลูก แม่จะคอยตรวจสอบ สอดส่องพฤติกรรม รุกรานอาณาเขตของลูก จนถึงขั้นลงไม้ลงมือในที่สุด เมื่อลูกทนไม่ไหวก็ต้องแหวกกรอบออกไป (มักจะหนีออกจากบ้าน)

เมื่อสถานการณ์มาถึงจุดนี้ แม่ในกลุ่มนี้ได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่า เธอยังยืนยันที่จะเลือกเอาชื่อเสียงเกียรติยศ หน้าตาในสังคม และวงศ์ตระกูลมากกว่าเลือกที่จะ"รักษา"ลูกไว้กับตัว ดังนั้น แทนที่จะแจ้งตำรวจ หรือให้ใครช่วยติดตามค้นหาหลังจากที่ลูกออกจากบ้าน หรือมีการพูดคุยกันเพื่อการประนีประนอม แม่กลับหยุดความพยายามนั้นทันทีเพราะเกรงว่าเรื่องนี้จะอื้อฉาวออกไป พร้อมกับที่ได้พัฒนาความคับข้องใจ ความโกรธ มาเป็นความเกลียดถึงขนาดตัดสินใจตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกได้

เหตุที่แม่หวั่นเกรงว่าจะเกิดขึ้นหากให้ข่าวเรื่องที่ลูกออกจากบ้านแพร่ออกไปมาก ก็คือ ชื่อเสียงในฐานะที่เป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจจะสูญหายไป เพราะไม่สามารถปกครองให้ลูก (และสามี) เป็นอย่างที่ต้องการได้ แสดงให้เห็นว่า สังคมและคนรอบข้างมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และพฤติกรรมของแม่ในกลุ่มนี้อย่างมาก

ผลที่ได้รับจากการตัดสินใจ

ผลที่เกิดขึ้นกับลูกก็คือ ลูกจะออกไปพบกับชะตากรรมต่าง ๆ เช่น จะกลายเป็นโสเภณี ต้องฆ่าตัวตาย หรือไปทนอยู่กับสามีอย่างลำบาก และไม่กลับมาพบแม่อีกต่อไปจนกว่าแม่

จะปรับบุคลิกและทัศนคติโดยมีคนกลางซึ่งได้แก่
ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกอีกครั้งหนึ่ง

คนที่แม่ให้ความเคารพนับถือมาเชื่อมโยง

ส่วนแม่เองก็จะเพิ่มอำนาจควบคุมเหนือคนที่เหลืออยู่จนเกิดสภาพกดดันมากขึ้นกว่าที่เคยตั้งนั้น ใครก็ตามที่หลุดพ้นไปจากอำนาจการควบคุมนี้ได้แล้วมักจะไม่หวนกลับมา นอกเสียจากแม่จะเปลี่ยนแปลง เช่นลดความเข้มงวดลง แสดงความรัก ความเมตตามากขึ้น และให้ความเห็นใจและเข้าใจคนอื่นยิ่งขึ้น หากไม่สามารถปรับตัวได้ เช่นนั้นทุกคนก็จะละทิ้งเธอไปหมด พ่ออาจจะขอหย่า หรือมีภรรยาใหม่ ลูก ๆ ไปจากบ้าน ทิ้งให้เธออยู่กับสมบัติ ชื่อเสียงเกียรติยศ ความว่าเหว และความรู้สึกผิดที่ได้กระทำสิ่งที่รุนแรงลงไปกับลูกและสามี



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2. แม่ที่สอน และดูแลลูกอย่างใกล้ชิด

ลักษณะทั่วไป

แม่กลุ่มนี้ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมตั้งแต่ระดับปานกลางลงมา การศึกษาไม่สูงมากแต่มีโลกทัศน์ที่เป็นกลาง มีความยุติธรรมให้กับผู้อื่นและสังคม เช่น เห็นว่าคนทุกคนมีทั้งส่วนดีและส่วนเลว สามารถแยกแยะได้ ให้ความสำคัญกับการกระทำที่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม และขนบธรรมเนียมมาก แม้ว่าในบางสถานการณ์ ตนเองจะไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการณ์นั้นได้ เพราะเหตุการณ์ขัดแย้งเช่น ต้องเลือกระหว่างความถูกต้องกับความถูกต้องทางศีลธรรม แต่ก็จะเกิดความรู้สึกเป็นบาปติดตัวโดยไม่อาจลบล้างออกอย่างหมดจด เธอจะไม่แสดงความต้องการ "เป็นช่างทำหน้า" มีเวลาให้ความเอาใจใส่ดูแลลูกมาก มีบทบาทเป็นผู้ช่วยในการตัดสินใจ โดยชี้แนะช่องทาง และชักจูงให้ลูกเดินไปตามทางที่คิดว่า ถูกต้องตามหลักจริยธรรมของสังคม

แม่จะประกอบอาชีพและมีรายได้ แม่ในกลุ่มนี้ก็ไม่จำเป็นต้องห่วงกังวลกับเรื่องหาเงินเข้าบ้านมากนัก เพราะมีพ่อคอยดูแลทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหาเงินเข้าบ้าน และยกภาระในการเลี้ยงลูกให้เป็นเรื่องของแม่ จนกว่าจะมีเหตุการณ์วิกฤติที่เกินความสามารถของแม่ เช่น เห็นว่า แม่ห้ามบ่รามลูกสาวไม่ได้แล้ว พ่อก็จะเป็นคนจัดการเอง

แม่ในกลุ่มนี้บางคนเป็นแม่หย่าเพราะสามีตาย แต่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเพราะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในหลายด้าน เช่น จากนายสาวซึ่งคอยห่วงใย ให้อาหาร และมีบุคลิกบางอย่างเหมือนผู้ชาย ลำพังแม่เองไม่สามารถทำได้ แม้กระทั่งในการอบรมเลี้ยงดูลูกก็ต้องมีคนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

ความต้องการและความปรารถนาสูงสุด

แม่มีความปรารถนาจะเห็นลูกมีความสุข มีชีวิตครอบครัวที่สงบ และสมบูรณ์ คือประกอบด้วยพ่อแม่ลูก จึงจำเป็นต้องเริ่มด้วยการมีสามีที่เป็นคนดี เป็นพ่อบ้านที่ดี ไม่จำเป็นจะต้องร่ำรวย แต่ขอให้ใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม และหลักจริยธรรม ดังนั้นแม่จึง

พยายามสั่งสอน อบรม และทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก เพื่อให้ลูกได้เจริญรอยตามแม่ และมีชีวิตที่สงบสุขเช่นเดียวกับแม่

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

ลักษณะสำคัญของแม่กลุ่มนี้ เรียกได้ว่าเป็นประเภท "เจียมเนื้อเจียมตัว" คือเชื่อมั่นและยึดถือในเรื่องของชนชั้น นาย-บ่าว ถ่อมตน ไม่เห็นว่าตนเองมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจึงจำเป็นต้องมีผู้อื่นให้การอุปการะเสมอ โดยเธอจะแสดงความซื่อสัตย์ มุ่งจะตอบแทนบุญคุณเมื่อมีโอกาส ถ้าเป็นคนรับใช้ก็จะมี ความซื่อสัตย์ต่อผู้เป็นเจ้านาย มีมารยาท เกรงใจ นอกจากจะปฏิบัติตัวตั้งเนื้ออยู่อย่างสม่าเสมอ และอย่างเข้มงวดแล้ว ยังได้ปลูกฝังความคิดนี้ให้กับลูกด้วยการสอนให้ลูกรู้จัก และเข้าใจถึงสภาพ และชนชั้นที่ต่ำต้อยของพวกเธอ ไม่มีความทะเยอทะยาน พอใจชีวิตเรียบง่าย และสงบ พฤติกรรมในส่วนนี้ของแม่ในกลุ่มนี้จึงปรากฏออกทางด้าน

- o ให้ความรู้ ปลูกฝังด้านจริยธรรม ความถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม :

แม่จะพยายามชี้แนะให้ลูกเป็นคนดี มีความคิดรอบคอบก่อนจะตัดสินใจ และมักจะทำตัวให้เป็นตัวอย่าง ถ้าหากแม่ทำตามที่ตนเองสอนไม่ได้ แม่ที่นั้นเองที่จะเป็นฝ่ายคับข้องใจและเกรงว่า "บาปกรรม" จะตกแก่ลูก ในชีวิตของแม่ก็จะต้องพบ หรือคลุกคลีกับการกระทำที่ขัดต่ออุดมการณ์ของตนเอง เช่น แม่เชื่อในเรื่องบาป-กรรม เชื่อว่า การทำแท้งเป็นการฆ่า แต่แม่ก็มีหน้าที่จะต้องช่วยนายหญิงทำแท้งมาเป็นสิบปี โดยมีข้ออ้างกับตัวเองว่า เพื่อตอบแทนบุญคุณที่มีต่อครอบครัวของเธอ การปฏิบัติเสถียรการกระทำนั้นก็เท่ากับแข็งข้อ หมดสิ้นความจงรักภักดี เชื่อมั่นในเรื่องสิทธิ และการตัดสินใจของแต่ละคน แต่ต้องควบคุมดูแลการตัดสินใจของลูกโดยอ้างความดีเสมอ เช่น

"แม่บอกแล้วใช่ไหมว่า คนเราไม่ได้เกิดมาเพื่อหาความสุขเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ความสุขที่มั่นคงถาวรนั้นจะนำความทุกข์มาให้ในภายหลัง" (รัก...ใคร่)

"แม่รู้ว่า สิ่งที่แม่ทำมันไม่ดี แต่ทำนก็ดีกว่าเราแม่ลูกมาก ถือเสียว่าเราตอบแทนบุญคุณ"

๐ กำหนดกรอบ และขอบเขตทางความคิด และการกระทำ :

แม้จะเคารพในการตัดสินใจของลูก และสำหรับแม่บางคน"เจียมตัว"ว่าเรียนหนังสือมาน้อยกว่าลูก แต่แม่ก็ให้ความสนใจกับความคิดและการตัดสินใจของลูกว่าลูกทำถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ แม่ไม่ใช้การบังคับ แต่จะใช้การหว่านล้อม การมีส่วนร่วมรับรู้ในการตัดสินใจของลูก แสดงอาการเป็นทุกข์อย่างหนักเมื่อลูกมีที่ที่ไม่ทำตามแม่ต้องการ

สิ่งที่แม่ห่วงที่สุดสำหรับลูกสาวก็คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้ชาย แม่บางคนเปิดโอกาสให้ลูกได้แทบทุกเรื่อง แต่หากรู้ว่าลูกมีผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องและอาจนำไปสู่อันตรายเมื่อใด แม่จะเข้าขัดขวาง หรือตีกรอบสร้างกำแพงกันทันที

"แม่จะไม่บังคับหนู แต่เมื่อยากให้หนูเข้าใจความรู้สึกของพ่อ และแม่" (ไฟเส่นหา)

"ลูกอยากจะไปเที่ยว อยากมีเพื่อนผู้ชาย แม่ไม่ว่า แต่พามาให้แม่ได้รู้จักบ้างได้มีเยอย่างน้อยเขาจะได้เกรงใจว่าเราก็เป็นคนมีพ่อแม่" (รัก...ใคร่)

แต่บางครั้ง แม่ก็จำเป็นต้องใช้วิธีการบังคับเหมือนกันเมื่อเห็นว่า การปล่อยให้ลูกตัดสินใจเองนั้นจะทำให้ลูกต้องเป็นทุกข์ในภายหลัง

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

เนื่องจากแม่มีความยึดมั่นอยู่ในความถูกต้องของศีลธรรม จริยธรรม ดังนั้น แม่จึงมักเป็นทุกข์เสมอเมื่อลูกกำลังทำทาบกับเรื่องผิดศีลธรรม และความเสื่อมเสีย แม่มักจะคิดล่วงหน้าเสมอว่า สิ่งที่ลูกกำลังจะตัดสินใจผิดพลาดนั้นจะนำแต่ความทุกข์มาให้ ด้วยความเป็นห่วงอย่างยิ่งนี้ แม่จึงต้องปกป้องลูกด้วยการเตือนสติ ห้ามปราม และอาจจะต้องถึงกับกีดกัน แต่ก็จะไม่ใช้วิธีรุนแรง

เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้กับพ่อ เราจะเห็นเพียงแต่ที่พ่อจะเปรยขึ้นมาว่า "ลูกโตแล้วนะ ช่างแกเหอะ" หรือ "เราเลี้ยงลูกนะ เลี้ยงได้แต่ตัว หัวใจนั้นต้องแล้วแต่เขา" (ไฟเส่นหา) พ่อจึงดูเหมือนเป็นคนที่เปิดใจกว้างรับการเปลี่ยนแปลง และ

พฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกได้ด้วยความเข้าใจมากกว่าแม่ ขณะที่แม่กลับดูเหมือนเป็นคนหวาดระแวง เข้มงวด เจ้าอารมณ์ และไม่ให้เกิดริษยา

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

พฤติกรรมทำที่และอารมณ์ของแม่ในกลุ่มนี้ไม่ค่อยแปรปรวน เธอจะคิดตรึกตรองก่อนตัดสินใจกระทำเสมอ โดยปกติบรรยากาศความสัมพันธ์ของแม่กับลูกกลุ่มนี้เต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่นไว้วางใจ เคารพในสิทธิส่วนบุคคลมาก และเสียสละให้แกกันและกัน แต่พฤติกรรมของแม่จะเปลี่ยนไปในทางตรงกันข้าม เช่นมีการสอดส่อง ติดตามพฤติกรรมหรือเรื่องส่วนตัวของลูก เมื่อพบว่าลูกสาวมีแนวโน้มที่จะทำตัวผิดไปจากความคาดหวังของเธอ

ผลที่ได้รับ

เมื่อแม่ต้องใช้มาตรการเข้มงวดกับลูก ปฏิกริยาที่ได้รับจากลูกจะแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัย และการเลี้ยงดู ถ้าเลี้ยงลูกให้เป็นคนเจียมเนื้อเจียมตัว ลูกก็จะยอมผ่อนตามความต้องการของแม่ด้วยความเชื่อที่ลูกปลูกฝังมาแต่เด็กว่า เธอไม่มีใครนอกจากแม่ และถ้าแม่ตัดขาดจากเธอ เธอก็จะไม่มีใครเหลืออยู่อีก

แต่ถ้าลูกถูกเลี้ยงมาอย่างเด็กที่มีครอบครัวสมบูรณ์ฐานะดี ฝึกให้เป็นตัวของตัวเอง และเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนเองซึ่งก็จะมีลักษณะเอาแต่ใจตัว เชื่ออารมณ์มากกว่าการใช้เหตุผลตรึกตรอง ปฏิกริยาที่แม่ได้รับก็คือลูกจะยิ่งแข็งข้อ และเกิดความน้อยใจว่าแม่ไม่มีเหตุผล ถ้าพ่อยังอยู่เฉย คือ ไม่เข้าไปอยู่ฝ่ายเดียวกับแม่ ลูกก็ยิ่งมีความมั่นใจมากขึ้นว่าสิ่งที่เธอคิดนั้นถูกต้องแล้ว และถ้าหากไม่ถูกต้องจริงก็คงจะไม่มีผลร้ายแรงมากเท่าที่แม่กลัว ลูกจะยิ่งไม่ยอมแม่มากขึ้น และ พยายามหาทางทำลายกรอบที่แม่วางไว้ตั้งแต่แรก จนกว่าจะพบความจริงด้วยตนเอง

2.3. แม่ที่ยอมทุกอย่างเพื่อลูก

ลักษณะทั่วไป

ชีวิตครอบครัวของแม่กลุ่มนี้ค่อนข้างจะน่าเวทนาทีเดียว ด้วยเหตุที่พ่อมักจะเป็นบุคคลที่ก่อปัญหาให้ เช่นทำร้ายแม่ ทอดทิ้ง ในอีกกรณีหนึ่งก็คือ ไม่มีพ่อเลย ทำให้แม่ต้องเลี้ยงดูลูกเพียงลำพัง ขณะเดียวกันก็ต้องรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในบ้าน แม่ในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องใช้เวลาส่วนมากกับการทำงานเพื่อทดแทนความรักความเอาใจใส่ด้วยวัตถุตามที่ลูกต้องการ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ลูกบางคนกลายเป็นคน "เสียเด็ก" (spoiled child)

ปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากรับภาระค่าใช้จ่ายในบ้านของแม่ ก็เช่น ทำอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ (โลเกอผี ฯลฯ) ผิดกฎหมาย (รับจ้างทำแท้ง) หรืออยู่ในสถานที่ที่ไม่อยากเปิดเผย (ติดคุก) ทั้ง ๆ ที่เหตุผลในการมีอาชีพหรือต้องมีชีวิตอยู่ในสถานภาพเหล่านี้เป็นเหตุผลที่เข้าใจมากกว่าตำหนิ เธอไม่อาจจะเข้าใกล้ลูกได้เพราะเกรงว่าอาชีพ หรือสถานภาพของตนจะทำให้ลูกเสียเกียรติ เสียชื่อเสียง

แม่กลุ่มนี้มีความหลากหลายมากทั้งด้านฐานะ การศึกษา สังคม มีอายุมากกว่า 20 ปี ภาพยนตร์มักแสดงให้เห็นว่า ลูกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของแม่ แม่จึงยอมทุกอย่างเพื่อความสุขของลูกโดยไม่ต้องการได้รับสิ่งตอบแทนใดๆ นอกจากได้เห็นลูกประสบความสำเร็จ หรืออย่างน้อยก็มีความสุขในชีวิต

น่าสังเกตว่า ลูกของแม่กลุ่มนี้มักเป็นลูกชาย

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

เมื่อลูกคือสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต แม่จึงยอมทุกขระทมต่าง ๆ นานาด้วยเหตุผลเพียงประการเดียวคือ ชีวิต ความสำเร็จ และความสุขของลูก

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

แม่ในกลุ่มนี้มักจะประเมินคุณค่าของตนเองต่ำกว่าที่เป็นอยู่จริง ไม่ค่อยเห็นว่าตนเองมีคุณค่า แม้กระทั่งในฐานะของความเป็นแม่ แต่กลับยึดเอาสถานภาพที่สังคมกำหนดให้มากกว่า เช่นเป็นคนคุก เป็นโสเภณี เมียน้อย ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นอาชีพหรือสถานภาพที่สังคมรังเกียจทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่า บทบาทหรืออาชีพเหล่านี้มีความสำคัญมากกว่าการเป็นแม่ สิ่งที่จะทำได้เพื่อให้สมกับความเป็นแม่ก็คือ การทำงานหาเงินมาให้ลูกให้มากที่สุดเท่าที่กำลังความสามารถของเธอจะมี เธอเลือกที่จะยื่นดูความสำเร็จของลูกอยู่ห่าง ๆ ยอมแม้กระทั่งไม่ให้ลูกรู้ว่า ตนเองเป็นแม่เพื่อรักษาเกียรติ และหน้าของลูก ข้อเท็จจริงหลายอย่างจึงถูกปิดเบือนหรือปกปิดไม่ให้ลูกรู้ เช่น ใครเป็นพ่อแม่ของตน ทำไมพ่อแม่จึงไม่ได้อยู่ด้วยกัน หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพ่อผู้แสนร้ายกาจ ฯลฯ

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

บทบาทของแม่กลุ่มที่ยอมทุกอย่างเพื่อลูกนี้ค่อนข้างจะสุดโต่งมาก (extreme) เช่น แม่อาจต้องเป็นผู้พิทักษ์ลูกโดยการฆ่าพ่อที่แสนเลว (โดยไม่คิดจะหาวิธีการอื่น หรือไม่หวังพึ่งกระบวนการยุติธรรม) จนในที่สุดต้องติดคุกอีกครั้ง หรือหากเป็นบทบาทที่ต้องพึ่งพาสถาบันอื่น เช่น ตำรวจ หรือศาลฯ แม่ก็ต้องยอมทนอับอาย เสี่ยงต่อการสูญเสียชื่อเสียง เพราะต้องเปิดเผยการกระทำที่แม่ปกปิดเป็นความลับมาตลอดเพื่อจะไม่เสียสิทธิในการครอบครองลูกให้คนอื่น ผู้วิจัยให้ข้อสรุปในกรณีนี้ว่า ไม่มีทางใดที่แม่จะปกป้องลูกของตนโดยไม่สูญเสียสิ่งใดเลย

แม่กลุ่มนี้ค่อนข้างโดดเดี่ยว ผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือพวกเธอได้มีน้อยและมักเป็นผู้หญิงที่เป็นเพื่อนสนิท หรือคนที่อยู่รับใช้ใกล้ชิดมานานเท่านั้น

พฤติกรรมของแม่ในกลุ่มนี้คือ

o อี้อทางวัตถุให้กับลูก :

พยายามหาเงินและทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกต้องการเพื่อชดเชยสิ่งที่ลูกขาดไปจนลูกเคยตัวหรือเสีย

นิสัยและหลายครั้งสถานการณ์ระหว่างแม่ลูกก็รุนแรงถึงขนาดที่แม่ขาดอำนาจการควบคุมลูกโดยสิ้นเชิงจนต้องยอมทนทำตามใจลูก

"เอาหละตกลง หยุดอาละवादไตแล้ว จะเอาคันไหนไปเลือกเอา แล้วโทร.มาบอกแม่ด้วย" (รัก...ใคร่)

๐ ปกป้องลูกจากความทุกข์ หรือผู้ที่จะมาทำลายความสุข ทำลายอนาคตของลูก และเพื่อจะไม่ต้องสูญเสียลูก

"จำไว้ว่าแกเป็นลูกของฉัน ใครจะมาเอาไปไม่ได้รวมทั้งพ่อชู้ๆ อย่างคุณ"(ชะตาฟ้า)

บางครั้งถึงกับยอมโกหกลูกว่า ตนเองไม่ใช่แม่เพราะไม่อยากจะให้ลูกได้รู้ว่า มีแม่เป็นคนคุณ หรือเป็นโสเภณี เป็นต้น

"ฉันจะส่งเงินมาให้ทุกเดือน แต่เธอต้องสัญญานะว่า จะให้ลูกรู้ไม่ได้เป็นอันขาดว่าแม่ของเค้าทำงานอะไร"(ชะตาฟ้า)

"ขอให้ฉันได้พบหน้าแกด้วยเถอะค่ะ ฉันจะบอกแกเองว่า แม่ของแกตายในคุกเสียแล้ว"(ชะตาฟ้า)

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

เพราะแม่ต้องการปกป้องลูกจึงต้องยอมทำทุกอย่าง เมื่อพ่อของลูกมาข่มขู่จะเอาตัวลูกไปยื่นขังว่าเป็นลูกที่ ๗ เพื่อจะได้รับมรดกมาเล่นการพนัน แม่ถึงกับตัดสินใจฆ่าพ่อเสียเป็นการจบสิ้นปัญหา และความวุ่นวายยุ่งยากในภายหลัง และตัวเองยอมติดคุก จากแม่ที่เคยเป็นคนนุ่มนวล อ่อนหวานก็กลับเป็นคนเข้มแข็ง ใจคอเด็ดเดี่ยวขึ้นมาทันที เมื่อพบว่า ตนจะยอมให้พ่อของลูกซึ่งกำลังจะไปอยู่กับเมียชู้เอาลูกไปไม่ได้ หรือเธอยอมที่จะอยู่คนเดียว ไม่แต่งงานใหม่ ทั้ง ๆ ที่ยังสาว และสวยอยู่ด้วยเหตุผลว่า กลัวว่าพ่อใหม่จะไม่รักลูก และตนจะไม่มีเวลาให้กับลูกมากเท่าแต่ก่อน

ผลที่เกิดขึ้น

...กับลูก ยังเห็นไม่ชัดเจนนัก เพราะลูกของแม่ในกลุ่มนี้จะยังเป็นเด็กอยู่ และไม่ได้เสนอบทบาทหรือเรื่องราวของลูกต่อไปอีกในภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ แต่ที่เห็นชัดเจนคือ แม่มักจะ เป็นฝ่ายที่ขมขื่นและมักจะต้องสูญเสียลูกไปในที่สุด

เมื่อพิจารณาแม่ในกลุ่มนี้จากปฏิกิริยาของคนรอบข้าง มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ 2 ประเด็นคือ

1. คนรอบข้างจะสนับสนุนค่านิยม ความสัมพันธ์/สายสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกน้อยกว่าเรื่องของการเสริมสร้างชื่อเสียง เกียรติ ฐานะ เช่น เมื่อแม่ออกจากคุก และต้องการจะพบลูก แทนที่ครูใหญ่จะสนับสนุนกลับห้ามปรามโดยยกเหตุผลว่า เด็กอาจจะเสียใจที่รู้ว่าแม่ของเขาเคยต้องโทษแม่จะเป็นการทำผิดเพื่อป้องกันชีวิตของ เพื่อนและลูกก็ตาม

2. ผู้ให้ความช่วยเหลือแม่โดยส่วนมากแล้วจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายลักษณะของความช่วยเหลือจะเป็นในเชิงการแสดงน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ เช่น ช่วยดูแลลูกให้ ให้เงิน และความอุปการะอื่นๆ เป็นที่ปรึกษา ขณะที่ความช่วยเหลือที่แม่ได้จากผู้ชาย มักจะต้องเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนกว่า เช่น วางแผนแก้แค้นคนระดับนักการเมืองที่เคยข่มขืนเธอ ต้องให้ผู้ชายเข้ามาช่วยวางแผน และร่วมดำเนินการ

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อเทียบกับพ่อแล้ว แม่จะมีบทบาทมากกว่า ภาพยนตร์ที่ทำการศึกษากว่าจำนวนครึ่งได้กำหนดให้พ่อตายไปเสียตั้งแต่ลูกยังเล็ก หรือมีพ่อก็มักสร้างความทุกข์ให้แม่และลูก หรือมีพ่อที่ถูกแม่ข่มขืนทำให้เข้าใจไปว่า แม่ต้องรับภาระรับผิดชอบต่อลูกเพราะพ่อก็มีความสามารถน้อยกว่าแม่ ดังนั้นการตัดสินใจ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา รวมไปถึงถึงต้นเหตุของปัญหาส่วนมาจากฝ่ายแม่ทั้งสิ้น

ในตอนจบ ภาพยนตร์ไทยจะสรุปและแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนทีเดียวว่า แม่ที่ร้ายกาจกับลูกและไม่ยอมปรับตัว จะต้องถูกลงโทษด้วยการให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือถูกประณาม

จากผู้ชม ขณะเดียวกัน แม่ที่เลี้ยงลูกดู ให้ลูกยึดมั่นในธรรมะจะได้รับความสุขเป็นสิ่งตอบแทน เช่น "การเห็นลูกมีชีวิตที่เป็นสุขก็พลอยทำให้แม่มีความสุขแล้ว ไม่เสียแรงที่เราเฝ้าถนอมเขามาอย่างดี" และแม่ที่ควรแก่การสรรเสริญ คือ แม่ที่ยอมเสียสละความสุขทุกอย่างเพื่อลูก

แม่ในภาพยนตร์ กับแม่ในสังคม

ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน ภาระหน้าที่ของแม่มิใช่เพียงการอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนลูกเท่านั้น แต่แม่ยังมีภาระในการหารายได้จุนเจือครอบครัวด้วย การที่แม่ได้ล้มตัวชีวิตการทำงานเท่ากับเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางสังคมเช่นเดียวกับที่ได้รับโอกาสให้ใช้ศักยภาพของตนเอง สถานภาพของแม่จึงมิใช่อยู่เพียงภายในบ้านเท่านั้น ยิ่งแม่มีความสามารถในการทำงานมากเท่าใด การยอมรับ การเรียกร้องต้องการให้แม่ร่วมอยู่ในวงการอาชีพนั้น ๆ ก็ยิ่งสูงขึ้น ขณะเดียวกัน เวลาที่แม่จะให้กับครอบครัวหรือลูกก็มีน้อยลง

ในด้านชีวิตส่วนตัว ก็ยอมรับกันได้มากขึ้นว่า แม่เป็นผู้หญิงที่มีอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการเช่นเดียวกับคนทั่วไป การกำหนดกรอบเงื่อนไขทางจริยธรรมให้แม่ต้องเป็นผู้เสียสละ อดทน มีชีวิตตามความประสงค์ของสามีและลูกมีความเป็นจริงน้อยลงแล้วในปัจจุบัน

ภาพของแม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยเห็นว่ามีส่วนที่ใกล้เคียงกับความ เป็นจริงในสังคม โดยเฉพาะที่แม่ส่วนมากให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อหารายได้ ชื่อเสียง สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม และความสำเร็จในชีวิตคู่โดยที่ไม่ได้ลดหย่อนความรักที่มีต่อลูกลงไปเลย

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอลักษณะของแม่ที่เป็นแบบ "ยอดคุณแม่" กลับแสดงให้เห็นภาพด้านลบมากกว่าด้านบวกเช่น ท้าที หรือวิธีการเลี้ยงลูกที่พยายามให้ลูกดูแลตัวเองได้ดีที่สุด ฯลฯ แต่ กลับดูเหมือนว่า แม่เห็นแก่เงิน เห็นแก่ความสุขทางกามารมณ์ ฯลฯ จนเกิดผลร้ายขึ้นกับลูก เนื่องจากผู้ผลิตไม่ได้ให้เหตุผลจากแง่มุมของแม่มากพอ เช่นเดียวกับที่การนำเสนอแม่แบบ "แม่พระ" ขวนให้เห็นว่าเป็นแม่แบบที่นำยกย่องในความเสียสละเพื่อความ สุขของลูก แต่แล้วผลในที่สุดก็กลับทำให้แม่เป็นทุกข์ ทั้งต้องทรมาร่างกายและจิตใจเพื่อลูกมากจนน่า

หวาดหวั่น แม้ว่าเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเห็นใจแม่แต่ผู้วิจัยเห็นว่าให้ภาพพจน์ที่น่ากลัวเกินไป

ในความเป็นจริง แม่ในสังคมยังมีความหลากหลายมากกว่านี้ แต่ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์เป็นแม่ที่ได้ผ่านการคัดเลือกมาแล้วโดยผู้ผลิต ส่วนการนำเสนอยังมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงบางประการไม่ว่าจะเพื่อให้แม่น่าเห็นใจ และ/หรือน่าตำหนิ เช่นการที่ศาลตัดสินให้แม่ที่ต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองและเพื่อนต้องติดคุกซึ่งเป็นคำตัดสินที่รุนแรงเกินไป การไม่กล่าวถึงพ่อซึ่งแท้จริงแล้วเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในตัวลูก ทำให้เข้าใจว่าแม่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบลูกเพียงลำพัง การเกิดปัญหาขึ้นกับลูกจึงเป็นภาระรับผิดชอบของแม่โดยตรง



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมียน้อยในภาพยนตร์ไทย

เมียน้อย - ความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

เมียน้อยถือเป็น "เรื่องธรรมดา" ของลักษณะครอบครัวไทยในสมัยโบราณ และอาจถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติแบบไทย ๆ ไปแล้วก็ได้ เพราะแม้ในปัจจุบันซึ่งคือบรรทัดฐานของการมีตัวเดียวเมียเดียว (มีการแต่งงานกับผู้หญิงเพียงคนเดียว) แต่ผู้ชายไทยหลายคนก็ยังมีเมียน้อย

ในสมัยโบราณนั้น รูปแบบของการมีเมียน้อยอยู่บนพื้นฐานหลายประการ บางก็จำเป็นต้องมีเพราะเจ้านายพระราชทาน/ประทานให้ บางครั้งก็เพราะฝ่ายหญิงหวังจะพึ่งพาอาศัยฝ่ายชายไม่ว่าจะในเชิงเศรษฐกิจ หรือสังคม แต่ก็มีบ้างที่เกิดขึ้นเพราะความต้องการทางเพศ แต่ไม่ว่าชายผู้นั้นจะมีเมียน้อยสักกี่คนก็จะต้องนำเข้ามาอยู่ในชายคาเรือนเดียวกัน

ภาพพจน์ของเมียน้อยจึงไม่ได้ต่ำต้อยอย่างในปัจจุบัน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้แสดงข้อดีของการเกิดเมียน้อยขึ้นในสังคมไว้ดังนี้

"สังคมไทยในอดีตนั้นอนุญาตให้ผู้ชายมีเมียหลายคนได้และอยู่ภายใต้หลังคาเรือนเดียวกัน ลักษณะของสังคมอันนี้เป็นการปลดปล่อยสตรีผู้เป็นเอกภรรยาให้พ้นจากฐานะ "ทาสทางเพศ" (เพราะผู้ชายมีสิทธิที่จะแต่งงานกับผู้หญิงคนใดคนหนึ่งเอาไว้เพื่อบำบัดความต้องการทางกามารมณ์ของตน") ทำให้สตรีผู้เป็นเอกภรณยานั้นอยู่ในฐานะเจ้าของบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย เป็นเพื่อน เป็นที่ปรึกษาหารือ และเป็นผู้ที่รับผิดชอบในความสงบเรียบร้อยภายในบ้าน มีสิทธิและอำนาจที่จะปกครองอนุภรรยาที่ง่ปวง ...

...จำนวนของภรรยาน้อยแห่งสามิตนและสวัสดิการของภรรยาน้อยนั้น เคยเป็น Status Symbol [เครื่องบอกสถานภาพสตรี-ผู้วิจัย] ของไทยสมัยหนึ่ง เอกภรรยาของข้าราชการไทยสมัยก่อนต้องเข้าไปถือ

น้ำพระพิพัฒน์เสด็จฯ ในพระบรมมหาราชวัง เช่นเดียวกับสามี หากเอภรรยา
ของข้าราชการจะจัดให้อภรรยาของสามีถือเครื่องยศตามหลังเข้าไปใน
วังเป็นที่ประกวดประชันกันมาก ผู้ใดมีอภรรยาหน้าตาดี ๆ และแต่งตัวดี
ตามหลังเข้าไปมากก็มีชื่อเสียงว่าเป็นภรรยาที่ดี มีความสามารถ"

แต่ความคิดดังกล่าวนี้เลื่อนหายไปจากสังคมไทยก็เพราะ...

"ที่สำคัญนั่นก็คือ ผู้ชายไทยเริ่มจะอายุฝรั่งในเรื่องภรรยา
หลายคนได้มีการปิดบังในเรื่องนี้ และมักจะให้เอภรรยาออกมารับฝรั่งแต่คน
เดียว จนในที่สุดผู้ชายเองเป็นคนแก้กฎหมายผัวเมีย บังคับให้ผู้ชายไทยมี
ภรรยาได้แต่เพียงคนเดียวตามแบบฝรั่งและเพราะเหตุนี้ฐานะของสตรีไทย
ก็ต้องเปลี่ยนไปเป็นแบบเดียวกันกับฐานะของสตรีในสังคมฝรั่ง ต้องอยู่กับ
บ้านทำหน้าที่การงานในบ้านโดยมีสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ทางด้าน
สังคมนั้นสตรีไม่มีสิทธิและไม่มีหน้าที่ที่ติดเกี่ยวกับผู้ชาย"

(สตรีไทยในปัจจุบัน ปาฐกถาของ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แสดง ณ สมาคมสตรีนักธุรกิจและ
วิชาชีพแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2514 จาก "สิทธิสตรี ประวัติและวิวัฒนาการ
ของการเรียกร้องสิทธิสตรีไทย - อารยา สินธุจรีวัตร บรรณาธิการ, 2525)

ใน "พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องความผัวเมีย" ก็
ได้ให้ความเห็นในเชิงบวกกับการมีเมียน้อยไว้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในด้านสุขภาพของผู้ชาย

1, ผู้ชายมีภรรยาหลายคนเปลี่ยนผลัดเวียนวนไปด้วยภรรยา
เป็นอันมาก ก็ไม่ระสมความโลโครก ถ้าภรรยาเป็นคนดีไม่มีโรคทุกคน
แล้วผู้ชายก็ไม่มีโรคป่วยไข้แลไม่เป็นเหตุให้หญิงมีโรค ฝ่ายผู้หญิงถ้าคบชาย
หลายคนปะปนไปก็เป็นที่ระสมความโลโครก เป็นเหตุให้เกิดโรคขึ้นในตัว
แล้วก่อเหตุให้ชายที่มาสมคบด้วยกับตัวมีโรคด้วย" (:34)

"...ถ้าหากว่าผู้หญิงคบชายสองสามสี่ปะปนมาอยู่ หากจะมี บุตรขึ้นมา เมื่อบุตรเกิดมาแล้วจะใคร่รู้จักบิดาโดยอย่างยิ่งจนมารดาไม่ อาจชี้ตัวบิดาของบุตรนั้นให้เป็นอันแน่ได้" (:35)

"ข้อเหตุกีดขวางอย่างเช่นเป็นแก่หญิงนั้น ไม่มีในตัวชาย ถ้าไม่ให้เฝ้าอยู่การ นั้นไม่เป็นช่องเป็นทางที่จะบุตรเกิดอีก จึงตั้งกฎหมายว่า ชายจะมีภรรยา มากมายเท่าไรถ้าอาจสามารถจะเลี้ยงได้แล้วก็มิได้ แต่หญิงถ้าได้ยอม เป็นภรรยาชายผู้หนึ่งแล้ว ถ้าชายนั้นยังไม่ตายหรือไม่ยอมหย่า แลไม่มีเหตุ ซึ่งจะให้ขาดจากตัวเมียกันแล้ว จะไปคบชายอื่นไม่ได้"

(อ้างถึงใน นิพิตยา ว่องกุล "สังคมคนมากเมีย", 2529)

แนวความคิดดังกล่าวมีผู้ชายสมัยใหม่ผู้มีชื่อเสียงจำนวนมากขานรับเฝ้ามาปฏิบัติอย่าง เปิดเผย ดังเช่น ศิลปินคนสำคัญ "ประเทือง เอมเจริญ - ศิลปินเมียสาม"

สาเหตุของการมีเมียน้อย :

"... เคยคุยกับรงค์ วงษ์สวรรค์ ยอมรับว่า เรื่องเซ็กส์นี้เป็นหัวใจของ ชีวิต ถ้าเมื่อไหร่เซ็กส์ของผมอ่อนลง ประสิทธิภาพการทำงานของผมก็จะ อ่อนลงด้วยทันที ผมเอาอันนี้เป็นแกน เซ็กส์คือเพาเวอร์ของชีวิต ... ในขณะที่ผู้หญิงผู้ชายไปถึงจุดที่เข้าถึงเซ็กส์ด้วยกันเต็มที่ มันลืมนะไรหมด เลย ไม่นึกถึงสวรรค์วิมาน ไม่นึกถึงปัญหาหนี้สิน มันเป็นอิสระเต็มที่ทั้งคู่ เลยตอนนี้"

การจัดการภายในครอบครัว :

"เพราะทุกคนมีระบบกามารมณ์ไม่เท่ากัน พูด่างๆ ผู้หญิงคนนี้อาจจะมี อารมณ์เดือนละ 3 ครั้ง ผู้หญิงอีกคนอาจจะมีอารมณ์เดือนละ 5 ครั้ง หรืออาจจะมีอารมณ์เดือนละครั้งเดียว ... ส่วนเรานะสบาย เรามัน เหลือล้นอยู่แล้ว (หัวเราะอย่างเบิกบาน) เรารู้ว่าตอนไหนเราจะต้อง

ไปลงสนามไหน ปัญหามันก็ไม่เกิด ... "และไม่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงาน ขณะที่ยังมีอีกหลายคนเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานตกต่ำลง อย่างเช่น

"ถ้ามือตก จ้าง [แซ่ตั้ง - ผู้วิจัยก็บอกว่า ภูไม่ควรถ่าย เมื่อคืนภูไม่ควรถ่ายกับเมียเลย มือตกไปเลย สู้ประเทืองไม่ได้"
(หนุ่มสาว กันยายน 2521 ตีพิมพ์ซ้ำใน บ้านไม่รู้อะไร หน้า 50-54)

"เต็กกอ" เจ้าของร้านลูกชิ้นหมูชื่อดังของนครปฐม ความดังของเต็กกอไม่ใช่เพียงทำลูกชิ้นหมูให้อร่อย แต่เพราะความที่เขา "มีความสามารถ" มีเมียได้ถึง 7 คนและอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ต่อจากนี้เป็นบทสัมภาษณ์ เต็กกอ (สุวัฒน์ ธีรภาพสกลวงศ์) โดย นางเยาว์ เนาวรัตน์ และ สีกัน บ้านทุ่ง, บ้านไม่รู้อะไร 1,7 สิงหาคม 2528 สุชาติ สวัสดิ์ศรี บก. หน้า 37 - 49)

ทัศนคติของผู้หญิง :

" การแต่งงานของผู้หญิง เมื่อเข้ามาแล้วมันออกยาก เลิกกับตัวมาอยู่คนเดียวก็ต้องอยู่คนเดียวให้ได้ตลอด ถ้าไปหาคนใหม่ ใครเขาจะเอา อย่างดีก็เป็นเมียน้อยเขา ถึงจะเป็นเมียหลวงเราก็ไม่มีอะไรให้มันใจว่า ผู้ชายเขาจะมีเราคนเดียว" (:38)

"ผู้หญิงที่คิดจะมีผู้ชายอื่นเมื่อสามีรักผู้หญิงใหม่แสดงว่าเป็นคนต้องการแก้แค้น ไม่ศึกษาดูให้ละเอียดว่า อะไรเป็นอะไร"

เหตุผลและปรัชญาชีวิตที่ช่วยให้เขาสามารถ "ดูแล" เมียทุกคนได้ :

"ผู้ชายเรา ถ้าลองไม่กินเหล้า สูบบุหรี่ ทำงานเอาจริงเอาจัง ผู้หญิงคนไหนก็อยากอยู่ด้วยทั้งนั้น เขาอยู่แล้วเขาสบายใจ ส่วนเรื่องเจ้าชู้ เขาก็ต้องยอมรับให้ได้ว่าเป็นธรรมชาติของผู้ชาย ผู้ชายมีธรรมชาติเจ้าชู้ เป็นผู้ทำและเป็นเจ้าของ เมื่อเรามีธรรมชาติเป็นเจ้าของ ผู้หญิงอยู่กับ

เราก็คน เราเลี้ยงดูเขาได้และไม่ทำให้เขาลำบาก และก็ช่วยกันทำมาหากิน" (:40)

"ต้องเจ้าชู้ แต่ต้องไม่เหลาะแหละหลอกลวงใคร ใครรักก็ต้องจริงใจพร้อมที่จะแต่งงาน และเลี้ยงดูอย่างภรรยา" (:41)

"มีกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษรว่า ถ้าใครทะเลาะกันแล้วไปฟ้อง คนฟ้องจะต้องถูกด่าก่อน และคนนั้นก็ไม่ว่าด้วยว่า คู่กรณีของตนถูกลงโทษอย่างไรเนื่องจาก"เต็กกอ"ไม่มีนโยบายดูเมียคนหนึ่งต่อหน้าเมียอีกคนหนึ่ง"

"การที่ผู้หญิงยอมมาอยู่กับเขานั้น นับเป็นบุญคุณของเธอมิต่อเขา ดังนั้นเขาจึงต้องปรับจิตใจให้เป็นธรรม ไม่ลำเอียง ไม่เลือกเวลาและโอกาส เขาจะเอาอกเอาใจใคร แหย่ใคร ซื่อของมาฝากใคร หรือพาใครไปทางอาหารข้างนอกก็ต้องพาไปพร้อม ๆ กัน"

"...ถ้าทำกับเขาดีที่สุดอย่างนี้แล้ว เขาไม่อยู่กับเราก็ดำใจ เราต้องปฏิบัติตัวต่อพวกเขาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้พวกเขาเชื่อมั่นว่าผมรักเขาจริง ไม่ทอดทิ้ง เป็นการลดความเครียดภายในบ้านไปในตัว" (:45)

การจัดการกิจการขายลูกชิ้นหมูโดยมีเมียทั้งเจ็ดเป็นผู้ช่วย :

"เมื่อขายแล้วต้องนำรายได้ทั้งหมดมาให้เมีย รายได้ภายในบ้าน "เต็กกอ"จึงเป็นผู้เก็บ เมียคนไหนต้องการใช้จ่ายเงินต้องมาเบิกที่เขาค้นเดี๋ยว เมียคนที่ห้าและเมียคนที่หกบอกว่า เดือนหนึ่ง ๆ เธอใช้ส่วนตัวในครอบครัวส่วนของเธอเองประมาณ ๘๐๐ บาท " (:44)

"เต็กกอ" วางฐานะเป็นผู้ควบคุมการเงินและมีข้อกำหนดมิให้เมียคนไหนออกไปทำกิจการส่วนตัว เขาจึงมีฐานะอยู่เหนือเมียทุก ๆ คนไปโดยปริยาย"

แต่ก็ยังมีผู้ชายอีกเป็นจำนวนมากที่มีเมียน้อยแอบซ่อนไว้ให้พ้นจากสายตาของเมียหลวง ไม่ได้เปิดเผยและอยู่ร่วมกันอย่างตัวอย่างที่ยกมาทั้งสองนี้ เมียน้อยเป็นเรื่องหมักหมมของเมียหลวงมาแต่ไหนแต่ไร ในคอลัมน์ตอบปัญหาสตรีในนิตยสารต่าง ๆ ก็มีเรื่องราวปัญหาของการเป็นเมียหลวง-เมียน้อยอยู่เป็นประจำ (ไสลทิพย์ จารุมณี และอรอนงค์ สวัสดิบุริ อ่างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2532:153)

มีการแบ่งเมียน้อยออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ ด้วยซึ่งแฝงทัศนคติในเชิงลบต่อเมียน้อยไว้อย่างเต็มเปี่ยม สังเกตได้จากการใช้คำเปรียบเทียบกับต่าง ๆ เช่น

"1. บ้านเล็กประเภท"ปลิง" เกาะเพื่อดูดเลือดเอาไปทั้งตัว ประเภทนี้หมดเลือด ปลิงก็ปล่อย บางที่ได้เลือดพอกก็ปล่อย แล้วโผไปหาคนที่ถูกใจ ประเภทนี้มีมักจะเกิดกับตาแก่ที่อยากมีเมียน้อยสาว แล้วตาแก่เฒ่ามักซ้ำใจทีหลัง

2. บ้านเล็กประเภทชอบสนุก ขอขโมยสิ่งหาปริมาณจากบ้านใหญ่ไปสนุกหน่อยเท่านั้น ไม่ได้จริงจังอะไร ซ้ำแต่ได้ตื่นเต้น ไม่ค่อยทำพิษทำภัยให้บ้านใหญ่มากนัก ถือเป็นงานอดิเรกไม่ใช่งานหลัก

3. บ้านเล็กประเภทนางบำเรอ รับค่าจ้างประจำพอได้มีกินบ้าง ปัญญาจะหากินทางอื่นมีน้อย ขาดความถนัด ไม่รู้ว่านางบำเรอพวกนี้ดีกว่าโสเภณีหรือเปล่านั้น"

(เต็มสิริ บุษยสิงห์, 2528:195)

ในสถานการณ์ปัจจุบัน เมียน้อยดูมีท่าทีว่าจะไม่หมดสิ้นไปง่าย ๆ เพราะเหตุผลของการมาเป็นเมียน้อยเริ่มแตกต่างไปจากแต่ก่อน โดยมีความเชื่อมโยงกับค่านิยมในเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ที่ลดน้อยลง การเป็นเมียน้อยก็ไม่ใช่เพื่อหวังผลในทางฝั่งพาณิชย์จากชาย เพราะหญิงก็มีความสามารถในการทำงานเลี้ยงชีพเอง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การเป็นเมียน้อย

ก่อความทุกข์ใจให้เกิดขึ้นกับทั้งผู้ที่เป็นเมียหลวง และผู้ที่เป็นเมียน้อย และจะดำรงต่อไปแน่นอน หากค่านิยมและข้อแก้ตัวที่จะขมมากล่าวต่อไปนี้ยังคงเป็นที่เชื่อถืออ้างอิงอยู่

"เรื่องราวของคนมากเมียไม่ใช่สิ่งที่ควรตัดสิน ว่าเป็นความเห็นแก่ตัวของชาย เป็นการมักมากเสน่ห์ลุ่มทางเพศ เป็นการกดขี่สตรี เห็นค่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุสนองความใคร่ หรือการมีเมียหลายสิบคนนั้น แสดงถึงบุญบารมี และความเก่งกล้า แต่ควรพิจารณาว่า สังคมคนมากเมียมีทัศนคติค่านิยมประจำยุคสมัยนั้น ๆ ซึ่งคนรุ่นหลังจะต้องยอมรับความ เป็นจริงที่ได้เกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์ ... ในปัจจุบันนี้ ชายจำนวนไม่ มากนักยังมีภรรยาหลายคน แม้ว่า กฎหมายจะยอมรับสิทธิการมีเมียคน เดียว แต่ผู้ชายก็มีเมียน้อยเก็บซุกซ่อนไว้ตามที่ต่างๆ ดังนั้นถ้าหากจะมอง ปัญหาชายที่มีเมีย จึงควรจะต้องให้ลึกซึ้งถึงธรรมชาติการดำรงเผ่าพันธุ์ และความจริงเกี่ยวกับการดำรงสัญชาติญาณแห่งการเป็นจำฝูงในมนุษย์ผู้ ชายด้วย" (พิทยา ว่องกุล: 36)

เมียน้อย - ความเป็นจริงทางสังคมในภาพยนตร์ไทย

เรื่องราวของเมียน้อยในภาพยนตร์ไทยอาจนับได้ว่า เป็นอีกแนวเนื้อเรื่องหลักของ ภาพยนตร์ไทย รูปแบบของการเป็นเมียน้อยในภาพยนตร์ช่วงปี 2528-2530 ที่ได้ทำการศึกษา แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

1. ประเภทที่เป็นคู่นอนของผู้ชายมาก่อนที่เขาจะแต่งงาน
2. ประเภทที่ยอมเป็นเมียน้อยทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผู้ชายมีภรรยาแล้ว
3. ประเภทถูกหลอกให้มาเป็นเมียน้อย

ซึ่งจะแสดงในแผนผังต่อไปนี้

เมียน้อย

เป็นคู่นอนของผู้ชายมาก่อนที่จะแต่งงาน
- คิดว่าจะได้แต่งงานเมื่อฝ่ายชายพร้อม

ถูกหลอก/ถูกบังคับให้แต่งงาน โดยไม่รู้ว่าเขามีครอบครัวแล้ว
- ผู้อุปการะหลอกให้แต่งงานเพื่อพุงฐานะทางเศรษฐกิจ
- ฝ่ายชายหลอกว่ายังไม่ได้แต่งงาน หรือมีปัญหาทางครอบครัว

เป็นเมียน้อยทั้งที่รู้ว่าเขามีครอบครัวแล้ว/สมรสแล้ว
- เทงา และประทับใจในตัวผู้ชายมาก
- ไม่แคร์สังคม เพราะมีฐานะดีมาก

ผู้ชายทอดทิ้งไปแต่งงานกับหญิงอื่น เพื่อผลประโยชน์บางอย่าง แต่ยังคงติดต่อกับเพศสัมพันธ์เรื่อยมา

ฐานะทางครอบครัวดีขึ้น แต่เธอถูกควบคุมให้อยู่แต่ในบ้าน เพราะฝ่ายชายเกรงคนอื่นจะรู้

การพบปะเป็นแบบลักลอบ ซึ่งทำให้เธอเกิดความคับข้องใจมากขึ้นเรื่อยๆ

เมียหลวงรุกราน, พ่ายแพ้ต่อความดีของเมียหลวง, ผู้ชายทอดทิ้งให้เธอต้องรับภาระเรื่องลูก, ฝ่ายชายไปมีหญิงอื่นอีก, ตัวเธอเองทนอยู่ในสภาพถูกกดขี่ไม่ได้, มีความรู้สึกขมขื่นและไม่มั่นคง, ความรู้สึกต่ำต้อยที่เป็นเมียน้อย, เสียใจที่ได้ตัดสินใจผิด, ถูกจำกัดเรื่องการเงินและอิสระในการดำรงชีวิต

ต้องการหวัง / วันหนึ่ง ฉันจะได้เป็นเมียหลวง / วันหนึ่ง ฉันจะพ้นจากชายคนนี้ / ไม่มีความหวัง อยู่ไปวันๆ

เป็นเมียน้อยอยู่อย่างนี้ก็แล้ว พอฉันเบื่อเขา ฉันก็จะไปหาคนอื่นใหม่

เป็นเมียน้อยที่สงบเสงี่ยม ไม่เรียกร้องสิทธิใดๆ จากผู้ชาย

เป็นเมียน้อยที่พยายามเรียกร้องสิทธิจากผู้ชาย, ยื่นคำขาดให้เลิก

จบอย่างมีความสุข คือมีผู้ชายคนใหม่ หรือสำเร็จกลับมารับผิดชอบ

โดดเดี่ยว, ถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังและเลี้ยงลูกเอง

1. เมียน้อยประเภทเป็นคู่แ่อนของผู้ชายมาก่อนที่เขาจะแต่งงาน

ข้อมูลทั่วไป

เมียน้อยกลุ่มนี้จะมีอายุอยู่ระหว่าง 20-25 ปี ได้รับการศึกษาระดับปานกลาง คือระดับปริญญาตรี มีงานทำหรือครอบครัวมีฐานะดีพอที่จะไม่ต้องทำงาน ฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่แตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยรวม ๆ แล้วจัดว่าไม่อยู่ในชั้นขัดสน ใช้ชีวิตเพียงลำพัง โดยไม่มีพ่อแม่กวดขันดูแล อาจจะเป็นอยู่ด้วยพ่อแม่อยู่ต่างจังหวัด ทำงานจนไม่มีเวลาให้ หรือเสียชีวิต รูปร่างหน้าตาและอุปนิสัยเป็นที่พึงพอใจของฝ่ายชาย ชายคนรักมีเหตุผลบางอย่างที่ไม่อาจแต่งงานกับเธอได้ เช่น เขาเลือกแต่งงานกับหญิงที่สามารถสนับสนุนให้เขาก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งงานที่สูงขึ้นได้ หรือแม่ของฝ่ายชายได้เตรียมผู้หญิงที่จะแต่งงานไว้ด้วยแล้ว หากเขาไม่ทำตามที่แม่ต้องการ เขาจะถูกตัดขาดจากกองมรดก หรือตัวเธอมีบุคลิกภาพไม่เป็นที่พอใจของพ่อแม่ฝ่ายชาย ฯลฯ

บุคลิกภาพของเมียน้อยประเภทนี้มีความแตกต่างกันอย่างสุดขั้ว คืออาจเป็นได้ทั้งผู้หญิงที่เรียบร้อย อ่อนหวาน ไม่มีปากเสียง ไม่ให้คู่แข่งกับตนเองสูงมากพอที่เรียกร่องลึกหัวใจ จากฝ่ายชาย ขณะที่เมียน้อยอีกกลุ่มหนึ่งมีบุคลิกตรงกันข้าม คือ แสดงความเป็นเจ้าของเพราะถือว่าความรักที่เธอและฝ่ายชายมีต่อกันเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนหญิงที่เธอแต่งงานด้วยเพียงแต่ช่วยให้เขาได้ผลประโยชน์อย่างคุ้มค่าเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าเธอเองก็จะได้รับผลพลอยได้ด้วยเช่นกัน เธอเองไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแต่งงานมากไปกว่าการเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ฝ่ายชายให้ความรักและเวลาอย่างเพียงพอ เธอชอบแต่งตัวเปิดเผย พุดจากระรานก้าวร้าว แสดงอำนาจข่มคนอื่น ใช้ความพยายาม ในทุก ๆ ทางเมื่อตั้งให้ฝ่ายชายอยู่กับเธอ และสร้างความทุกข์ใจให้ภรรยาตามกฎหมาย โดยหวังว่าเมื่อ "เมียน้อง" ทนไม่ได้ก็จะเลิกกับฝ่ายชายไปเองในที่สุด เป็นต้น

ผู้ชายของเมียน้อยในกลุ่มนี้จะมีบุคลิกทั่ว ๆ ไปใกล้เคียงกัน เช่นอายุประมาณ 30 ปี มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจนถึงดีมาก อยู่แต่กับแม่หรือพี่สาวโดยไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย ความสามารถทางการงานอาชีพไม่มาก บางคนจึงต้องการแต่งงานเพื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งงานที่สูงกว่า ซึ่งอยู่ใน

อำนาจหน้าที่ที่ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะสนับสนุนได้ เป็นผู้ชายหน้าตาดี พุดจาอ่อนหวาน เอาใจเก่ง แต่ไม่กล้าเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง และไม่มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

เมื่อสูญเสียพรหมจรรย์ไปแล้ว และรู้ว่าเธอจะไม่ได้แต่งงานกับเขา แต่เธอก็ยังปรารถนาจะเป็นผู้หญิงคนเดียวที่เขาต้องมอบความรักให้ ต้องหวังใยความรู้สึกของเธอก่อนที่เขาจะตัดสินใจอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป แต่เธอไม่เรียกร้องหรือทวงสิทธิ์ใด ๆ จากเขา เพียงรับฟังข้ออ้าง และเหตุผลต่าง ๆ ที่เขาจะต้องไปแต่งงานกับหญิงอื่นเท่านั้น

ความต้องการของเมียน้อยกลุ่มนี้มีแตกต่างกันไป บางคนต้องการชายที่จะมาเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งสามารถจะปกป้องคุ้มครอง ให้ความรักความอบอุ่นกับเธอได้โดยที่เธอพร้อมจะมอบความรัก ความหวังใย ให้เกียรติและปฏิบัติตนเป็นภรรยาที่อยู่ในโอวาทของสามี

เมียน้อยกลุ่มนี้ที่เป็นประเภท "จัดจ้าน" จะมุ่งความต้องการของเธอไปที่การเสริมสร้างความภาคภูมิใจใน "แรงดึงดูดทางเพศ" <sex appeal> ของเธอที่มีอิทธิพลดึงดูดเขาไว้ได้ เพราะสำหรับเธอ การสูญเสียผู้ชายซึ่งเป็นคู่ควง หรือคู่นอนทำให้เธอเสียหน้าและทำให้เธอเดือดร้อนใจมากกว่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของเธอ ดังนั้นไม่ว่าเธอจะรักเขามากหรือน้อย เธอจะไม่ยอมสูญเสียเขาไปจนกว่าเธอจะมีผู้ชายคนใหม่ที่เหนือกว่าเขา จึงอาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของเธอคือการได้รับความภาคภูมิใจจากชายชนะที่ได้ครอบครองชายซึ่งเป็นที่สนใจของหญิงอื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อแรกที่ได้รู้จักกับเขากระทั่งสนิทสนมกันจนถึงขั้นมีความสัมพันธ์ทางเพศ เธอได้ตั้งความหวังไว้เสมอว่า หากเขาพร้อมเมื่อใด เขาจะต้องแต่งงานกับเธออย่างถูกต้อง แต่เมื่อเวลาผ่านไป เธอก็เริ่มมองเห็นได้ชัดเจนขึ้นว่า การแต่งงานระหว่างเธอกับเขาคงจะไม่เกิดขึ้นโดยง่าย กระนั้นเธอก็ไม่เคยคาดหมายว่าเขาจะหันไปแต่งงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

และประเพณีกับหญิงอื่น โดยที่เธอไม่มีสิทธิจะทักท้วงต่อเหตุผลของเขาได้เลย

และแม้จะแต่งงานไปแล้ว เขาก็ยังคงดำเนินความสัมพันธ์ทางเพศกับเธอต่อไปโดยทำตัวเป็นผู้รับประโยชน์แต่ผู้เดียว คือเขาได้รับประโยชน์จากการแต่งงานตามกฎหมายและจารีตประเพณีกับหญิงอื่น เช่นตำแหน่งงานที่สูงขึ้นจากอำนาจของพ่อตา ทรัพย์สินสมบัติจากมรดกที่แม่ให้โดยมีเงื่อนไขว่าเขาต้องแต่งงานกับผู้หญิงที่แม่เลือกให้และยังได้ผู้หญิงอีกคนหนึ่งไว้เป็นเครื่องระบายความต้องการทางเพศในแบบที่เขาต้องการ ฯลฯ ขณะเดียวกันการที่เมียน้อยยังรักและซื่อสัตย์ต่อเขาอยู่ก็สร้างความภาคภูมิใจให้เขาด้วย ของเขาในประเด็นเหตุผลที่หล่อนยังรักและซื่อสัตย์ต่อเขาอยู่

เธอตระหนักดีว่า สถานภาพของเธอได้เปลี่ยนจากผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน มาเป็น 'เมียเก็บ' (ความสัมพันธ์ของเขาและเธอไม่เป็นที่เปิดเผย) หรือ 'เมียน้อย' (ทั้งเธอ เขา และเมียหลวงต่างก็ทราบถึงความสัมพันธ์นี้) ความรู้สึกแรกที่เกิดขึ้นก็คือ เธอเสียใจ และน้อยใจ เพราะเข้าใจได้ทันทีว่า คุณค่าของเธอย่อมไม่อาจเทียบกับผู้หญิงที่เขา "ยกย่อง" ขึ้นมาเป็นภรรยา เธออาจจะพยายามทำใจรับสถานภาพการเป็น "เมียน้อย" ได้ ตราบเท่าที่เขายังให้ความรัก ความอบอุ่น และยืนยันความมั่นใจให้กับเธอได้ว่าเธอยังเป็นหญิงที่เขารักมากที่สุด แต่หากท่าทีของฝ่ายชายเปลี่ยนแปลงไปนั้น ก็จะมีผลกระทบต่อการยอมรับตนเอง และการตัดสินใจของเธอในขั้นต่อมา

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ

ตัวเร่ที่มีผลต่อการตัดสินใจกระทำกรใด ๆ ก็ตามของเมียน้อยก็คือ พฤติกรรมของเมียหลวง

เมียหลวงบางคนพยายาม อดทนและทำใจ กับพฤติกรรมส่ำสอนทางเพศของสามีจนทำให้เมียน้อยเข้าใจว่า เมียหลวงอ่อนแอ และจะต้องยอมแพ้ในที่สุด ฝ่ายเมียหลวงผู้แสดงท่าทีเยินชาต่อพฤติกรรมของสามีมาตลอดกลับมีปฏิกิริยาตอบโต้กับเธออย่างไม่ลดละ เช่น เดียวกันอาวุธที่หญิงทั้งสองใช้คือ การปะทะคารมกันอย่างตั้งใจเสมอ

สิ่งที่บั่นทอนกำลังใจในการต่อสู้ของเมียน้อยก็คือ ท่าทีของผู้เป็นสามี ซึ่งมักจะแสดงความเกรงใจเมียน้อยอย่างชัดเจนด้วยการห้ามเธอ หรือเมื่อเธอต้องการความช่วยเหลือ เขาก็กลับเดินหนีไปเพราะเห็นว่า "น่าเบื่อ น่ารำคาญ"

ในการนี้ตรงกันข้าม ขณะที่เมียน้อยซึ่งไม่มีปากเสียง ไม่เรียกร้องสิทธิหรือความเห็นใจ และไม่ก้าวร้าว กลับต้องเผชิญหน้ากับเมียน้อยที่คอยตามระรานหึงหวงอาละวาดถึงกับทำร้ายร่างกายเธอในที่สาธารณะ ทำให้เธอต้องอับอายขายหน้า และในที่สุดต้องตัดสินใจลาออกจากงาน ส่วนฝ่ายชายก็ไม่ช่วยเหลือหรือทำให้สถานการณ์ดีขึ้นได้แต่อย่างใดเพราะเกรงจะขัดต่อผลประโยชน์บางประการของเขา นั่นยิ่งทำให้เธอมั่นใจว่า ชะตากรรมทุกอย่างที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะลูก เป็นสิ่งที่เธอต้องรับผิดชอบแต่ผู้เดียว

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเมียน้อยเป็นผลโดยตรงมาจากพฤติกรรมของผู้เป็นสามี มากกว่าพฤติกรรมของเมียน้อย และพบว่าหากเมียน้อยตกลงใจที่จะหย่าขาดกับเขาจริง สามีจะไม่ยินยอมเนื่องจาก

1. เสียศักดิ์ศรีที่เมียของตนเอง ไปพึ่งพาผู้ชายคนอื่น
2. หลังจากได้ประเมินสถานการณ์แล้ว เขาเห็นว่าการสูญเสียผู้หญิงคนนี้มีโอกาสที่จะได้คืนกลับมาน้อย
3. เกิดความไม่มั่นใจในสถานะทางเศรษฐกิจของตน เนื่องจากการแต่งงานเป็นเงื่อนไขในการรับมรดกของเขา

ขณะเดียวกัน เขาก็มั่นใจว่า เมียน้อยจะยังคงจงรักภักดีกับเขาต่อไป หากเขาเพียงให้ความเอาใจใส่ และให้เวลากับเธอบ้าง แต่การเปลี่ยนแปลงของเขากลับทำให้ทางฝ่ายเมียน้อยเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะความมั่นใจในพลังดึงดูดทางเพศ (sex appeal) ของเธอ ซึ่งใช้ได้ผลมาตลอดกับเขา ก็ลดลงจนต้องใช้ "ลูก" เป็นเครื่องต่อรองแทน โดยหลอกเขาว่า เธอตั้งท้องกับเขา วิธีการนี้นับว่าได้ผลดีตามที่เธอคาดคิด แต่แล้วเขาก็จับได้

ว่าเธอหลอกลวงและ ใช้เรื่องนี้เป็นข้ออ้างในการประณาม และตีจากเธอไปในที่สุดซึ่งทำให้เธอมั่นใจว่า แท้จริงแล้วเขาไม่ได้รักเธอเลย เธอจึงตัดสินใจจบความสัมพันธ์กับเขาโดยสิ้นเชิงด้วยรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น กลับไปอยู่ต่างจังหวัดกับพ่อแม่ ฆ่าเขา ฯลฯ

ส่วนเมียน้อยที่ยอมอดทนเก็บความทุกข์ทั้งหมดไว้คนเดียวและตระหนักดีว่าเธอจะไม่เลือกเธอเพราะเธอไม่สามารถยังประโยชน์ให้กับเขาได้มากเท่ากับเมียหลวง ก็ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับเธอ นั่นคือ กลับบ้านไปหาพ่อแม่

ผลที่ได้รับ

ผู้หญิงที่ใช้ความรุนแรงและวางอำนาจควบคุมเหนือชาย ไม่ว่าจะ เป็นเมียหลวงหรือเมียน้อยก็ต้องได้รับผลในทางลบเช่นกัน เช่น เมียน้อยบางคนถูกทอดทิ้งเพราะสามีกลับไปหาเมียหลวงผู้ไม่เคยมีปากเสียง เมียหลวงได้รับเคราะห์ถึงชีวิต เป็นการเปิดโอกาสให้เมียน้อยผู้สงบเสงี่ยม อดทน ได้เลื่อนขึ้นมาเป็นเมียหลวงแทน

2. ยอมเป็นเมียน้อยทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผู้ชายมีภรรยาแล้ว

ข้อมูลทั่วไป

เมียน้อยกลุ่มนี้ส่วนมากแล้วเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับปานกลางขึ้นไป ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงขึ้นไป ด้วยเหตุนี้เธอจึงไม่ต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือทางด้านการเงินจากฝ่ายชาย ถือค่านิยมว่าจะไม่ตีราคาความรักหรือความสัมพันธ์เป็นตัวเลข และในบางกรณีฝ่ายหญิงยังจะต้องรับผิดชอบภาระทางเศรษฐกิจในครอบครัวที่สอง(ของเธอและเขา)แต่ผู้เดียว เช่น ค่าเล่าเรียนลูก ค่าใช้จ่ายทั่ว ๆ ไปในบ้าน

พวกเธอมีวุฒิภาวะ(mature)พอสมควร คืออายุอยู่ระหว่าง 25-35 ปี สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้โดยมีอาชีพเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักธุรกิจบางคนเคยแต่งงาน

และมีลูกมาก่อน (เข้าข่ายแม่มีผัวเศรษฐินี) บางคนยังไม่ได้แต่งงาน เมียน้อยกลุ่มหลังนี้มักจะขาดพ่อแม่ แต่ได้ใช้ทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่อย่างเต็มที่ จึงมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจมาก มีนิสัยส่วนตัวโดยทั่วไปจัดว่าเป็นคนมีน้ำใจหรือเป็นมิตรและไม่โลภ ในสายตาของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่อยู่ในแวดวงเดียวกันจะยอมรับว่า เธอเป็นคนดี

บุคลิกภาพและลักษณะทั่ว ๆ ไปของผู้ชายของเมียน้อยกลุ่มนี้ คืออายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป มีฐานะปานกลางขึ้นไป หน้าที่การงานอยู่ในระดับสูงขององค์กร รูปร่างหน้าตาดี ไม่ค่อยมีปากมีเสียงกับภรรยา เป็นคนอ่อนโยน มักให้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ไม่ตัดสินใจเด็ดขาด ได้รับความกดดันจากภรรยา เนื่องจากภรรยาพยายามเข้ามาควบคุมการดำเนินชีวิตและการใช้จ่าย รู้จักและรักผู้หญิงที่กลายมาเป็นเมียน้อยก่อนที่จะแต่งงาน

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

ความต้องการของเมียน้อยมีด้วยกันอยู่หลายอย่าง แต่สิ่งที่ตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือชายที่เธอรักสามารถตอบสนองความปรารถนาของเธอได้ นั่นคือมีเวลา ความรัก และความอบอุ่นให้แก่เธอ ผู้หญิงกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดไม่ต้องอาศัยเงินจากฝ่ายชายในการเลี้ยงชีวิต ชำนาญรายยังต้องแบ่งเงินมาช่วยเหลือฝ่ายชาย

ความปรารถนาที่แท้จริงของเธอเหล่านี้ คือ การได้อยู่ร่วมกับคนที่เธอรัก และได้รับความรักจากเขาอย่างเต็มที่ ราวกับว่าเขาและเธอเป็นครอบครัวเดียวกันโดยแท้จริง

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

พวกเธอเข้าใจดีว่า สถานภาพของ "เมียน้อย" เป็นสิ่งที่เธอเคยรังเกียจและดูถูก แต่เหตุผลสำคัญที่สุดเหนืออื่นใด คือ เธอเกิดความรักขึ้นกับชายคนนั้นแล้ว และเห็นว่า ฝ่ายชายก็รักเธอและมีความสุขเมื่ออยู่กับเธอมากกว่ากับเมียหลวง การตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับเขาจึงเป็นเรื่องที่เธอไม่รู้สึกละอายใจแต่อย่างใด แต่พวกเธอเองก็ยอมรับว่า เธอมีสิทธิอันจำกัดในตัวสามี เพราะเขาต้องแบ่งเวลาไปให้กับครอบครัว ไม่มีสิทธิแสดงตนว่าเป็นภรรยา และการเรียกร้อง

สิ่งใด ๆ ในฐานะภรรยาจะถูกจำกัดลง และด้วยการยอมรับในประเด็นเหล่านี้ได้ เธอจึงไม่เคยเรียกร้องให้เขาแยกครอบครัวมาอยู่กับเธอ

การเป็นเมียน้อยที่ต้องยอมรับทุกอย่างเท่าที่สามีจะปันให้ได้ทำให้เกิดความคับข้องใจ (frustration) เมียน้อยบางคนใช้วิธีปลง เพื่อบรรเทาความอัดอั้นคับข้องใจรู้สึก และทุ่มเทเวลาให้กับลูก เมียน้อยบางคนเต็มใจที่จะเก็บเรื่องการเป็นเมียน้อยของเธอไว้เป็นความลับ เพราะนอกจากจะไม่สามารถทำให้ยอมรับความด้อยค่าในสถานภาพของการเป็นเมียน้อยได้แล้ว เธอยัง"อาย"ที่จะให้คนในสังคมได้รับรู้ สาเหตุประการสุดท้ายก็คือ เธอไม่อาจใจแข็งพอที่จะตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเขาได้ แต่ก็ยังมีอีกหลายคนที่ไม่มีทางออกเมื่อความอัดอั้น และความทุกข์กับลมทิวขึ้นทุกที จนเกิดความคิดที่จะครอบครองผู้ชายนั้นโดยยึดเอาความรู้สึกรักที่มีต่อกันเป็น

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ

เมียน้อยในภาพยนตร์ไทยกลุ่มนี้นับว่าโชคดีตรงที่ฝ่ายเมียหลวงไม่เคยมาระรานเธออย่างรุนแรง และหยาบค้าย เพราะความที่ล้วนแต่เป็นผู้มีการศึกษา กับทั้งถือในศักดิ์ศรีเมียหลวง แต่กระนั้นท่าทีและคำพูดของเมียหลวงเช่น "เธอไม่รู้หรือว่าเขาเป็นพ่อของเด็ก 2 คนที่กำลังอยู่ในวัยที่ต้องการพ่อที่เป็นแบบอย่างที่ดี" (น้ำเซาะทราย) ก็เป็นคำพูดที่เสียดแทงความรู้สึก และก่อให้เกิดความขมขื่นเป็นอย่างมาก กับเมียน้อย และทำให้รู้สึกไปว่าคุณค่าในตัวเองลดลง แม้เธอจะยืนยันว่าความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นก็เพราะความรักที่หนักแน่น

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

ด้วยความรู้สึกชอกช้ำ กัดค้น และเริ่มเกิดความไม่เชื่อมั่นในความรักและความรับผิดชอบที่ฝ่ายชายมีต่อเธอในฐานะภรรยาคนหนึ่ง เธอจึงต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อหลุดพ้นไปจากภาวะกัดค้นในสถานภาพของการเป็นเมียน้อย

ทางเลือกของเธอมิ 2 ทาง คือ 1) ตัดขาดจากเขา หรือ 2) เขาต้องมีเธอ

เพียงคนเดียว วิธีการที่เธอใช้คือ ทำตัวให้เป็นที่รักของเขามากยิ่งขึ้น อ่อนหวานขึ้น แสดงให้เห็นว่าเขาเพียงคนเดียวเท่านั้นที่จะทำให้เธอมีความสุขได้ และเธอเองก็ไม่ต้องทำอะไรอื่นนอกจากทำให้เขามีความสุข เธอยอมออกจากงานทั้งนี้เนื่องจากความอายที่เป็น "เมียช้อย" และทั้งต้องการจะปรนนิบัติตามใจเขา เธอยอมสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองเพียงเพื่อจะ "ผูกใจ" เขาไว้ให้ได้

แต่กับเมียหลวง... เธอสามารถแสดงความกล้าและก้าวร้าวได้อย่างที่ไม่เคยมาก่อน เช่น ยอมรับกับเมียหลวงอย่างเปิดเผยว่า เธอและสามีของเพื่อนรักมีความสัมพันธ์กันซึ่งเกิดขึ้นเพราะความรัก หรือขอให้เมียหลวงยกสามีให้เธอ หรือแม้กระทั่งขอเป็นเมียช้อยอย่างเปิดเผย

ปัญหาประเด็นหลัก

จุดที่น่าสนใจก็คือ ในที่สุดแล้วเมียช้อยกลุ่มนี้ทั้งหมดก็ตัดสินใจตัดขาดจากเขา แต่การตัดสินใจดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นเมื่อเธอพบว่า ความคาดหวังของเธอทั้งที่เกี่ยวกับตัวเองและฝ่ายชายผิดพลาดไปมาก เธอค่อนข้างมั่นคงและมั่นใจในความคิดและความรักที่มีให้เขาแต่เขาก็ทำให้เธอผิดหวังโดยแสดงความลึงเล และยกเหตุผลอื่นมาอ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความสัมพันธ์เมียหลวง และลูก หรือแม้กระทั่งอ้างความรับผิดชอบในฐานะสามีต่อภรรยา โดยลืมนึกไปว่าเธอก็เป็นภรรยาคนหนึ่งด้วย เมียช้อยคนหนึ่งถึงกับพูดว่า "ฉันไม่ต้องการได้ชัยชนะที่ผู้ตัดสินลึงเล" (น้ำเซาะทราย) การคบกันไปนาน ๆ ก็ยิ่งทำให้เธอรู้จักจิตใจเขาได้ถ่องแท้ขึ้น และพบว่า แท้จริงแล้ว เขาเป็นผู้ชายที่ใจร้าย คิดอาฆาตพยาบาทตระกูลของเธอ

วิธีการตัดขาดของเมียช้อยในกลุ่มนี้ค่อนข้างจะได้ดขาด และแสดงให้เห็นว่านี่คือ "จุดเปลี่ยน" (turning point) ที่จะนำเธอกลับไปเป็นตัวของตัวเองอีกครั้งหนึ่งเช่น เมียช้อยคนหนึ่งตัดสินใจพาลูก ไปอยู่เมืองนอกโดยไม่คิดจะหวนกลับมา อีกคนหนึ่งตั้งใจทำแท้ง และเลิกกับเขา ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนถึงขั้นเลิกร่างกับเขานี้ มักจะมีอิทธิพลจากบุคคลอื่นเป็นตัวเสริมให้ความคิด และความรู้สึกของเธอชัดเจน และมีพลังยิ่งขึ้น ประเด็นที่บุคคลเหล่านี้

พยายามกระตุ้นมากที่สุดคือ ความคิดในเรื่องคุณธรรมของการมีผิวเตี๋ยเมียเตี๋ย เรื่องรองลงมาคือ เรื่องคุณค่าในตนเองที่ต้องสูญเสียไปเพราะการยอมไปเป็นเมียน้อย และความทุกข์ระทมที่เธอได้รับซึ่งสอดคล้อง เป็นอย่างดีกับความไม่มั่นใจในความไม่เด็ดขาดของเขา

ผลที่ได้รับ

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ไม่ว่าเธอจะตัดสินใจตัดขาดจากเขา หรือยังคงสถานภาพการเป็นเมียน้อยอยู่ต่อไปก็ตาม พวกเธอก็ยังคงอยู่ในสภาวะซึมเศร้าและเป็นทุกข์ที่แน่ใจแล้วว่า เขาไม่ได้อีก และให้เกียรติเธอจริงตามที่เขาพูดไว้ เนื้ออื่นใดคือความหวั่นเกรง ในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับเธอในอนาคต...อนาคตที่เธอต้องใช้ชีวิตเพียงลำพัง

3. เมียน้อยประเภทถูกหลอกให้มาเป็นเมียน้อย

ข้อมูลทั่วไป

เมียน้อยกลุ่มนี้มีอายุอยู่ระหว่าง 16-25 ปี เป็นโสดมาตลอดก่อนที่จะมาเป็นเมียน้อย ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับไม่เกินปริญญาตรี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลาง ลงมา ครอบครัวไม่สมบูรณ์ เช่นถ้าไม่ขาดพ่อก็ขาดแม่และครอบครัวของเธอต้องพึ่งพาผู้อื่น หรือต้องอาศัยสมบัติเก่าเลี้ยงตัว การให้ความช่วยเหลืออุปการะของคนเหล่านี้แท้จริงคือการรอคอยเวลาที่จะเอาผลประโยชน์ตอบแทนคืนในภายหลัง

เมียน้อยกลุ่มนี้หลายคนมีลูกสาวเล็ก ๆ อายุประมาณ 4-8 ขวบ เข้าเรียนแล้ว และมีแม่อีกคนหนึ่งที่จะต้องดูแล ฝ่ายชายจะมีลักษณะเป็นคนเจ้าชู้ ปากหวาน และเอาใจเก่ง แต่ไม่มีความรับผิดชอบหรือจริงจังกับการทำงาน อายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป มีฐานะดีมาก ตำแหน่งหน้าที่การงานอยู่ในระดับสูงอันเนื่องมาจากการสนับสนุนของแม่ หรือจากเมียหลวงซึ่งเป็นคนมีฐานะดีมาก พวกเขาจะหลอกผู้หญิงว่าเขายังไม่ได้แต่งงาน หรือหย่าขาดจากภรรยาซึ่งสร้างความทุกข์ให้เขามาโดยตลอด เมื่อฝ่ายหญิงตกลงจะแต่งงานด้วยก็ใช้วิธีจดทะเบียนซ้อน

หรือทำพิธีทางศาสนา ฯลฯ ความจริงที่ว่าเรามีเมียแล้วมาเปิดเผยก็เมื่อเมียหลวง หรือเมียนก่อนหน้าเธอมาแสดงตัวในภายหลัง

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

แม้จะต้องการแต่งงานกับผู้ชายที่เพียบพร้อมทั้งรูปลักษณ์ ฐานะ และสติปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอไม่อาจหาได้จากพ่อ แต่ผู้หญิงในกลุ่มนี้รังเกียจการเป็นเมียน้อยอย่างยิ่ง และถึงแม้การเป็นเมียน้อยของเธอจะช่วยขจัดความผิดเคืองทางเศรษฐกิจของเธอและครอบครัวได้ แต่เธอยังปรารถนาที่จะมีชีวิตแบบตัวเดียวเมียเดียวมากกว่า ในกรณีที่มีลูก เธอย่อมต้องการเงื่อนไขเพิ่มขึ้นอีกข้อหนึ่งคือ เขาต้องเป็นคนที่ให้ความรักและความเอาใจใส่ลูกของเธอได้อย่างดี

ผู้หญิงบางคนแต่งงานเพราะผู้ใหญ่อ้างถึงความลำบากที่กำลังเกิดขึ้นกับครอบครัว และสถานการณ์นี้จะดีขึ้นถ้ามีทรัพย์สินจากผู้ที่ยกมาจนเจือจางได้จัดการให้เธอแต่งงานกับชายฐานะดี เธอยังคงปรารถนาชายที่รักเธอคนเดียว การมีครอบครัวที่อบอุ่น สงบสุข และเหนือสิ่งอื่นใด คือคนที่รักเธอ และลูกของเธออย่างเต็มที่ หากมีชายซึ่งไม่รังเกียจความเป็นเมียน้อย และลูกของเธอ เธอก็พร้อมที่จะไปอยู่กับเขา

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

เมื่อตอนที่เธอจะมาอยู่กับเขาก็ได้ผ่านขั้นตอนที่ถูกต้อง เช่นผู้ใหญ่ของเธอรับรู้ มีการจดทะเบียนสมรส มีการทำบุญเลี้ยงพระตามประเพณีกับทั้งที่ถูกปลุกฝังความคิดเรื่อง "ตัวเดียวเมียเดียว" อย่างหนักแน่น และมีภาพของครอบครัว "ในอุดมคติ" ว่า จะต้องเป็นครอบครัวที่มีความสุข ไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สามีเป็นคนดี สุภาพ มีความสามารถ ขณะเดียวกันก็มีภาพของการเป็นเมียน้อยว่า เมียน้อยเป็นผู้หญิงคิดสั้น และทำลายความสุขของครอบครัวคนอื่น ค่าของเมียน้อยในสายตาของเธอจึงต่ำมาก เธอไม่เคยคาดคิดว่า ตนเองจะต้องตกไปอยู่ในสถานภาพเช่นนั้น แทนที่จะโทษคนที่ทำให้เธอกลายเป็นเมียน้อย เธอมักจะโทษความโง่เขลาของตัวเอง หรือกรรมเก่าบ้าง และไม่เคยมองถึงคุณค่าของเธอเองที่เป็นคนมีน้ำใจ ให้อภัย รักจริง ฯลฯ

นอกจากคำนิยามตุ๊กเมียน้อยแล้วความทุกข์ของเธอยังเกิดจากเมียหลวงหรือเมียน้อยอันดับก่อนเธอตามมารังควาน และขี้แย่งสามีไปจากเธอ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกายเธอ

ความรู้สึกในทางลบต่อการเป็นเมียน้อยของเธอเป็นมากถึงขนาดตัดสินใจอย่างฉับพลันที่จะออกจากบ้าน ทั้งที่ยังไม่มีจุดหมายปลายทาง หรือมีที่พึ่งเลย เมื่อเธอทราบว่าเขายังไม่ได้หย่าขาดจากภรรยา แต่ยังมีเมียน้อยอีกหลายคนที่ต้องทนอยู่เพราะมีลูกกับเขาแล้ว และมักจะอ้างอยู่เสมอว่า เธอจำต้องทนอยู่ในสภาพเช่นนี้ก็ด้วยไม่ต้องการให้ลูกของเธอไม่มีพ่อ ทั้ง ๆ ที่เธอก็เห็นอยู่แล้วว่าเขาเองก็ไม่เคยเอาใจใส่ลูกเลย ดูเหมือนจะไม่แตกต่างกันด้วยซ้ำระหว่างการมีพ่อ หรือไม่มี

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ

สิ่งที่สร้างความกดดันให้กับเธอมากที่สุด คือ พฤติกรรมของสามีที่ไม่ได้แสดงให้เห็นเลยว่า เขารักและให้เกียรติเธอในฐานะภรรยา มีหลายครั้งที่เธอต้องเผชิญหน้ากับเมียคนอื่น ๆ (เมียหลวง หรือเมียน้อยอันดับก่อนเธอ) เธอถูกผู้หญิงเหล่านี้ทำร้ายไม่ด้วยวาจาที่ด้วยการใช้กำลัง แต่สามีก็ไม่สามารถปกป้องเธอได้ ในที่สุดเหตุการณ์มักจบลงด้วยการที่เขาต้องผละจากเธอไปเพราะทนการเรียกร้องของเมียอื่นไม่ได้

ในกรณีที่มีลูกด้วยกัน พฤติกรรมที่เขาแสดงกับลูกก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งสร้างความทุกข์ใจให้กับเธอ นอกจากจะไม่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับลูกแล้ว เขายังไม่เคยสนใจที่จะให้ความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นถอด อุ้ม พาไปเที่ยว ฯลฯ เมื่อลูกถามถึงพ่อ เธอเองก็ตอบไม่ได้ว่าเขาจะมาเมื่อใด แท้จริงเธอก็รู้อยู่แก่ใจว่าเขามาที่บ้านของเธอแต่ละครั้งก็ด้วยวัตถุประสงค์สำคัญประการเดียวคือ เขาต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเธอ

พฤติกรรมความเจ้าชู้ของเขา เป็นสิ่งที่เธอพอจะทนอยู่ได้ด้วยการปลง และเห็นว่า เป็นเรื่องธรรมดา แต่เธอมีเงื่อนไขอยู่ในใจว่า ผู้หญิงที่เขาจะมีเพศสัมพันธ์จนผันตัวเองมาเป็นเมียอีกคนหนึ่งของเขาก็น่าจะเป็นผู้หญิงที่มีหัวอกอันเดียวกับเธอ คือถูกเขาหลอก และน่าจะเป็นผู้หญิงที่อยู่ในระดับ "ชนชั้น" เดียวกับเธอด้วยไม่ใช่คว่าเอาคนรับใช้ซึ่งเธอให้คุณค่าของอาชีพ

ต่ำกว่าอาชีพของเธอ หรือเมียอื่น ๆ มากจนเธอทนไม่ได้ที่จะมีสถานภาพของการเป็นเมียน้อยร่วมกับคนรับใช้

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

ความคับข้องใจเหล่านี้เธอไม่มีทางที่จะระบายออกเพราะเกรงว่าจะทำให้คนอื่นเหล่านี้ต้องเป็นทุกข์ กังวลไปกับเธอ เธอเปลี่ยนจากคนซึ่งครั้งหนึ่งมีความหวังกับชีวิต และมองโลกอย่างสวยงาม รวมทั้งเชื่อมั่นใน รูปลักษณ์ สติปัญญา และความเป็นอิสระของตนเอง (independent) มาเป็นคนอมทุกข์ คิดมาก และหมดหวังที่จะมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข เธอมักจะพูดเสมอในทำนองว่า ที่อยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะลูกและคงต้องทนอยู่เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ เธอคิดว่าเธอทำได้เพราะเธอปลงเสียแล้วกับชีวิต

ในกรณีที่รุนแรงมาก คือ หลังจากตกเป็นเมียน้อยแล้ว ก็คนคิดที่เธอเคยมี และยึดมั่นมากในเรื่องผัวเดียวเมียเดียว หรือ จริยธรรมทางเพศทั้งหมดไป จนเธอสมักรใจทำอาชีพนางทางโทรศัพท์ เพียงเพราะเธอไม่มีความรู้มากพอที่จะทำงานอย่างอื่น และเพราะเธอได้สูญเสียพรหมจรรย์ไปแล้ว ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับการนำไปสู่ความสิ้นหวังที่จะมีชีวิตครอบครัวอบอุ่น

กระทั่งวันหนึ่ง ผู้ชายซึ่งไม่ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์(ที่เธอสูญเสียไปแล้ว) ได้ก้าวเข้ามาในชีวิต ให้ความเข้าใจเห็นใจ และความรักเธอในฐานะที่เธอเป็นมนุษย์เพศหญิงที่มีจิตใจดีคนหนึ่ง เพื่อจุดประกายความหวังซึ่งได้มอดดับไปแล้วให้ลุกขึ้นอีกครั้ง การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นกับตัวเธออีกครั้ง เธอสดใสขึ้น มีความสุขและพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นโทษกับตัวเธอ เช่น เลิกเหล้า บุหรี่ และเลิกมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่น

ผลที่ได้รับ

เธอเกิดความสังเสียดใจในตอนแรกเพราะความคิดที่ว่า เธอยังมีลมหายใจอยู่ และ/หรือได้สูญเสียพรหมจรรย์ แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจเริ่มต้นชีวิตใหม่กับผู้ชายซึ่งพร้อมจะเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่เนื่องด้วยชีวิตของพวกเธออยู่ภายใต้ข้อกำหนด และคำตัดสินของสังคมมานาน นับตั้งแต่การ

แต่งงาน เมื่อมีลูก ฯลฯ หรือแม้กระทั่งมามีอาชีพเป็นหญิงขายบริการ การดำเนินชีวิตของเธอ ยังคงต้องขึ้นอยู่กับสังคมและบุคคลแวดล้อมว่า พวกเขาจะยินยอมให้เธอมีความสุขได้หรือไม่ หากเสียงของคนส่วนมากเห็นว่าเธอไม่เหมาะสมกับเขาด้วยเหตุผล เป็นต้นว่า เธอเคยทำอาชีพที่นำ รังเกียจของสังคม เธอจะถูกต่อต้านเป็นอย่างมาก แต่เธอก็ยอมรับคำตัดสินนิพากษาของสังคม และจบชีวิตที่สังคมเห็นว่าไร้ค่าของเธอ

เมียน้อยในภาพยนตร์ กับเมียน้อยในสังคม

แนวคิดโดยทั่วของผู้หญิงที่กลายมาเป็นเมียน้อยสมัยก่อน คือการหนีผัวที่มีภรรยาแล้วในเชิงเศรษฐกิจและสังคมโดยยอมอยู่ในสถานภาพต่ำกว่าภรรยาหลวง การที่สังคมสมัยก่อนถือว่า คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่พรหมจรรย์จึงยิ่งทำให้หญิงนั้นต้องตกเป็นเมียน้อยของชายผู้นั้นไปตลอดชีวิต นอกจากเขาจะกำหนดให้เธอตกเป็นของชายอื่น หรือชายเธอไปเท่านั้น

แต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนไปนี้ ทั้งการที่ผู้หญิงได้รับโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองมากขึ้น การรับเอาค่านิยมแบบตะวันตกบางประการในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย ทำให้ค่านิยมในเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ของผู้หญิงลดหย่อนความเข้มงวดลง โดยที่ค่านิยมที่วางเฉยกับการที่ชายมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตนยังคงมีอยู่ เหล่านี้มีผลโดยตรงกับการเกิดรูปแบบใหม่ของเมียน้อย คือเป็นเมียน้อยเพราะความรัก โดยไม่หวังพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากชายแต่เพียงฝ่ายเดียว การที่เธอยังจะต้องประกอบอาชีพจึงทำให้ความผูกพันระหว่างเมียน้อยและสามีเป็นความรู้สึกรัก และรับผิดชอบต่อกันและกันอย่างแท้จริง เธอจึงอาจบอกเลิกการ เป็นเมียน้อยเพื่อไปแต่งงานกับคนที่เธอเห็นสมควร เมื่อใดก็ได้โดยไม่มีข้อผู้มัด

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการเป็นเมียน้อยที่หวังพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากชาย หรือ การต้องยอมจำนนต่อชายเพราะความรัก และเพราะมีลูกด้วยกัน หรือแม้กระทั่งการที่เมียน้อยหลายคนอยู่ร่วมกันเดียวกันและช่วยเหลือ เกื้อกูลกันด้วยความเข้าใจกันก็ยังมีอยู่ในสังคม

ผู้วิจัยเห็นว่า ภาพของเมียน้อยในภาพยนตร์ไทยมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงใน

สังคมปัจจุบันอยู่หลายจุด เช่นเมียน้อยส่วนมากต้องทำงานเพื่อหารายได้หลัก และบางครั้งต้อง
จนเจือสามมีด้วย ผู้หญิงบางคนตกเป็นเมียน้อยเพราะถูกผู้ชายหลอก กระทั่งปฏิกริยาในทางลบ
ที่เมียนหลวง-เมียน้อยมีต่อกัน กระนั้นก็ยังพบว่า มีอีกหลายจุดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น
การที่เมียน้อยซึ่งผ่านการจดทะเบียนสมรสชื่อนจะไปแต่งงานใหม่ แล้วต้องขอหย่า หรือการบิด
เบือนให้เคราะห์กรรมต่าง ๆ ไปตกอยู่กับผู้หญิง ทั้งที่แท้จริงแล้วฝ่ายชายเป็นผู้เริ่มกระทำความ
ผิดทั้งหมดกลับไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนการเกิดเมียน้อย แต่ก็เห็นว่าผู้ผลิตภาพยนตร์มีอิสระ
ในการเลือกเรื่องเกี่ยวกับเมียน้อยเป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยให้ความยุติธรรมกับผู้หญิง
และเสนอแง่มุมที่สร้างสรรค์เช่น สร้างภาพที่ผู้หญิงมีความเข้าใจ หรือมีความรู้สึก"หัว
อกอันเดียวกัน" เป็นมิตรกันมากกว่าที่จะเป็นศัตรูซึ่งหวังจะช่วงชิงสิทธิ์ในการครอบครองผู้ชาย
ที่มีความตระหนักในความสำเร็จของตนเอง และเล่นบทบาทกำหนดชีวิตของตนเองได้มากกว่าที่จะ
ยอมให้ชีวิตของตนขึ้นอยู่กับชายที่มีภรรยาแล้ว



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หญิงขายบริการทางเพศในภาพยนตร์ไทย

หญิงขายบริการทางเพศ - ความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

กล่าวกันว่า อาชีพที่เก่าแก่ที่สุดในโลกนี้คือ โสเภณี หรือที่ปัจจุบันใช้คำว่า หญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งกินความครอบคลุมไปถึงหญิงที่มีรายได้จากการให้บริการทางเพศ นับตั้งแต่เป็น พาร์ทเนอร์ หมอนวด เมียเช่า นางทางโทรศัพท์ โสเภณี ฯลฯ แต่ที่แน่นอนที่สุดคืออาชีพนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยเฉพาะเมื่อนำมาตรการทางศีลธรรมเข้ามาวัด

มีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า "ระบบทาส" มีส่วนสำคัญที่ทำให้ทาสหญิงส่วนหนึ่งเป็นโสเภณี ทั้งนี้เพราะสถานะของหญิงที่ตกเป็นทาสจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายเงินทุกอย่าง แม้กระทั่งการขายตัวเองให้กับชายอื่นตามคำสั่งของผู้เป็นนายเงิน โดยปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายทาสที่ใช้กันในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2532)

ดารารัตน์ได้แบ่ง "ยุคสมัย" ของโสเภณีออกเป็น 3 ยุคที่ค่อนข้างชัดเจน คือ

o พ.ศ. 2411-2463 -- ยุคเก่า -- ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. สำนัก หรือโรงโสเภณีจะตั้งอยู่ตามตรอก และอยู่เป็นหย่อม ๆ ตามบ่อนเบี้ยและโรงหวย การที่ต้องตั้งอยู่อย่างนี้เพื่อให้เห็นค่านิยมของสังคมไทยในขณะนั้นต่อการประกอบการค้าประเวณีอย่างไร

2. หญิงที่ทำหน้าที่ให้บริการมีลักษณะเป็น "นางประจำสำนัก" ซึ่งส่วนมากจะเป็นทาสโดยมีนายเงินเป็นเจ้าของสิทธิ์ขาด และเจ้าของเงิน หรือเจ้าของสำนักก็จะทำหน้าที่คุ้มครองดูแลหญิงเหล่านี้ด้วย

o พ.ศ. 2464-2468

รูปแบบของโสเภณีได้เปลี่ยนแปลงไปให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เงินกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดฐานะ และกลุ่มชนในสังคม ดังนั้นพวกเศรษฐีใหม่ พวกเจ้า

สาว หรือ เสี้ย ก็เป็นสามัญชนที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น พวกนี้ยังคงสืบทอดประเพณีการมีเมียหลายคนไว้ แต่เปลี่ยนจากการมี "เมียน้อย" มาเป็นมีเมียเดียว และมี "เมียลับ" ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้หญิงที่เคย "ประจำสำนัก" ออกมาแอบแฝงให้บริการทางเพศในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น

- หญิงตามโรงน้ำชา
- หญิงที่ประจำอยู่ตามโรงแรม (ที่พักคนเดินทาง) ร้านขายเครื่องดื่มและโรงภาพยนตร์

ดูเหมือนว่า มีผู้ที่เห็นด้วยกับการประกอบอาชีพแอบแฝงในลักษณะนี้ น้อย และติดจะเป็นที่รังเกียจเอาเสียด้วย เพราะถึงกับมีการนำเสนอแนวความคิดในการจัดการกับหญิงเหล่านี้ในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย

- หญิงที่อยู่ตามโรงยาผี ทำหน้าที่นวด และค้าประเวณีแอบแฝงด้วย

๐ ยุค พ.ศ. 2482-2503

ในยุคนี้ หญิงขายบริการได้เปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของชาวตะวันตกที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย แต่ก็ยังคงมีเค้าสืบเนื่องมาจากหญิงค้าบริการในยุคก่อน ๆ ได้แก่

- หญิงอาบอบนวด ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากหญิงนวดในโรงยาผี
- พาร์ทเนอร์ประจำไนท์คลับ หรือ สโมสรรাত্রี ระบายไป บาร์ ฯลฯ เป็นรูปแบบใหม่ of หญิงที่ทำการค้าประเวณีแอบแฝงอยู่ในรูปของพนักงานเสิร์ฟ เป็นต้น

การค้าประเวณีในปัจจุบันอาจแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. พนักงานอาบอบนวด : การอาบอบนวดของไทยตัดแปลงมาจากการนวดในญี่ปุ่น และตะวันออกกลางและเริ่มเฟื่องฟูมากในยุคที่มีการตั้งฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย ปัจจุบันนี้ก็ยังคงเป็นที่นิยมอยู่ (กระทั่งในหมู่นักศึกษา ช่างราชการ และปัญญาชนชายบางกลุ่ม - ผู้วิจัย)

ลักษณะของการเลือกพนักงานอาบอบนวดเหมือนการเลือกซื้อสินค้าอย่างหนึ่ง นอกจากจะให้บริการอาบอบนวดแล้ว ลูกค้ายาได้ประสงค์ที่จะใช้บริการทางเพศก็สามารถตกลงอัตราค่าบริการและสถานที่กัน ได้โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง

พนักงานอาบอบนวดจัดว่าเป็นอาชีพที่อยู่ในระดับสูงของบรรดาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี เพราะมีรายได้ค่อนข้างสูง เฉพาะจากการให้บริการอาบอบนวดอยู่ในรายเดือนละ 3,000 - 10,000 บาท บวกกับการให้บริการค้าประเวณีอีกประมาณ 3,000 - 10,000 บาท

2. หญิงบริการในบาร์ ไนต์คลับ : มีศัพท์เฉพาะเรียกว่า โฮสเทล (Hostess) สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้อีก 2 กลุ่มคือ โฮสเทลประเภทเชื้อเชิญให้ลูกค้าซื้อเครื่องดื่ม โดยจะเป็นเพื่อนคุยด้วย กับโฮสเทลประเภทที่เป็นเพื่อนคุยและคู่เต้นรำ

หญิงบริการในกลุ่มนี้จะมีรายได้เป็นเงินเดือนประจำจากสถานบริการ บวกกับรายได้จากการเชียร์ให้ลูกค้าสั่งเครื่องดื่ม และ/หรือ นั่งเป็นเพื่อนคุย (เรียกว่า "นั่งชั่วโมง") บวกกับการให้บริการทางเพศกับลูกค้า แต่จะต้องจ่ายค่าชั่วโมงกับทางบาร์ในการพาผู้หญิงออกไปหา "ความสำเร็จ" รายได้มากน้อย ๑ กับหญิงอาบอบนวด

3. แก่เต้นระบำอะโกโก้ : งานหลักคือการเต้นระบำเฉลี่ยวันละ 4 รอบตั้งแต่เวลา 18.00 - 01.00 น. แท้จริงแล้วการเต้นรำถือเป็นการนำตัวหญิงบริการมาโชว์ให้ลูกค้าเลือก เมื่อเต้นรำแต่ละรอบเสร็จ ลูกค้าสามารถเรียกหญิงเต้นรำมานั่งคุยและดื่มได้ ในระหว่างนี้ก็อาจตกลงเรื่องการให้บริการทางเพศและราคา ลูกค้าจะต้องจ่ายเงินในการพาหญิงออกไปข้างนอก (เรียกว่าค่าออฟ - off) ให้กับสถานบริการ

รายได้หลักมาจากเงินเดือนในตำแหน่งนักเต้นรำ บวกกับค่าดื่ม ค่านั่งชั่วโมง และการให้บริการทางเพศ รายได้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

4. นักร้อง : ในภัตตาคารหรือไนท์คลับหลายแห่งที่มีนักร้องให้บริการทางเพศด้วย สิ่งที่ได้จาก สถานบริการเหล่านี้มีนักร้องมากเกินความจำเป็น ความสามารถในการร้องเพลงจำกัด ในช่วงนักจะเข้ามาคุยกับลูกค้าที่มีเฉพาะผู้ชายล้วน และเสนอให้ซื้อบริการทางเพศ หากมีการตกลงกันก็ต้องแจ้งให้กับทางสถานบริการทราบพร้อมกับจ่ายเงินค่าออฟด้วย

นักร้องกลุ่มนี้มีรายได้ประจำจากการร้องเพลงประมาณเดือนละ 1,000 บาทเท่านั้น แต่จะได้จากการตี๋ม และให้บริการทางเพศครั้งละประมาณ 400 - 1,000 บาทแต่จะต้องแบ่งให้ทางสถานบริการประมาณครึ่งหนึ่ง นักร้องบางคน"โชคดี"เพราะมีผู้มีฐานะให้ความอุปการะเลี้ยงดูโดยการมอบเงินให้ใช้จ่ายเป็นรายเดือน

5. พนักงานเสิร์ฟตามภัตตาคารหรือร้านอาหาร : พนักงานกลุ่มนี้มีชื่อเรียกเป็นทางการตามพระราชบัญญัติสถานบริการพ.ศ. 2509 ว่า "พนักงานป้อนอาหาร" แต่นอกจากจะป้อนอาหารแล้วยังให้บริการ"เนียนคุย" และบริการทางเพศด้วย

รายได้ประจำจากทางภัตตาคารค่อนข้างต่ำ คือไม่เกิน 1,000 บาท แต่จะได้จากค่านั่งชั่วโมงประมาณชั่วโมงละ 30 - 50 บาท บวกกับเงินพิเศษ (ทิป - ผู้วิจัย) และการให้บริการทางเพศครั้งละ 400 - 1,000 บาท ถ้าหากมีความสามารถในการ"ลับหลัง"ลูกค้า เพื่อให้มีรายได้จากการนั่งชั่วโมงซ้อนกันด้วย ก็จะมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

6. โสเภณีประจำโรงน้ำชา : เป็นการค้าประเวณีที่เก่าแก่คู่กับโรงน้ำชาซึ่งให้บริการน้ำชาและอาหารว่างกับคนจีนมาเมื่อประมาณกว่า 30 ปีมาแล้ว ในโรงน้ำชาจะมีการนัดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคลายปวดเมื่อย ไม่มีการค้าประเวณีปะปนอยู่ แต่ก็จะมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ให้บริการทางเพศเป็นหลัก

สำหรับกลุ่มที่ให้บริการทางเพศจะต้องแบ่งรายได้จากการให้บริการกับทางโรงน้ำชาประมาณครึ่งหนึ่ง ส่วนโสเภณีที่ถูกหลอกลวงให้มาค้าประเวณีจะได้รับส่วนแบ่งต่ำมาก ประมาณ 3-5 บาทต่อครั้ง และไม่มีอิสระในการเลือกหรือปฏิเสธลูกค้า รายได้โดยเฉลี่ยจึงต่ำมาก ประมาณไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือนสำหรับโสเภณีสมัครใจ

7. นางทางโทรทัศน์ : โสเภณีประเภทนี้จัดว่าอยู่ในระดับสูงสุดในบรรดาโสเภณีทั้งหมดเนื่องจากมีระดับการศึกษาสูง มีรสนิยมดี การแต่งกายงดงาม และมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม อาจมีอาชีพประจำอยู่ตามห้างร้านบริษัท เป็นนักแสดง นางแบบ นักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ ชั้นผู้น้อย พยาบาล ฯลฯ ส่วนใหญ่จะมีนายหน้าคอยจัดหาลูกค้าให้ นายหน้าในที่นี้อาจเป็นเจ้าของ

ของสถานที่ที่เป็นแหล่งติดต่อ เช่น เจ้าของหอพัก โรงเรียนเสริมสวย ตัดเลื้อ เป็นต้น โดยจะให้ดูรูปและหมายเลขโทรศัพท์เพื่อให้ไปติดต่อพบปะกันเอง

อัตราค่าบริการแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า 500 บาท ในระยะแรกอาจต้องแบ่งส่วนรายได้นี้ให้กับนายหน้า แต่เมื่อจัดเจนและเป็นที่รู้จักแล้วลูกค้าขาประจำจะเป็นผู้แนะนำลูกค้ารายใหม่ให้เอง สถานที่ประกอบกิจกรรมต้องเลือกสถานแวดล้อมที่ดี เช่น โรงแรมหรู ๆ เพราะลูกค้าเป็นผู้มีฐานะ รายได้โดยเฉลี่ยจึงสูงมาก

8. การค้าประเวณีทั่ว ๆ ไป : แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้คือ

8.1 โสเภณีประจำสำนักค้าประเวณี มีแม่เฒ่าแมงดาคุมและแจกจ่ายลูกค้าให้โดยที่โสเภณีเหล่านี้ไม่มีโอกาสเลือกหรือปฏิเสธได้เลย ซึ่งเป็นกิจการที่ต้องห้ามโดยชัดแจ้งตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ค่าบริการขึ้นอยู่กับรูปร่างหน้าตาและความสดขลุทธ์ของหญิงโสเภณีเอง ส่วนรายได้จะถูกหักเข้าสถานบริการอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง

8.2 โสเภณีในที่สาธารณะ : ส่วนมากจะเป็นตามท้องถนนที่เป็นที่ชุมนุมชน เช่น ท้องสนามหลวง ราชดำเนิน คลองแสนแสบ บ้ายรถเมล์ย่านเยาวราช สีราราม่า หัวลำโพง ขนส่งสายเหนือ และสายใต้ ฯลฯ สัญลักษณ์สำคัญคือ มีถุงกระดาษบรรจุผ้าถุงสดรี ผ้าขาวม้าสำหรับพลัดเปลี่ยนเพื่อหาความสุข และบางคนอาจมีเสื้อเตรียมไว้ด้วย

หญิงโสเภณีกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีความพิการ หรืออยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ หรือพิการ หรืออายุมากแล้วจึงต้องใช้ความมิดบดบังข้อบกพร่องเหล่านั้น ลูกค้าจะมีฐานะยากจนมีอาชีพเป็นกรรมกรหรือชั้นรับจ้าง ฯลฯ สถานที่ประกอบกิจกรรมก็อาจเป็นตามลุ่มทุมุ่มไม้ในสวนสาธารณะ โรงแรมราคาถูก เรือ (บริเวณคลองแสนแสบ) บ้านของผู้หญิงซึ่งมักจะอยู่ในชุมชนแออัด การค้าประเวณีในรูปแบบนี้ค่อนข้างจะเป็นภัยมาก เนื่องจากเป็นแหล่งที่รวมกามโรคชนิดต่าง ๆ โดยไม่สามารถควบคุม หรือกำจัดให้หมดไปได้โดยง่าย

ส่วนเมียเช่าจัดว่าเป็นการค้าประเวณีรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นตามสถานการณืทางสังคม

คือในช่วงที่ทหารอเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพอยู่ชั่วคราวเพื่อร่วมรบในสงครามเวียดนาม ทหารเหล่านี้ "มีอาชีพจะตายวันตายพรุ่งไม่รู้ มีเงินซื้ออะไรก็ได้ก็ซื้อเอาไว้ก่อนรวมทั้งคน การเป็นเมียเขานี้มีการซื้อขายกัน ไม่ใช่การอยู่กันเป็นสามีภรรยาด้วยความประสงค์จะครองรักครองเรือนให้มั่นคงสืบไป ผู้ที่เป็นเมียเขาส່ว่นมากอยู่ในอาชีพที่พร้อมจะอยู่กินกับใครก็ได้อยู่แล้ว ได้ฝรั่งก็ดีเพราะเงินหนา เป็นการลงทุที่หวังกำไร ฝรั่งเลิกสัญญาเช่าแล้ว ผู้หญิงตั้งตัวได้ก็มีอยู่ ... พอทหารอเมริกันกลับบ้าน อาชีพเมียเขาก็เลิกกรา มีเมียฝรั่งอีกประเภทหนึ่งขึ้นมาแทนคือตามไปเป็นเมียฝรั่งที่บ้านเมืองฝรั่ง แต่งงานกันตามกฎหมายบ้านเมืองของเขา จะลี้จะชั่วไม่ได้อยู่ที่การเป็นเมียฝรั่ง แต่อยู่ที่วัตถุประสงค์ของการแต่งงานและความประพฤตินั่นตัว"

(เก็บความจาก สุณีย์ มีลิกะมาลย์, พ.ศ. 2527-มี.ค. 2528, ศุภิมาลย์ นฤมล, 2532 และ สมศรี สุกุมลันนันทน์, 2532)

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงมาเป็นโสเภณีนั้น มีการวิจัยในเรื่องนี้โดยการรวบรวมความคิดเห็นของวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งต่างก็มีความเห็นไปในทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการมาเป็นโสเภณีว่า "เนื่องมาจากเศรษฐกิจและสภาพครอบครัว รวมทั้งสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้โดยให้การศึกษาอบรมแก่สตรีให้สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ และตัวการที่ทำให้เกิดปัญหาคือ ผู้จัดการ ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล ผู้จัดการสถานค้าประเวณี รวมไปถึงผู้ล่อลวงและผู้ชักพา เนื่องจากมีอัตราการลงทุนต่ำ (ตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503) จึงทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย" ซึ่งมีส่วนที่สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับหมอนวดของศุภิมาลย์ นฤมลและดารารัตน์ ดังต่อไปนี้

1. ความยากจน หรือสภาพเศรษฐกิจบีบบังคับ การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจแบบใหม่คือ จากการผลิตเพื่อยังชีพ มาเป็นการผลิตเพื่อการค้าทำให้เกิดเศรษฐกิจแบบที่ให้ความสำคัญกับการบริโภคโดยใช้เงินตรา ดังนั้น การขายบุตรสาว และภรรยา, การขายตัวเองมาเป็นหญิงโสเภณีจึงเกิดขึ้นเป็นผลพวงอีกอย่างหนึ่งจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบเศรษฐกิจ

2. หญิงถูกหลอกมาขาย แล้วบังคับให้เป็นโสเภณี

3. สภาพสังคม การเมือง กฎหมาย ประเพณี และค่านิยม ความเชื่อถือที่เอื้อให้ชายมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอื่นนอกเหนือจากภรรยาของตน หรือมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนก็เป็นอีกแรงหนึ่งซึ่งผลักดันให้เกิดการค้าประเวณีในรูปแบบที่แตกต่าง ๆ กันออกไป และเมื่อหญิงที่ตกมาเป็นภรรยาคนที่สอง สาม ฯลฯ ถูกทอดทิ้งก็มักจะหันไปยึดอาชีพเป็นโสเภณี"

จากข้อมูลดังกล่าวซึ่งให้ภาพกว้างของหญิงบริการทางเพศรูปแบบต่าง ๆ กัน เมื่อเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ไทยที่ทำการศึกษาซึ่งจะนำเสนอเป็นลำดับต่อไปจะเห็นได้ว่า มีเพียงบางส่วนของสื่อดนตรี และมีความแตกต่างออกไปด้วยเช่นเดียวกัน

หญิงขายบริการทางเพศ - ความเป็นจริงทางสังคมในภาพยนตร์ไทย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งหญิงขายบริการทางเพศออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มที่ตัดสินใจมาประกอบอาชีพนี้ด้วยตนเอง
2. กลุ่มที่ถูกบังคับหรือหลอกลวงให้มาเป็นหญิงขายบริการทางเพศ

จากภาพยนตร์ 5 เรื่องคือ สายน้ำไม่ไหลกลับ เดือนเสี้ยว ผู้หญิงคนนั้นเชื่อบุรูดชะตาฟ้า และกว่าจะรู้เดียงสา มีตัวละครที่เป็นหญิงขายบริการทางเพศที่สามารถแยกแยะให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนดังแผนผังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โสเภณี
หญิงบริการ

แต่งงาน

เลือก/ตัดสินใจเอง/เต็มใจ

- รักครั้งแรก
- อายุน้อย
- เลียตัวครั้งแรก

ถูกล่วง, ทว่านล้อมให้แต่งงาน
และในที่สุดก็ตัดสินใจเอง

- เจอผู้ชายเงินแหว่ หลอกล่อ
- ผู้ชายหลอกว่ายังมีเมีย
- มีคนอื่นทว่านล้อม เพราะหวังผลประโยชน์
- มีผลประโยชน์ตอบแทน

ไม่เต็มใจ แต่พ่อแม่, คนอื่นบังคับ
หรือสถานการณ์ ความจำเป็น

- สภาพความกดดันต่างๆ จากเศรษฐกิจของครอบครัว
- ถูกข่มขืน

เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสามี/สามีทอดทิ้ง, สามีตาย, สามีไม่สามารถทำงานได้
+
ปัญหาเศรษฐกิจ เป้าหมายพิเศษ มีคนอื่นชักชวน บังคับ

เพราะเลียดัวไปแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีอะไรจะสูญเสียอีก

ตัดสินใจเอง

ความเป็นอยู่โดยทั่วไป
ค่อนข้างลำบาก แต่
ยังมีอิสระบ้าง

โสเภณีชั้นสูง, นางทางไพร่ศัพท์
มีรายได้และความเป็นอยู่ดีมาก

ไม่ได้ตัดสินใจเอง
(ถูกหลอก, ถูกบังคับ)

อยู่ตามช่องชั้นต่ำ
มีสถานะยากจน
ความเป็นอยู่แย่มาก
ถูกควบคุมบังคับ

ทุกข์ทรมานใจ, รู้สึกต่ำต้อยในความเป็นโสเภณี รู้สึกว่าตนเองไม่มีอนาคต, ไม่มีหวัง
สังคมรังเกียจ, ตายเพื่อหนีปัญหา, จบชีวิตที่น้ำขมขื่น

ศูนย์วิทยุพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. กลุ่มที่ตัดสินใจมาประกอบอาชีพหญิงขายบริการทางเพศด้วยตนเอง

ในกลุ่มนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1.1 หญิงขายบริการชั้นสูง และนางทางโทรทัศน์
- 1.2 หญิงขายบริการชั้นล่าง และเมียเช่า

1.1 หญิงขายบริการชั้นสูง และนางทางโทรทัศน์

ข้อมูลทั่วไป

อายุประมาณ 18-28 ปี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาประมาณระดับมัธยมศึกษา อาจจะมีความรู้พิเศษด้านอื่นบ้าง เช่น ทำผม เล่นดนตรี ซึ่งพอจะใช้เป็นอาชีพในระดับลูกมือ เช่น เป็นครูสอนเด็กอนุบาล (ต้องใช้ดนตรีประกอบ) ผู้ช่วยช่างทำผม ฯลฯ พวกเธอมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม เรียนรู้เรื่องของมารยาทและการเข้าสังคม พอที่จะออกสังคมระดับสูงได้

ครอบครัวของเธอเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ คือ ถ้าไม่ขาดแม่ก็ขาดพ่อ จึงต้องมีผู้อุปการะหรืออยู่กับพ่อเลี้ยงซึ่งคิดจะข่มขืนเธอ เธอได้รับการปลุกฝังในเรื่องจริยธรรม ศาสนา จากพ่อแม่ จากโรงเรียน เช่น ตัวละครหญิงในกลุ่มนี้คนหนึ่งใช้ชีวิตกว่า 20 ปีอยู่ในคอนแวนต์

พวกเธอมีทัศนคติว่า คุณค่าของหญิงอยู่ที่พรหมจรรย์ ดังนั้นเมื่อสูญเสียพรหมจรรย์แล้วจึงไม่มีสิ่งใดจะสูญเสียอีก ความคิดดังกล่าวจึงสนับสนุนให้พวกเธอตัดสินใจเข้าสู่การเป็นหญิงขายบริการทางเพศง่ายขึ้นจะเห็นได้ว่าผู้หญิง (ในภาพยนตร์) ที่มาทำอาชีพนี้ล้วนมีสามีมาแล้ว และต้องฝังพาสามีเต็มตัว เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตัว ต่อมาถูกสามีทิ้ง หรือพบว่าตนเองตกเป็นเมียช้อยซึ่งเป็นสิ่งที่เธอไม่สามารถจะยอมรับได้

เธอเลือกอาชีพขายบริการก็เพราะอาชีพนี้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความกดดัน

ด้านต่าง ๆ ที่เธอได้รับเช่น เธอเคยถูกล.ส.ซ้อมขึ้นอย่างทารุณ แต่ไม่อาจจัดการกับเขาได้ด้วย กระบวนการอันชอบธรรมทางกฎหมาย (ชะตาฟ้า)หรือผู้หญิงอีกคนหนึ่งทำงานทำไม่ได้ เนื่องจากมีความรู้ไม่เพียงพอ และมีถูกมองในเชิงเป็นวัตถุทางเพศจึงถูกลวนลามด้วยคำพูด และสัมผัสบางอย่าง (สายน้ำไม่ไหลกลับ) ประกอบกับเธอได้รู้จักผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจบริการทางเพศ และเห็นว่าอาชีพนี้ช่วยกำจัดความคับข้องใจของเธอได้

การเข้าสู่อาชีพบริการของเธอเป็นไปอย่างง่ายดาย และไม่ต้องทนทุกข์ทรมานจากการถูกคุกคาม เอารัดเอาเปรียบจาก"แมงดา" หรือคนกลางที่รับติดต่อระหว่างเธอกับลูกค้า ทั้งนี้เพราะเกิดจากความสมัครใจของเธอเอง และเป็นธุรกิจขายบริการทางเพศระดับสูง มีผลประโยชน์ที่แบ่งปันกันอย่างเป็นระบบ และเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใยกันโดยไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

แม้ว่าวัตถุประสงค์ประการสำคัญของเธอได้รับการตอบสนองอย่างดีแล้ว แต่สิ่งที่เธอยังคงฝังใจอยู่มาก และทำให้เธอยังไม่เลิกยึดอาชีพนี้ นอกจากการได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างสุขสบายแล้ว เธอยังคำนึงถึงรายได้ซึ่งเธอจะต้องรีบขนขวายหาไว้ในขณะที่เธอยังมีศักยภาพเพื่อเก็บสะสมไว้ใช้ในยามที่เธอเลิกอาชีพนี้

เหตุผลสำคัญซึ่งเธอต้องทำเพื่อเงิน ก็เพราะเธอปรารถนาการมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข และสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เธอจะทำได้ ความพยายามที่เธอทำอยู่ในปัจจุบันก็คือ จะต้องทำให้คนที่เธอรัก คือลูกและคนรัก มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต จึงไม่น่าแปลกใจที่แม่ผู้ซึ่งเป็นหญิงขายบริการจะคอยปกปิดอยู่เสมอว่า เธอเป็นแม่ที่แท้จริง หรือเธอยอมเลิกติดต่อกับนายความหมอนาคตไกล ผู้ซึ่งหวังจะแต่งงานกับเธอ ทั้งนี้เพราะเกรงว่าพวกเขาจะเสื่อมเสียชื่อเสียง

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

ทั้ง ๆ ที่เธอสมัครใจที่จะมาทำอาชีพนี้แต่ทัศนคติที่มีต่อตัวเองก็ยังใช้มุมมองของสังคม มาตัดสินคุณค่าของเธอเอง เธอเข้าใจดีว่า สถานภาพของหญิงขายบริการ ไม่ว่าจะในระดับ สูงเนี่ยงใดก็ยังจัดว่าเป็นผู้หญิงที่อยู่ "ต่ำ" กว่าผู้หญิงทั่วไป เป็นที่น่ารังเกียจ และถูกดูแคลน ความน่ารังเกียจของเธอสามารถจะลามติดไปถึงผู้คนที่เธอคบหาด้วย เธอจึงต้องอยู่แต่เฉพาะ ในกลุ่มสังคม หรือวัฒนธรรมของเธอเท่านั้น แม้ว่าเธอเองต้องการจะมีครอบครัวที่อบอุ่นอย่าง ปกติ แต่ก็รู้ดีว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก

นับตั้งแต่ที่เธอได้ก้าวเข้าสู่อาชีพนี้ เธอเองยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ทั้งพฤติกรรมแบบ เฉพาะของหญิงขายบริการ (pattern) และปฏิกิริยาที่เธอได้รับจากคนอื่น เธอสามารถปรับ ตัวได้ดี เช่น ปฏิเสธลูกค้าน้อยที่สุด ขอเงินก่อนเริ่มปฏิบัติภารกิจซึ่งไม่ใช่วิสัยปกติของเธอ ที่ เธอเคยเหยียดหยามรังเกียจผู้หญิงที่ต้องขายตัว ก็เปลี่ยนมาเป็นเข้าใจ และมองเห็นว่า ใน ความน่ารังเกียจเหล่านั้นหญิงขายบริการก็มีคนดี มีน้ำใจ และจริงใจกับเธอยิ่งกว่าคนส่วนมากที่ เธอเคยรู้จัก แต่ยังคงไม่ให้ความนับถือตนเองในฐานะของคนซึ่งประกอบอาชีพที่ไม่ได้เอา เปรียบใคร มีน้อยครั้งมากที่จะได้ยินเธอเหล่านั้นพูดถึงการขายบริการทางเพศซึ่งถือเป็นงาน ของเธอในแง่บวก

เธอไม่เคยเอ่ยถึงความสุขในการทำงาน แต่มักจะพูดเสมอว่าเมื่อมาทำอาชีพนี้แล้วก็ ยากที่จะกลับตัวไปทำอาชีพอื่น หรือมีชีวิตแบบอื่น นอกจากเธอไม่คิดว่าคนอื่นจะเข้าใจ และให้ เกียรติเธอแล้ว เธอเองก็ไม่มีความรู้ความสามารถพอที่จะประกอบอาชีพอื่น (ไม่ว่าจะพิจารณา ในเรื่องจำนวนผลตอบแทนหรือไม่ก็ตาม) ในขณะที่เธอยังคงต้องมีภาระรับผิดชอบ เช่น ต้องส่ง เสียลูกให้เรียน เป็นต้น

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม

ครั้งแรกที่เธอตัดสินใจเข้าสู่ธุรกิจบริการประเภทนี้ คนที่อยู่รอบข้างล้วนแต่ไม่เห็น ด้วยโดยยกเอาความน่ารังเกียจ และความทุกข์ต่าง ๆ ซึ่งเธอจะได้รับมาเป็นเหตุผล แต่เธอก็

ยังยืนยันที่จะทำงานนี้ กระทั่ง เมื่อเธอจะได้ทำงานครั้งแรกเพื่อนสนิทก็ยังบอกว่าเธอสามารถเปลี่ยนใจได้ (สายน้ำไม่ไหลกลับ)

การทำงานครั้งแรกนับว่าเป็นเรื่องลำบากใจมาก เธอมักจะกำจัดความหวาดกลัว ความน่ารังเกียจของแขก และการผินคำนิยมในใจของเธอด้วยการดื่มเหล้า และนี่คือ จุดแรกที่เธอได้รู้จักและใช้เหล้าในการแก้ปัญหา กระนั้นความรู้สึกเสียใจ และคับข้องใจก็ยังมิได้อยู่ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความเคยชิน การปลง และการกำหนดเป้าหมายของชีวิตอยู่เพียงแค่การอยู่รอดไปวัน ๆ และมีเงินมาใช้จ่ายอย่างที่ต้องการ ความพึงพอใจและความภาคภูมิใจกับสถานหญิงขายบริการชั้นสูงซึ่งหมายถึงรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีกว่าหญิงขายบริการประเภทอื่น ๆ ก็ทำให้เธอประกอบอาชีพเช่นนี้เรื่อยมาโดยไม่รู้สึกลึกลับหรือใจเท้าโต โดยเฉพาะเมื่อเธอเหล่านี้มีสังคมของพวกเขาเอง สังคมซึ่งประกอบด้วยคนที่เธอรัก นับถือและเป็นมิตรกับเธอ

ตลอดเวลาที่ทำงาน ดูเหมือนเธอจะไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับแขกเลย ทั้งนี้เพราะหากเธอเป็นหญิงประเภทที่มี"ผู้จัดการ" หรือ"แมงดา"ที่มีคุณธรรมคอยดูแล เขาช่วยเลือกลูกค้าประเภทที่อยู่ในรสนิยมของเธอให้ มีการให้การติดตามคุ้มครองหากลูกค้ามีท่าทีไม่น่าไว้ใจ เธอจะเป็นผู้รับเงินจากลูกค้าโดยตรง และแบ่งส่วนแบ่งให้กับผู้จัดการในแต่ละครั้งตามอัตราที่ตกลงกันไว้ตั้งแต่แรก เรื่องของความซื่อสัตย์จึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญในการประกอบอาชีพนี้ให้ได้ดี

สำหรับนางทางโทรทัศน์ ถึงแม้จะไม่มี "ผู้จัดการส่วนตัว" คอยให้ความคุ้มครอง แต่ก็มีเครือข่ายของเธอที่จะคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวลูกค้าที่มาติดต่อ ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อนร่วมอาชีพ คนที่รับติดต่อ หรือแม้กระทั่งลูกค้าขาประจำ กระบวนการในการติดต่อซึ่งมักจะต้องมีการพูดคุยกันอย่างน้อย 2-3 ครั้งสำหรับลูกค้าใหม่จึงจะมีการนัดหมายกัน ถือเป็นกรกลั่นกรองไปด้วยในตัว อีกประการหนึ่ง คือลูกค้าที่ได้มาใหม่ก็มักจะเป็นคนที่ลูกค้าเก่าของเธอแนะนำมาในกรณีเช่นนี้ เธออาจไม่เคยพบหน้าลูกค้าจนกว่าจะถึงเวลานัดหมาย แต่อาศัยความเชื่อถือในตัวลูกค้าเก่าผู้แนะนำกันมามากกว่า นับว่าการทำงานของนางทางโทรทัศน์แม้จะมีอิสระ และรายได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ก็ต้องเสี่ยงกับอันตรายกว่าหญิงขายบริการชั้นสูงที่มี"ผู้จัดการ"คอยดูแล

โดยรวม ๆ แล้ว ความสุขของพวกเธอเกิดขึ้นได้จากความเอื้อเนื้อเนื้อแม่และเป็นมิตรจากเพื่อนผู้ร่วมอยู่ในอาชีพเดียวกัน รายได้ก็นับเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สร้างความสุขให้กับเธอได้ ส่วนเรื่องการให้บริการลูกค้า นั้น ถือเป็นการประกอบอาชีพ เธอจึงไม่รู้สึกรำคาญหรือสุขไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงชีวิตของพวกเธอแต่ละครั้ง มักจะมีสาเหตุมาจากความต้องการหรือความปรารถนาที่แท้จริงของเธอมากกว่า เช่น เธอตกลงใจทำงานนี้ต่อไป แม้ว่าเธอจะล้างแค้นส.ส. ที่เคยข่มขืนเธอได้สำเร็จ แต่เพื่อนาคตของลูกค้าเธอจึงอยากจะเก็บเงินไว้ให้เขามากพอที่จะทำให้เขามีความสุข และได้ศึกษาเล่าเรียนจนถึงที่สุด เธอยอมที่จะไม่เปิดเผยตัวว่าเป็นแม่ของเขา เพื่อนาคต และเธอก็ตัดสินใจใช้ความรุนแรงยุติปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับลูกค้า เนื่องจากสามีมีการพนันกำลังจะใช้ลูกชายของเธอเป็นเครื่องมือหากิน โดยไม่ใส่ใจเลยว่า จะเกิดผลร้ายใด ๆ ขึ้นกับตัวเธอ (ชะตาฟ้า) หรือเมื่อเธอพบกับชายที่ยอมแต่งงานกับเธออย่างถูกต้องและเปิดเผยโดยไม่สนใจว่าเธอเป็นหญิงขายบริการ เธอตกลงใจและเตรียมพร้อมกันสำหรับการเป็นแม่บ้านแม่เรือน แต่เมื่อพบว่า คนในวัฒนธรรมหลักไม่ยอมรับ เธอจึงเลิกล้มความคิดที่จะเลิกอาชีพ หรือ "กลับตัวเป็นคนดี" และปล่อยปละละเลยสุขภาพตนเอง (สายน้ำไม่ไหลกลับ)

จากจุดนี้ แสดงให้เห็นว่าในอีกแง่มุมหนึ่ง ตัวเธอเองไม่มีความหวัง ขาดแรงจูงใจที่จะกลับคืนเป็นคนดี

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

คำนิยมในเรื่องเพศของเธอเป็นจุดของการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของเธอ เธอเคยต่อต้านการมีความสัมพันธ์ทางเพศนอกระบบ เช่น การมีเมียชู้ หรือ แต่งงานโดยไม่จดทะเบียนสมรส การถูกขืนใจ เมื่อเธอต้องประสบชะตากรรมเช่นนี้จึงเห็นว่า ตนเองไร้ค่า โดยสิ้นเชิง จึงทำให้เธอตัดสินใจเลือกด้วยตัวเองที่จะมาประกอบอาชีพซึ่งไม่ให้คุณค่ากับความรู้สึกการมีความสัมพันธ์ทางเพศเท่ากับเรื่องค่าตอบแทน และ/หรือ ส่วนแบ่งที่เธอจะได้รับจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศในแต่ละครั้ง

การเป็นโสเภณีทำให้เธอถูกกีดกันจากการคบหากับคนในสังคมใหญ่ แม้กระทั่งลูกหรือกับคนที่เธอรัก รวมทั้งการเลิกอาชีพด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอบอกกับตัวเองมาตลอดเวลาว่า เธอจะต้องยอมรับสภาพเช่นนี้ให้ได้ และล้มเลิกความคิดที่จะมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมใหญ่ เพราะรับรู้ตนเอง (self-perception) ว่าไม่มีคุณค่า โดยเฉพาะเมื่อกระแสหลักของสังคมยังตอกย้ำอยู่เสมอว่า เธอไม่คู่ควรที่จะแต่งงานกับผู้ชายที่ให้ความรักโดยไม่คำนึงถึงอาชีพของเธอ หรือแม้กระทั่งในฐานะแม่ผู้ให้กำเนิด ให้ความรัก คอยปกป้องและให้ความสนับสนุนลูกชายมาตลอดก็ยังไม่มีความสำคัญพอกับการแสดงตนเป็นแม่ ด้วยเหตุผลเพียงว่า ผู้ชายเหล่านี้เป็นคนที่มีความสามารถ และมีอนาคต ด้วยเหตุที่ตัวเธอในฐานะหญิงขายบริการทางเพศเป็นผู้ที่ไร้คุณค่า

การกอบกู้สถานภาพทางสังคมในฐานะมนุษย์คนหนึ่งของเธอปรากฏให้เห็นเพียงน้อยครั้ง เพื่อจะเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง เธอจึงพยายามยืนหยัดอยู่ในคุณธรรมความดีในฐานะแม่หรือในฐานะคนรักที่มีแต่ความปรารถนาดีให้เขา โดยถือว่า "ความสุขของเธอคือการได้เห็นคนที่เธอรักมีความสุข" เธอจึงทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของลูก และ/หรือคนรัก อย่างดีที่สุดเพื่อให้เขาเหล่านั้นอยู่ในสังคมใหญ่ได้มีความสำคัญต่อชีวิตของเธอมากเพียงไร

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

นับตั้งแต่ที่เธอก้าวเข้าสู่ธุรกิจขายบริการ คนส่วนมากจะมองเธอในเฉพาะแง่มุมของผู้หญิงที่ทำธุรกิจทางเพศ ความสัมพันธ์กับสังคมของเธอเป็นเพียงสิ่งที่จะซื้อขายได้เท่านั้นสำหรับผู้ชาย และเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจและดูแคลนสำหรับผู้หญิง ไม่เฉพาะแต่กับลูกค้าเท่านั้น ปฏิกิริยาที่ได้รับจากผู้ชายในภาพยนตร์เห็นได้ชัดว่า เริ่มต้นด้วยการที่ต้องมีเงินเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการที่เธอแต่งงานเพราะเขา "ซื้อ" เธอจากน้ำสาว หรือเพราะหวังเงินพนันว่าจะต้องทำให้เธอยอมแต่งงานกับเขาภายในเวลาไม่กี่เดือน ผู้จัดการส่วนตัวซึ่งคอยช่วยเหลือเธอในช่วงหลัง แต่เขาก็มีผลประโยชน์จากเธอเป็นส่วนแบ่งการทำงานซึ่งเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย แม้กระทั่งการกลับมาพบกันของเธอกับคนรักเก่า ก็เริ่มจากการซื้อขายตัวเธอนั่นเอง

ส่วนคนที่อยู่ภายนอกวงการของเธอจะยังมีปฏิกิริยาต่อเธอในทางลบยิ่งกว่า เธอจึงถูกกีดกันเมื่อเริ่มมีความสัมพันธ์กับคนที่อยู่ในสังคมใหญ่ โดยพิจารณาเธอตามแบบฉบับ

(stereotype) ไม่คำนึงถึงตัวเธอในฐานะที่เป็นบุคคล ความดีของเธอจึงถูกมองข้ามดูเหมือนจะมีเพียงเพื่อนสนิทที่ เป็นผู้หญิง อายุใกล้เคียงกับเธอที่คอยให้คำปรึกษา และช่วยเหลือดูแลกันตลอดเวลา เพื่อนสนิทนี้บางคนก็รู้จักนิสัยใจดีของเธอก่อนที่จะมาทำงาน และหลายคนคือผู้ร่วมอาชีพเดียวกัน

ผลที่ได้รับในที่สุด

แม้ว่าเธอจะได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการกลับเข้าสู่การยอมรับของสังคมด้วยการทำตัวเป็นคนรักที่ดี และ/หรือเป็นแม่ที่ดี แต่ผลตอบแทนความพยายามของเธอกลับเป็นในทางตรงกันข้าม หญิงขายบริการคนหนึ่งกลับต้องติดคุก เพราะฆ่าสามีนักการพนันซึ่งเคยทำลายชีวิตของเธอมาแล้ว และกำลังจะทำลายชีวิตลูกชายของเธออีก ส่วนนางทางโทรทัศน์อีกคนหนึ่งก็ต้องเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุราเรื้อรัง เพราะเธอตัดสินใจทำลายตัวเองดีกว่าที่จะทำลายชื่อเสียงและอนาคตของชายคนรัก

1.2 เมียเช่า

ข้อมูลทั่วไป

ในระหว่างปีพ.ศ.2515-2518 อเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยเพื่อเข้าร่วมสงครามเวียดนาม มีผลกระทบอย่างมากต่อวงการหญิงขายบริการทางเพศของไทย เพราะเท่ากับเพิ่มอุปสงค์(Demand) ในด้านเพศมากขึ้น มีการอพยพของหญิงขายบริการทางเพศเข้าสู่พื้นที่ที่ตั้งฐานทัพจำนวนมากจากหลายแหล่งในประเทศ

เมียเช่าที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยมีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี บางคนเคยมีสามีแล้ว บางคนเคยมีประสบการณ์การทำงานบริการทางเพศมาก่อน ที่เปลี่ยนมาเป็นเมียเช่าเพราะรายได้ดีและแน่นอนกว่า ความรู้ที่อยู่ในระดับประถม-มัธยมศึกษาตอนต้น ในระหว่างที่มาเป็นเมียเช่า มีการเข้าเรียนภาษาอังกฤษพื้นฐานด้วยเพื่อให้สื่อสารกับทหารอเมริกันได้

บางคนต้องนำรายได้ส่งครอบครัวเพื่อเลี้ยงแม่และน้อง ขณะที่บางคนต้องเลี้ยงลูก ผู้หญิงบางคนก็มีลูกกับทหารอเมริกันเพราะเกิดความผิดพลาดในการคุมกำเนิด บุคลิกโดยทั่วไป ดูเป็นคนจัดจ้าน หยาดกาย แต่งกายเปิดเผย พร้อมทั้งจะต่อสู้เพื่อช่วงชิงสิทธิ์ในการครอบครอง ทหารอเมริกัน ยิ่งยศสูงก็ยิ่งเป็นที่ปรารถนาของผู้หญิงเหล่านี้

ความต้องการและความปรารถนาสูงสุด

การมาเป็นเมียเช่าก็ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ และอาชีพนี้ ทำรายได้ดีโดยไม่ต้องอาศัยความรู้สูง เธอต้องการเงินสำหรับใช้ส่วนตัวและส่งไปให้ครอบครัว เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายขึ้นบ้าง แต่ความปรารถนาสูงสุดของการเป็นเมียเช่าก็คือ การที่ทหารอเมริกันรับเลี้ยงดูเธอ พร้อมทั้งจะแต่งงานกับเธออย่างถูกต้องตามกฎหมายและพาเธอไป อยู่สหรัฐอเมริกาในฐานะภรรยา

ความเข้าใจและการยอมรับตนเอง

เธอเข้าใจดีว่า ภาพพจน์ของเมียเช่าเป็นในทางลบมากกว่าบวกสำหรับสายตาคนทั่วไป เธอจึงใช้เงินเป็นสิ่งทดแทน ความต้องการเงินทั้งนี้จะยกสถานภาพของตนเองให้มีความมากขึ้นในสายตาของคนอื่น และช่วยให้ครอบครัวของเธอมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เธอจึงทำทุกอย่างเพื่อให้ทหารอเมริกันซื้อเวลาของเธอ ยิ่งนานเท่าใดก็เท่ากับว่าเธอมีรายได้มากขึ้นและมั่นคงขึ้นเท่านั้น การทะเลาะและต่อสู้กันในหมู่เมียเช่าเกิดขึ้นเสมอเพื่อช่วงชิง "ลูกค่า" หญิงที่ได้ชัยชนะก็จะถูกเข้าไปในราคาสูงกว่าปกติ ในยามที่ไม่มีลูกค่าเมียเช่าบางคนก็ยอมลดค่าตัว มีการแถมเวลา และฯลฯ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในเชิงการค้าอีกอย่างหนึ่ง

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ

เมียเช่าจะต้องพยายามสร้างความรู้สึกรักผูกพันให้ทหารอเมริกันสักคนหนึ่งมีต่อเธอ เพื่อเธอจะมีรายได้ที่แน่นอนและมีโอกาสแต่งงานกับเขามากขึ้น เมียเช่าหลายคนจึงพยายามทำหน้าที่อื่นนอกเหนือไปจากการให้บริการทางเพศด้วย เช่นทำหน้าที่แม่บ้าน แต่เมื่อทหารคนนั้น

ต้องออกสนามรบช่วง เวลานึง เธอก็มีโอกาสที่จะหาลูกค้าชั่วคราวได้ด้วย นายทหารบางคนจะ
เข้าผู้หญิง เฉพาะช่วงสุดสัปดาห์ เมื่อหมดสัญญาที่เป็นอันว่าหมดความผูกพันกันนอกจากจะมีการ
ตกลงขอเช่าต่อ

ปัญหาที่เมียเช่าต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้งนอกจากการแย่งชิงทหารอเมริกันแล้ว พวกเธอยังถูก
โกงค่าตัว บางครั้งไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้รับไม่ครบโดยที่เธอก็ไม่อาจเรียกร้องใดๆ หรือ
ไม่อาจแพร่พรายเรื่องนี้ให้ใครอื่นทราบ เพราะจะกลายเป็นเหตุให้เธอถูกเยาะเย้ยจากคู่แข่ง

แต่ปัญหาใหญ่ที่สุดคือ การตั้งท้อง เพราะนั่นหมายความว่า เธอจะขาดรายได้ติดต่อกัน
อย่างน้อย 6 เดือน (บางคนยังทำงานไปจนเริ่มเห็นท้องใหญ่) โดยที่ต้องรับผิดชอบทุกอย่าง
ด้วยตนเองนอกจากจะเป็นที่ขอมรับว่าเธออยู่กับทหารคนใดคนหนึ่งนานพอที่จะทำให้เธอท้องได้
เขาก็อาจร่วมรับผิดชอบด้วย

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

พฤติกรรมโดยทั่ว ๆ ไปของเมียเช่าไม่เปลี่ยนแปลง นอกเสียจากจะเกิดเหตุการณ์
ที่จะทำให้เธอไม่สามารถทำงานได้ เช่นมีลูก ซึ่งทำให้เธอต้องเปลี่ยนงานชั่วคราว การตัดสินใจ
เลิกอาชีพนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากการมีลูก การแก่ตัวลง การ
ได้รับอุปการะอย่างถาวรจากทหารอเมริกัน หรือได้งานใหม่ที่เธอสามารถทำได้ เช่น ค้าขาย
เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำกิจการร้านอาหาร ฯลฯ ผู้ที่มีส่วนผลักดันมากที่สุดก็คือ ญาติพี่น้องและคนรัก

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

นอกจากเพื่อนและแม่ที่ผลักดันให้เธอตัดสินใจ เข้าสู่อาชีพนี้ก็ดูเหมือนจะไม่มีใครรู้สึก
ชื่นชมเลยไม่ว่าแม่ค้า คนขับรถรับจ้าง ฯลฯ ซึ่งมีรายได้จากเมียเช่าไม่น้อย หรือแม้กระทั่ง
ทหารอเมริกันที่มีความสัมพันธ์กับเธอ พวกเขาถือว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเขาเป็น
เรื่องของธุรกิจเมื่อเธอตัดสินใจเลิกอาชีพนี้ก็กลับถูกเมียเช่าด้วยกันเองดูแคลนว่า "ไร้น้ำยา"
และยังเป็นที่รังเกียจของสังคม แต่จะได้รับการยอมรับมากขึ้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละคน

ผลที่ได้รับ

การตัดสินใจเลิกอาชีพของเธอทำให้ชีวิตของเธอมั่นคง และไม่ต้องทรมานทรมาย ผิดหวังจากผู้ชายอีกต่อไป ชีวิตด้านอื่น ๆ ดีขึ้นยกเว้นในด้านชีวิตครอบครัวเพราะไม่มีผู้ชายไทยคนใดจะจริงจังกับเธอมากพอที่จะแต่งงานอยู่กับเธอด้วยความจริงจังหากทราบว่าเธอเคยเป็นเมียเช่ามาก่อน

ส่วนเมียเช่าที่ยังคงดำเนินชีวิตแบบเดิม จะพบว่าการทำมาหากินเดือดเคืองขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะจำนวนทหารอเมริกันลดลง อีกเหตุผลหนึ่งเพราะเธอแก่ตัวขึ้น (เรื่องราวในภาพยนตร์จบลงก่อนจะถึงช่วงที่ทหารอเมริกันถอนทัพกลับประเทศ)

2. หญิงขายบริการทางเพศโดยไม่ได้ตัดสินใจเอง

ข้อมูลทั่วไป

หญิงขายบริการทางเพศกลุ่มนี้อาจเรียกได้อย่างเต็มปากว่า เป็นหญิงโสเภณี เนื่องจากอยู่ประจำในช่อง หรือสถานประกอบการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการแก่แขกโดยเฉพาะ พวกเธอก้าวเข้าสู่อาชีพนี้เมื่อเธออายุประมาณ 15-18 ปี ยังเรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะทั่ว ๆ ไปคือเป็นคนหัวอ่อน เชื่อและไว้ใจคนง่าย ช่างฝัน อ่อนประสบการณ์ เนื่องจากไม่มีโอกาส หรือถูกจำกัดโอกาสที่จะทำความรู้จักกับโลกภายนอกออกไปจากบ้าน หรือ ชุมชนเล็ก ๆ ของเธอ

พื้นเพเดิมมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน โสเภณีบางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะและตระกูลดีมาก เธอจึงถูกเลี้ยงดูมาอย่างเข้มงวด เพราะพ่อแม่พยายามปกป้องไม่ให้เธอต้องสัมผัสกับความยากลำบาก แต่ก็ยังทำได้ไม่ถึงระดับดี ความรู้ด้านอาชีพที่จึงมีไม่มากพอที่จะใช้หาเลี้ยงชีพได้ ส่วนมากเป็นหญิงจากต่างจังหวัด และเคลื่อนย้ายเข้าสู่กรุงเทพฯ ก่อนจะถูกพาตัวไปทำงานให้บริการทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองต่าง ๆ

ในบางกรณีการตัดสินใจแต่งงานของเธอ นับว่าเป็นความผิดพลาดครั้งสำคัญ เพราะ ทั้งเธอและสามียังอายุน้อย มีความรู้ยังไม่เพียงพอที่จะหาเลี้ยงตัวเองและรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของคนที่คอยจ้องจะหาผลประโยชน์ เนื่องจากตั้งท้องขึ้นมาและจำเป็นต้องปิดบังพ่อแม่ด้วยเกรงพ่อแม่จะไม่ยอมรับหรือลงโทษ แต่ทั้งคู่ก็ไม่มีความสามารถที่จะเลี้ยงตัวเองและลูกให้มีความสุขได้ ในที่สุดเธอก็ถูกสามีทอดทิ้ง (กว่าจะรู้เดียงลา)

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

แต่เมื่อถูกบังคับให้เป็นโสเภณีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว สิ่งที่ต้องการในขณะนั้นก็เพียงการไม่ถูกทารุณกรรม บังคับให้ "รับแขก" ในจำนวนที่ร่างกายของเธอรับไหว การมีที่อยู่มีอาหารกินพอให้มีชีวิตรอดไปในแต่ละวัน เพื่อเป้าหมายที่สำคัญกว่าชีวิตของเธอเอง เช่น เพื่ออยู่เลี้ยงลูก ส่งเงินกลับไปให้ที่บ้าน แต่ด้วยอคติในเรื่องจริยธรรมทางเพศและค่านิยมเหยียดผู้หญิงขายบริการที่เธอมีอยู่ในระบบคิดดั้งเดิม เธอจึงล้มเลิกความคิดที่จะพาตัวเองออกไปจากสภาพความเป็นหญิงโสเภณี ความปรารถนาเพียงประการเดียวก็คือ ให้ลูกของเธอมีโอกาสเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า

ความเข้าใจ และการยอมรับตนเอง

พิจารณาในแง่ของความรู้และศักยภาพต่าง ๆ ของเธอ จะเห็นได้ว่าอาชีพที่เธอจะทำได้เพื่อหาเลี้ยงตัวเองได้นั้นก็มี เช่น ไปทำงานในโรงงานทำดอกไม้ประดิษฐ์ หรือเป็นลูกมือทำอาหารตามที่เธอเคยฝึกฝนมา ฯลฯ แต่เนื่องจากเธอไม่ได้รับข่าวสารที่จะนำไปสู่แหล่งงาน เช่นที่ว่านี่จึงเท่ากับเป็นการตัดโอกาสของตัวเองไปโดยปริยาย ประกอบกับไปพบกับผู้ที่พร้อมจะชักจูงเธอเข้าสู่เส้นทางโสเภณี

เธอยอมจำนน และรับสภาพอย่างที่ยิ่งโสเภณีคนหนึ่งจะต้องได้รับ แม้กระทั่งการเป็นกามโรคและสภาพความทรุดโทรมของทั้งร่างกายและจิตใจ จากวินาทีนั้นคุณค่าในความเป็นตัวเธอก็หมดสิ้นลงเพราะเธอไม่สามารถยอมรับการเป็นหญิงโสเภณีได้ การดำรงชีวิตอยู่ก็เพื่อสิ่งที่คุณเห็นว่ามีความสำคัญที่สุด ได้แก่ลูก เมื่อหมดหวังเรื่องลูก ชีวิตของเธอจึงไม่มีความหมายอีกต่อ

ไป เธอจึงตกลงใจฆ่าตัวตาย

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม

ในสภาพสังคมเมืองหลวงที่ต้องมีการต่อสู้เพื่อเอาชีวิตรอดในเชิงเศรษฐกิจเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรู้เท่าทันคนอื่น ๆ ที่หาผลประโยชน์จากกันและกัน และสามารถป้องกันตนเองได้ ซึ่งเป็นส่วนที่เด็กสาวเหล่านี้มีไม่เพียงพอ

เมื่อถึงช่อง พวกนี้จะอยู่รวมกันก่อนจะถูกเรียกให้ไปรับแขก คนที่ซัดซิ้นจะถูกกักขังการขานจนกว่าจะยินยอม เด็กที่เข้ามาอยู่ในช่องใหม่ ๆ จะถูกควบคุมให้อยู่แต่ภายในห้องหรือตัวบ้าน จนกว่า "แม่" หรือ เจ้าของช่องจะเกิดความแน่ใจว่า เด็กจะไม่หนีจึงปล่อยให้เป็นอิสระบ้าง คือ ยอมให้ออกไปนอกรั้วบ้านบ้าง แต่ต้องไม่ไกลนัก ในช่องจะมีผู้ช่วย "แม่" ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ถ้าเป็นผู้หญิงจะมีลักษณะแข็งกร้าว แต่งตัวราวกับเป็นผู้ชาย สวัสดิการภายในช่องก็คือ ห้องพักและอาหาร มีแพทย์เข้ามาตรวจรักษาโรคเป็นประจำ ในช่วงที่ไม่สบายก็ไม่ต้องรับแขก อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงที่เคยเป็นกามโรคถึงแม้จะรักษาหายก็จะมีโอกาสกลับมาเป็นได้อีก ผู้หญิงบางคนติดเชื่อกามโรคบ่อยครั้งและรักษาไม่หายขาดจนกลายเป็นโรคเรื้อรัง

เหตุการณ์ และผู้คนเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงที่อยู่ภายในช่อง เลิกเชื่อถือและไว้ใจคนอื่น เธอจึงไม่มีเพื่อน และอาจพัฒนาขึ้นเป็นความสิ้นหวังในชีวิต จึงไม่คิดหนีและยอมจำนน พร้อมกับความรู้สึกตระหนก ความนับถือและภูมิใจในคุณค่าของเธอเอง รวมทั้งความตั้งใจที่จะมีร่างกายเพื่อสามีเพียงคนเดียว และความเชื่อตรงต่อกรรมมีผ้าเดียวทั้งหมดไป

การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดจากภายนอกคือคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำลง (คำว่าคุณภาพชีวิตในที่นี้หมายความรวมถึงสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม สุขภาพกาย และจิตของเธอ ตลอดจนความหวัง และการต่อสู้เพื่อมีชีวิตอยู่) เทียบกับเมื่อครั้งที่เธอตัดสินใจเผชิญหน้ากับชีวิตใหม่ที่ไม่มีพ่อแม่เป็นผู้กำหนดชีวิตให้เหมือนเคย ซึ่งคาดหวังว่าจะมีชีวิตที่แม้ไม่สุขสบาย

เท่าเมื่อตอนที่อยู่กับแม่ แต่ก็สุขใจเพราะได้อยู่กับชายคนแรกที่เราารู้จักรัก และกำลังจะมีลูกกับเขา เธอจึงพยายามสร้างครอบครัวของตนเอง และเตรียมต่อสู้กับสิ่งที่จะเกิดขึ้น

แต่การถูกบังคับให้มาเป็นโสเภณีทำให้ความหวังต่าง ๆ เช่นที่เคยฝันไว้จบสิ้นลงทัศนคติที่เธอมีต่อตัวเองก็เปลี่ยนเป็นว่า เธอคือหญิงที่ไม่มีค่าอีกต่อไปและคุณค่านั้นไม่มีวันที่เธอจะเอาคืนกลับมาได้ หากความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง กับความรู้สึกรังเกียจตัวเองพัฒนาขึ้นสูงสุด เธอก็สามารถตกลงใจที่จะฆ่าตัวตายเมื่อจบสิ้นภาระ

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

สังคมของ"โสเภณี"แคบมาก คือ จะมีแต่เฉพาะภายในช่องเท่านั้น เนื่องจากเธอไม่มีโอกาสที่ได้ปะทะสังสรรค์กับคนกลุ่มอื่นอีก ผู้ชายที่เข้ามาในช่องนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพียงมาปลดปล่อยความต้องการทางเพศ ดังนั้นสำหรับพวกเขาแล้วเธอจึงไม่มีความหมายอะไรมากกว่านั้น ชายที่เป็นลูกค้าส่วนมากเป็นคนระดับล่าง ซึ่งไม่ระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องความสะอาด สุขภาพ อนามัย รวมถึงการป้องกันรักษาโรคจึงทำให้เกิดปัญหาการเป็นกามโรค

ผู้ทำหน้าที่ดูแลช่องก็ปฏิบัติต่อเธอตามแบบนายจ้าง-ลูกจ้างเต็มตัว ไม่มีการให้ความช่วยเหลือในฐานะเพื่อน ทรายไต่ที่ยังหาผลประโยชน์จากเธอได้สภาพความผูกพันดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ การจัดการรักษาพยาบาลก็เพื่อให้เธอหายแล้วกลับมาทำงานได้ เพราะในระหว่างที่ป่วยนี้ นอกจากจะทำงานไม่ได้เธอยังจะต้องกินอาหาร และพักอาศัยอยู่ในบ้านซึ่งล้วนเป็นภาระค่าใช้จ่ายของเจ้าของช่องทั้งสิ้น

ผลที่ได้รับ

สิ่งที่เกิดขึ้นกับหญิงกลุ่มนี้ในภาพยนตร์ไม่ได้แสดงไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากส่วนประกอบอื่นของภาพยนตร์ก็พอจะคาดได้ว่า หากเธอไม่ฆ่าตัวตายเสียก่อน เธอก็คงจะทำหน้าที่ให้บริการลูกค้าไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งชินชา และไม่คิดหนี ด้วยไม่เห็นทางว่าเธอจะดำเนินชีวิตอย่างไรต่อไป

หญิงขายบริการในสังคม กับในภาพยนตร์

แม้อาชีพหญิงขายบริการจะยังคงไม่เป็นที่ยอมรับ และหญิงที่ประกอบอาชีพนี้ยังคงมีภาพพจน์ในทางลบอย่างมาก แต่การเข้าสู่อาชีพนี้ก็ยังมีมากขึ้นเรื่อย ๆ (รายงานล่าสุดถึงกลางปี 2533 ของสถาบันพัฒนาประชากรระบุว่า มีประมาณ 2.8 ล้านคน) ด้วยสาเหตุความกดดันทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นเหตุผลหลัก ทำให้การหลอกลวงหญิงมาค้าประเวณีดังที่เชื่อกันไม่ หญิงขายบริการทางเพศจำนวนมากที่มาจากต่างจังหวัดเห็นว่า การค้าประเวณีเป็นอาชีพที่เธอ จะทำเพียงชั่วคราวเพื่อตอบแทนและพุงฐานะของครอบครัว กับทั้งเป็นทุนในการดำเนินกิจการ ของเธอต่อไปในอนาคต

แต่การเข้าสู่อาชีพหญิงขายบริการทางเพศในภาพยนตร์ไทยเป็นเหตุผลที่ค่อนข้างไป ทางใช้อารมณ์ (emotional) มากกว่า เช่น ความต้องการแก้แค้น การหางานทำไม่ได้ทั้งที่ยัง ไม่ได้พยายามอย่างเต็มที่ หรือเพียงเพราะถูกลวนลามด้วยท่าทีของชายบางคน การสูญเสีย พรหมจรรย์ซึ่งทำให้เธอรู้สึกว่าตัวเองไม่มีสิ่งใดจะสูญเสียอีกแล้ว ล้วนเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่หนักแน่นเพียงพอสำหรับในสังคมปัจจุบัน ส่วนกลุ่มเมียเช่า และกลุ่มที่ถูกบังคับให้เป็นหญิง ขายบริการทางเพศเท่านั้นที่มีเหตุผลสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม

ในส่วนภาพพจน์ของผู้หญิงเหล่านี้ในภาพยนตร์ก็พบว่าใกล้เคียงความจริงอยู่บ้าง คือ เป็นที่รังเกียจของสังคม และมักใช้จุดนี้เป็นจุดต่อต้าน (against) การกลับเข้าสู่ความยอมรับ ของสังคม พวกเขาจึงต้องสร้างสังคมของตนเอง สภาพความเป็นอยู่ก็มีความใกล้เคียงกับ ความเป็นจริง เช่น เช่าอาหารที่เมนูอยู่ร่วมกัน หรือถูกบังคับให้อยู่แต่ภายในช่อง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเสนอเรื่องราวของหญิงขายบริการทางเพศใน รูปแบบต่าง ๆ นี้ ผู้ผลิตยังคงมีมุมมองเช่นเดิม เพียงแต่ได้ให้รายละเอียดของชีวิตหญิงเหล่านี้ ซึ่งทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจมากขึ้น เช่น เห็นว่าหญิงเหล่านี้ไม่อาจกลับเข้าสู่ การยอมรับของสังคมได้ ทั้งที่ความเป็นจริงมีหญิงขายบริการฯ จำนวนมากที่กลับสู่บ้านเกิดและ ดำเนินชีวิตตามปกติ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเพียงเสนอว่าไม่ควรสนับสนุนให้ผู้ชมเกิดความเชื่อว่า ถ้าผู้หญิงคนหนึ่งเป็น "หญิงคนชั่ว" แล้วจะต้องเป็นเช่นนั้นตลอดไป ไม่อาจกลับตัวเข้าสู่สังคมได้อีก

ผู้หญิงแกร่ง ในภาพยนตร์ไทย

ผู้หญิงแกร่ง - ความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

หากพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในครอบครัว ในโรงเรียน ในสถานศึกษาระดับสูง ในสังคมอาชีพการทำงาน ภาพที่ปรากฏให้เห็นเป็นที่ยอมรับกันก็คือ มีความแตกต่างระหว่างบทบาทที่หญิงและชายได้รับอย่างชัดเจน เนื่องน้อย บุณยเนตร ได้ให้ทรรศนะอธิบายในข้อนี้ไว้ว่า มีการอ้างความแตกต่างระหว่างชายอยู่เสมอโดยถือว่า

"ความแตกต่างเหล่านี้เป็นความแตกต่างสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกการปฏิบัติต่อบุรุษและสตรี ซึ่งก็ทำให้การปฏิบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่ยุติธรรม ความแตกต่างที่มีจะถูกอ้างจะเป็นความแตกต่างที่เชื่อว่าติดตัวเป็นธรรมชาติของแต่ละเพศ เช่น บุรุษมีความแข็งแกร่งทางกายกว่าสตรี ความเป็นอิสระไม่ชอบพึ่งใคร ชอบผจญภัย มีความก้าวร้าวทะเยอทะยาน ชอบแข่งขัน มีความสามารถทางคณิตศาสตร์และจักรกล ฯลฯ ในขณะที่สตรีมีอารมณ์อ่อนไหว มีความสามารถทางภาษา และการดูแลเลี้ยงดูเด็ก ฯลฯ

เมื่อความสามารถทางธรรมชาติของบุรุษและสตรีต่างกัน การมอบบทบาท ภาพ และผลประโยชน์ก็ต้องต่างกันตามเพศ ดังนั้น การแบ่งแยกบทบาทตามเพศเช่น สตรีเป็นครู พยาบาล แม่ ผู้พึ่งพา และบุรุษเป็นนักการเมือง นักบริหาร ผู้เฒ่า เป็นวิศวกร หรือการจำกัดโอกาสและบทบาทของสตรีด้วยความสนับสนุนจากค่านิยมของสังคม และกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ยุติธรรมแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการตอบสนองธรรมชาติของสตรีเอง เป็นสิ่งจำเป็นต่อสถาบันครอบครัวและต่อความมีระเบียบเรียบร้อยในสังคมอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้สนับสนุนระบบแบ่งแยกบทบาททางเพศ หรือระบบที่พวกสตรีนิยมเรียกกันว่า ระบบกดกันทางเพศกำลังบอกพวกเราว่า นอกจากการปฏิบัติต่อสตรีไม่ให้เท่าเทียมกับบุรุษจะยุติธรรมแล้ว การปฏิบัติให้เท่าเทียมกันยังเป็นไปไม่ได้อีกด้วย เช่นการให้โอกาสเท่าเทียมกันในการแข่งขันทาง

การงานที่ต้องการความรับผิดชอบและความคิดสร้างสรรค์สูง เพราะบุรุษจะชนะเสมอไป กล่าวคือโดยธรรมชาติแล้วสตรีไม่เท่าเทียมบุรุษ และแม้แต่อิสระภาพของสตรี เองก็มีขอบเขตจำกัด

แต่หากจะว่าไปแล้ว สตรีเองนั้นแหละที่เลือกจะทำบทบาทตามแนวโน้มทางธรรมชาติของตน เช่นบทบาทของผู้ดูแลครอบครัวและบุตร ...” (2529:163-164)

แต่การที่ผู้หญิงเลือกทำ"บทบาทอย่างผู้หญิง" เช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ก็เนื่องมาจากผู้หญิงไม่ได้รับโอกาสที่จะกำหนดตนเอง (ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์และสมาชิกของสังคม) เมื่อใดที่ผู้หญิงแสดงพฤติกรรมที่สื่อว่ากำลังจะใช้สิทธิในการกำหนดตนเอง เธอจะถูกละเมิดสิทธิดังกล่าวทันที.

"การละเมิดสิทธินี้ไม่ว่าจะออกมาในรูปของการแทรกแซงทางกฎหมาย (เช่น กฎหมายกีดกันสตรีจากงานบางชนิด กฎหมายที่ใช้ทวีมาตรฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ฯลฯ) หรือการแทรกแซงโดยค่านิยมอันยังผลให้เกิดบรรทัดฐานในการปฏิบัติ และการตัดสินความดีความชั่วโดยวัดจากการที่ปัจเจกชนทำบทบาทตามเพศของตน หรือไม่อาจถือได้ว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง เพราะนอกจากจะเป็นการจำกัดทางเลือกของสตรีแล้วสิ่งเหล่านี้ เช่น ค่านิยม การประณาม การตักเตือน เขี่ยดหยาม ยังทำให้เกิดความเชื่อผิด ๆ ว่า ปัจจัยเหล่านี้คือตัวการสำคัญในการกำหนดทางเดินชีวิตของสตรี หาใช่ความต้องการ หรือ"ตัวจริง"ของสตรีไม่" (เนื่องน้อย บุญเนตร, 2529:190)

แต่ผู้หญิงไทยในปัจจุบันก็พยายามแสดง"ตัวจริง"ของตนเองมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากผู้ชายพอสมควร กระนั้นก็ตามการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำ หรือการตัดสินใจทำสิ่งใดอย่างเด็ดเดี่ยวของผู้หญิงก็ไม่ใช่เรื่องที่จะได้รับการสนับสนุนจากสังคมอย่างบริสุทธิ์ใจนักเพราะ

"การมองลักษณะนิสัยของหญิง (trait) ว่าไม่ค่อยมีความสามารถเป็นผู้นำได้ทัดเทียมกับชาย เพราะผู้หญิงเป็นพวกชอบมีอารมณ์ ไม่ใช่เหตุผล

(emotional) ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน (passive) ต้องคอยพึ่งพาผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าอยู่เสมอ (dependent) มีหน้าที่ที่จะต้องอยู่บ้านเลี้ยงดูครอบครัวมากกว่าที่จะออกไปแสดงบทบาทอื่นในสังคม และมักจะอ่อนยอมจำนนอยู่เสมอเมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้แสดงธรรมชาติของหญิงว่า เป็นช้างเท้าหลังตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้” (บวร ประพฤตติ และคณะ, 2520:20)

การเป็นผู้หญิงแกร่งดังที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ในบทที่ 1 หมายถึงการที่ผู้หญิงแสดงความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่พึ่งพาผู้ชาย ยอมตามกระแสสังคม หรือเป็นช้างเท้าหลังของสามี กล่าวโดยรวม ๆ แล้วก็คือ ผู้หญิงแกร่งจะต้องไม่ตกอยู่ในบ่วงของปัญหาเหล่านี้

1. ปัญหา "กุลสตรี" วาดภาพกุลสตรีไว้คือผู้หญิงที่หัวอ่อน ยอมจำนน ยอมรับทุกขัทรมาณโดยไม่ปริปากบ่น ไม่กล้าเรียกร้อง ไม่กล้าแสดงความรู้สึกปรารถนา ไม่กล้าแสดงตน ไม่กล้าชื่นชมกับชีวิต ต้องให้เหมือนกับเนื้อกวางระว่างไพร ฯลฯ นี่คือการทำลายชีวิตวิญญูณของสตรีให้กลายเป็นวัตถุหรือหุ่นที่มีไว้เจริญหูเจริญตาของชายเท่านั้น

2. ปัญหาอ่อนแอ สอนว่า สตรีอ่อนแอกว่าชายทั้งร่างกายและจิตใจ ความสามารถและกระทั่งความฉลาดก็น้อยกว่าชาย"ผู้หญิงตัวเล็ก ๆ จะทำอะไรได้" ถึงแม้ในหมู่ผู้ก้าวหน้าสตรีก็ยังมีบทบาทเป็นช้างเท้าหลังอยู่ไม่ใช่น้อย และกลายเป็นแม่บ้านของการเคลื่อนไหวไป

3. ปัญหาครอบครัว สอนว่า ครอบครัวหรือบ้านคือที่อยู่ของสตรี นอกบ้านเป็นเรื่องของผู้ชายดังนั้นความคิดของสตรีจึงขึ้นไม่ค่อยจะพ้นจากประตูบ้าน และเรื่องจุกจิกของครอบครัว เป็นผู้แบกรับงานบ้านที่หนักอึ้งและน่าเบื่อ"ครอบครัวอยู่เหนือสิ่งอื่นใด สตรีใดมีครอบครัวที่สงบสุขก็คือว่าโชคดีแล้ว

4. ปัญหาความรัก สอนให้เห็นว่า ความรักอยู่เหนืออื่นใด เป็นสตรีสุดดี

อยู่ที่ผิว อยู่ที่ความรักและการแต่งงาน พอเป็นสาวก็ไม่คิดถึงเรื่องอะไรนอกจากปัญหาความรัก คู่ครองและการแต่งงาน

5. ปัญหาความสวยและความบริสุทธิ์ เสนอให้สตรีให้ความสำคัญแก่สิ่งนี้จนกระทั่งความหมายของชีวิตเธอผูกพันกับมันอย่างแนบสนิท และใครๆ ก็รู้ว่าความสวยและความบริสุทธิ์นั้นอายุมันไม่มากนักเลย ชีวิตที่ยืนยาวไปหลังจากนั้น คือชีวิตที่ค่อนข้างจะหาความหมายลำบาก" (แสงเสรี รุ่งฟ้า, 2519: 4-5)

ผู้หญิงจำนวนมากพยายามจะไม่ตกอยู่ในบ่วง เช่นที่วาลีโดยพยายามก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำชีวิตของตัวเองและสามารถประสบความสำเร็จได้ไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพเกษตรกร (ดูเพิ่มเติมในงานวิจัย "สตรีเกษตรกร" โดยสุธีรา ทอมสัน, 2531) หรือนักธุรกิจระดับผู้นำ (อาทิคุณหญิงชนิดต์ ปิยะอวย คุณหญิงศศิมา ศรีวิกรม์ ฯลฯ) หรือนักการเมือง (คุณหญิงสุนัตรา มาคิตต์ ฯลฯ) และในทุก ๆ วงการ สตรีเหล่านี้สามารถและได้โอกาสแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ในการสร้างสรรค์งานจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เมื่อมองในมุมกว้าง ผู้หญิงในยุคปัจจุบันก็ได้เร่งขวนขวายที่จะหาทางพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่เสมอเมื่อมีโอกาส การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การเข้าทำงานตามที่ตนเองต้องการ การทำหน้าที่แม่ เมีย และผู้สร้างสรรค์งานไปพร้อม ๆ กัน เพราะถือว่า "ความสามารถของผู้หญิงในปัจจุบันจึงอยู่ที่การพึ่งตัวเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ได้อยู่ที่จะต้องพึ่งพารักนวลสงวนตัว คอยให้ผู้ชายดีมาอบรมอย่างเดียว"

ในเรื่องของความรักสำหรับผู้หญิงสมัยปัจจุบัน "การอยู่เป็นโสดจนวัยล่วงไป จนได้ชื่อว่าสาวแก่ ไม่หมายความว่าเพราะขาดผู้ปรารถนา แต่อาจเป็นเพราะเลือกมากยากนานมีคนมาให้เลือกและใช้ปัญญาความคิดเลือก ไม่ใช่เฉพาะความติดเนื้อตึงใจให้เป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือก ไม่ได้เลือกตัวคน แต่เป็นการเลือกระหว่างการมีครอบครัวเป็นพันธะที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง กับการอยู่เป็นโสดอย่างอิสระ ซึ่งเป็นการเลือกที่ต้องใช้ความคิดมากกว่าหัวใจ" (สมศรี สุกมลินันท์, 2532: 31)

ในแง่ของการทำงาน มีข้อสรุปจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับให้ผู้หญิงเป็นผู้นำดังต่อไปนี้

1. สตรีที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีโอกาสที่จะไต่เต้าไปสู่ผู้นำระดับบริหารน้อย
2. สตรีไม่นิยมความมีอำนาจ จึงมีโอกาสดำเนินการไปสู่ผู้นำทางการบริหารน้อย ปรากฏว่าสตรีนักบริหารมีลักษณะอำนาจนิยม และเมื่อเป็นนักบริหารแล้วสตรีเหล่านั้นรู้จักใช้คนให้เป็นประโยชน์ อันเป็นหลักการบริหารงานที่มุ่งผลงานและความก้าวหน้าขององค์การเป็นหลัก
3. สตรีนักบริหารต่างก็เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงานสูง เคยริเริ่มนำโครงการใหม่ ๆ คิดปรับปรุงวิธีทำงานขององค์การให้ดีขึ้น แสดงให้เห็นความตั้งใจและอุทิศตนในการทำงานของนักบริหารสตรี
4. สังคมไทยเริ่มมองเห็นความสำคัญของสตรี ยอมรับในความรู้ความสามารถทางการบริหารงานของสตรีไทยว่ามีความเสมอภาคเท่าเทียมเพศชาย และสังคมได้เปิดโอกาสให้สตรีไทยเข้าดำรงตำแหน่งระดับบริหารในองค์การประเภทต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น" (บวร ประพฤตตี, 2520:)

การเป็นผู้หญิงสมัยใหม่จึงใกล้เคียงกับความเป็นผู้หญิงแกร่งตั้งที่ให้คำจำกัดความไว้เข้าไปทุกที หากการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง การไม่ยอมแพ้หรือยอมจำนนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความคิดความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง มิใช่เป็นเพียงรูปแบบหนึ่ง (form) ตามความนิยมของผู้หญิงที่กำลังเปลี่ยนไป

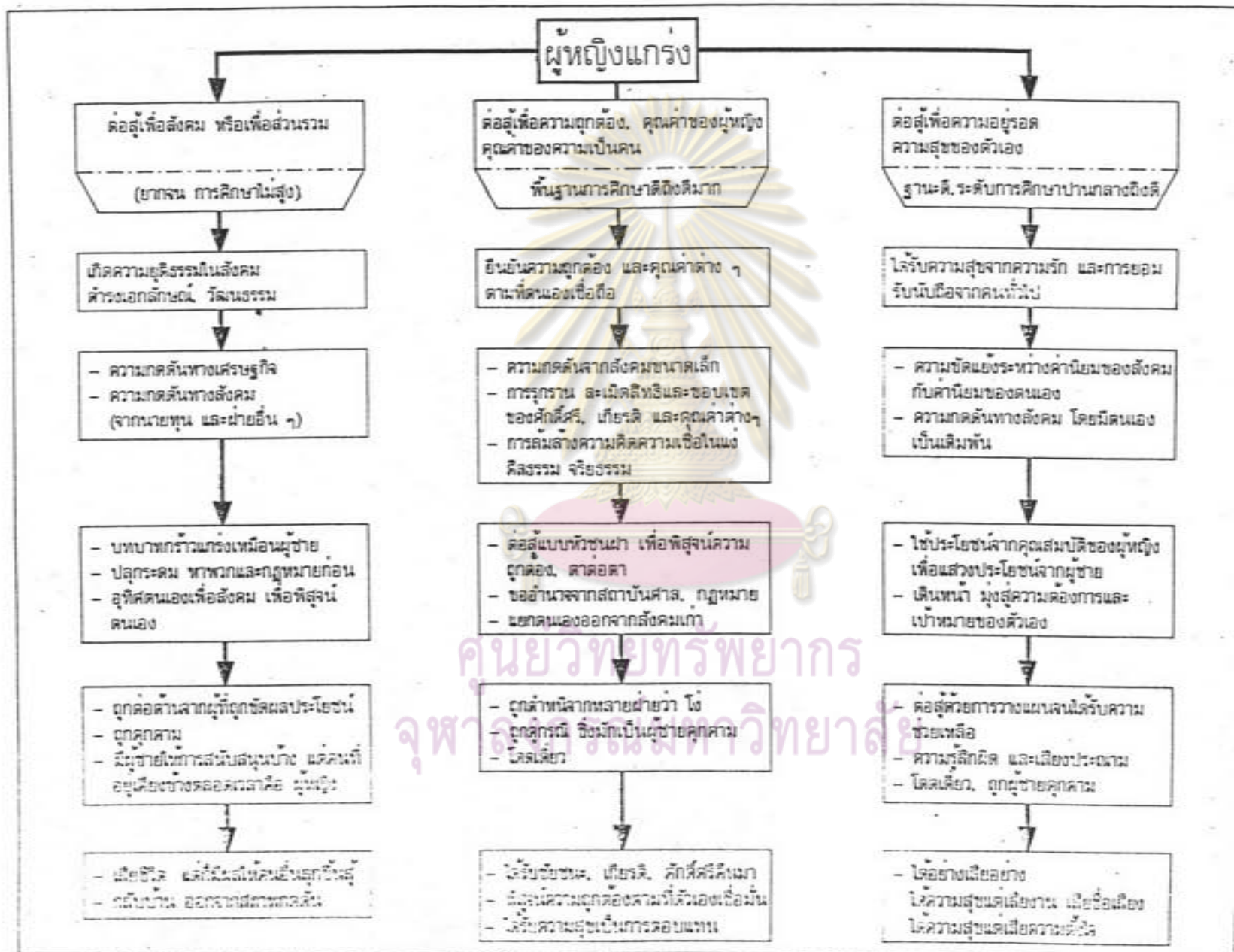
อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้แสดงทัศนะอย่างชัดเจนว่า ถึงแม้ผู้หญิงจะเก่งกาจในหน้าที่การงานเพียงใด ก็ไม่ควรจะเข้ามาเก่งกาจจนลาดเฉลิวยกับสามี ซึ่งนี้แสดงให้เห็นว่า ความคิดในเรื่องชายเป็นใหญ่ในบ้านยังคงมีอยู่

ผู้หญิงแกร่ง - ในหนังไทย

ตามที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ผู้หญิงแกร่งหมายถึงผู้หญิงที่มีความเชื่อมั่น ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์และเป้าหมายสูงสุดของตนเอง ไม่โอนเอียงไปตามกระแสตรงกันข้ามซึ่งสังคม หรือผู้ชายเป็นผู้กำหนด--จนกลายเป็นกระแสของคนส่วนใหญ่--ที่ตนไม่เห็นด้วย หรือกระแสนั้นขัดกับความปรารถนาและผลประโยชน์ของตนเอง คำจำกัดความนี้อาจจะแตกต่างไปจากคำว่า "Strong Women" ที่นักวิจัยด้านสื่อสารมวลชนในต่างประเทศเคยใช้ โดยหมายความเฉพาะว่าจำเป็นต้องเป็นเรื่องราวชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง และการต่อสู้ระหว่างการงานกับชีวิตครอบครัว ในการศึกษาหัวข้อนี้ ไม่อาจจะยึดคำจำกัดความนี้เป็นเกณฑ์คัดเลือกภาพยนตร์มาทำการศึกษาได้ เพราะแทบจะหาภาพยนตร์ไทยที่เสนอแง่มุมด้านงานอาชีพหรือความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพไม่ได้เลย ดังนั้นเพื่อความชัดเจน รวมทั้งเสนอทัศนคติต่อผู้หญิงแกร่งในภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยได้แยกผู้หญิงแกร่งออกเป็น 3 กลุ่มตามลักษณะและเป้าหมายของการต่อสู้ดังต่อไปนี้

1. ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชุมชนและคนในชุมชนนั้น
2. ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรี เกียรติและคุณค่าของผู้หญิง ความถูกต้องและนิยามของความ เป็นมนุษย์
3. ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อตนเอง โดยทวนกระแสของเสียงส่วนมากในสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



1. ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชุมชนและคนในชุมชน ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งโดยไม่
เคยมีความคิดแบ่งแยก"หญิง"หรือ"ชาย" ในความรู้สึกนึกคิดของเธอเลย

ลักษณะโดยทั่วไป

ผู้หญิงแกร่งที่เป็นผู้ต่อสู้เพื่อสังคมจะเป็นผู้หญิงที่มีระดับฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม
ค่อนข้างต่ำ ระดับการศึกษาไม่สูง อายุประมาณ 18 - 25 ปี ซึ่งเป็นโสด มีบุคลิกของผู้เฝ้า
คือมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และในสิ่งที่ตนคิด กล้าที่จะลงมือทำ สภาพและ
มาตรฐานความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไปจัดได้ว่ามีความลำบากเป็นพื้นฐาน ทั้งในด้านการหาเลี้ยง
ชีวิตตนเองและครอบครัว และในด้านสิทธิ รวมทั้งความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ควรจะได้จากทาง
ราชการก็น้อยเช่น เพราะไม่มีทะเบียนบ้าน หรือเข้ามาอยู่ในอีกสังคมหนึ่งซึ่งมีระบบการ
ปกครองค่อนข้างรวมอำนาจเบ็ดเสร็จไว้ในมือของนายทุนเจ้าของโรงงาน เธอจึงไม่มีสิทธิ
เสียงใด ๆ เพราะกระทบกระเทือนกับความอยู่รอด

ผู้หญิงแกร่งกลุ่มแรกนี้มักจะมีคุณสมบัติพิเศษจนเป็นที่ยอมรับในสังคมของเธอ เช่น
เป็นครู (ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นผู้มีความรู้และมีคนให้ความเชื่อถือ) หรือเป็น"คนโปรด"ของ
ลูกชายเจ้าของโรงงานมาก่อน และต้องการแฉความร้ายกาจของนายทุน

ลักษณะร่วมอีกประการหนึ่งของผู้หญิงแกร่งในกลุ่มนี้คือ มีลักษณะของความเป็นชาย
(masculine) มากกว่าความเป็นหญิง (feminine) เช่น มีท่าทางแข็งแกร่ง ให้ความสำคัญ
ตัดสินใจเด็ดขาด กล้าได้กล้าเสีย พร้อมทั้งต่อสู้แม้จะต้องปะทะด้วยกำลังก็ตาม "ไม่มีควม"
อ่อนหวาน ไม่แต่งตัวแบบผู้หญิงทั่ว ๆ ไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความต้องการและความปรารถนาสูงสุด

พวกเธอต่อสู้เพื่อต้องการเห็นสังคมอย่างน้อยก็ในชุมชนที่เธอเกี่ยวข้องกับอยู่มีความสุข
ตามสมควรเท่านั้น โดยขอเพียงให้มีสิทธิในการมีปัจจัยสี่เพื่อการดำรงชีวิตอย่างไม่ขัดสน ไม่
ว่าจะเป็นความต้องการพื้นฐานในปัจจัยสี่เพื่อการดำรงชีวิต หรือสิทธิต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์หรือ

ประชาชนฝั่งมีฝั่งได้ เช่น การศึกษา การปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพจากทาง กฎหมายบ้านเมือง รวมไปถึงการช่วยเหลือต่าง ๆ ด้านที่อยู่อาศัย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ด้วยความที่เธออยู่ในด้านของผู้เสียเปรียบ เธอจึงอยากให้พวกของเธอรวมตัวกัน แสดง "สปิริต" โดยเป็นฝ่ายลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิ ความเสมอภาค และความถูกต้องเอง แต่ยังไม่ถึงวัฒนธรรมที่ดั่งาม รวมไปถึงคุณค่าต่าง ๆ ทางจิตใจเช่นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ เห็นอกเห็นใจกัน ดังนั้น ในการเรียกร้องต่าง ๆ ของกลุ่มจึงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม

สถานแวดล้อมที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวันมีส่วนกำหนดความคิดเห็น และบุคลิกภาพของเธอเป็นอย่างมาก การที่เธอต้องประสบปัญหาปากท้องและความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น ทำให้เธอต้องเข้มแข็งและอดทนทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงตนเองให้มีพอกินจนเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่พวกเธอยอมรับกันแล้วว่า ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จากสภาพนี้ได้ จำเป็นต้องอยู่กับมันโดยไม่พยายามเรียกร้องขอสิ่งใดจากผู้อื่น สิ่งที่เธอคิดว่าดีที่สุดสำหรับเธอคือพยายามทำใจ และหาความสุขใจจากการมีชีวิตเช่นนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ความแร้นแค้นเหล่านี้สะสมอยู่ใน จิตใจของพวกเธอมาโดยตลอด สิ่งที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาให้ความคับข้องใจที่สะสมอยู่นั้นถึงจุดระเบิดก็คือ สภาพความกดดัน การถูกซ้ำเติมจากการเอา رأดเอาเปรียบจากคนที่มืทกอย่างเหนือกว่าเธอไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ โอกาสแสวงหา / ได้รับประโยชน์ใส่ตน หรือข้อได้เปรียบอื่น ๆ และเพราะเธอรักความยุติธรรม นับถือความเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์ ผสมเข้ากับความรู้สึกว่าเธอถูกเอา رأดเอาเปรียบ ทำให้เธอต้องลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม

แต่การต่อสู้ของเธอไม่ใช่ต่อสู้กับนายทุนเพียงกลุ่มเดียว แท้จริงแล้วเธอยังต้องต่อสู้

กับคนที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกับเธอเป็นต้นว่า นอกจากนั้นแล้วการกระทบกระทั่งระหว่างผู้หญิงด้วยกัน (กรณีคนงานหญิงในโรงงาน) การที่ผู้ชายไม่สนใจอารมณ์ในบุคลิกที่แข็งแกร่ง เป็นนักต่อสู้ของเธอ หรือการขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนรุ่นเก่าซึ่งให้คุณค่ากับอำนาจบารมี อิทธิพลกับคนรุ่นใหม่ให้คุณค่ากับการใช้ความสามารถ และการที่เธอเป็นผู้หญิงก็ยังทำให้ความขัดแย้งนี้รุนแรงขึ้นเพราะเธอถูกปฏิเสธให้เข้าร่วมกับ "กิจกรรม/ภาระของผู้ชาย"

พวกที่ต้องประสบปัญหาแบบเดียวกับเธอ แทนที่จะมาร่วมทุกข์ร่วมสุข ต่อสู้แบบหัวอกอันเดียวกันกลับกลายเป็นว่าพวกนี้เห็นแก่เงินจ้างรางวัลหรืออำนาจเพียงเล็กน้อยที่ฝ่าย "นายทุน" หยิบยื่นให้แลกกับการเป็นแขนขาเพื่อให้ "นายทุน" คอยรับผลประโยชน์ และเสวยสุขต่อไป

การต่อสู้ของผู้หญิงกลุ่มนี้ ถ้าดูกันอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่า เป็นการต่อสู้ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจเพื่อปากท้อง (survive) ที่ทำให้ภาพของความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เมตตาธรรมมนุษยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปอย่างเห็นได้ชัด แต่แท้ที่จริงเธอกำลังต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ตนเองและผู้ร่วมชะตากรรมสามารถดำรงอยู่ (exist) ได้ในสังคม แม้ว่าจะเป็นการดำรงอยู่ที่ยากลำบากกว่ามาตรฐานชีวิตของชนชั้นกลางทั่วไปก็ตาม (เช่นชาวสลัมต้องต่อสู้เพื่อให้การมีชีวิตอยู่ในสลัมเป็นสิ่งชอบธรรมในฐานะที่เป็นมนุษย์ กรรมกรต้องต่อสู้เพื่อไม่ให้นายทุนเอารััดเอาเปรียบหรือทำให้ตนกลายเป็นทาส กลายเป็นเครื่องจักรมากเกินไป หมอล่าต้องต่อสู้กับธุรกิจเพลงลูกทุ่ง เพื่อคงความเป็นตัวตนของชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอีสาน ไม่ใช่เพียงเพื่อจะให้มิช้าวกินเท่านั้น)

เหตุที่ทำให้พวกเธอกลายเป็นผู้นำขึ้นมาได้มีอยู่ 3 ประการคือ

- 1) มีการศึกษาสูงกว่า มีความคิดที่จะเสียสละ และต่อสู้เพื่อชีวิตของคนในชุมชนกลับดีขึ้น
- 2) เป็นคนกว้างขวางในสังคม หรือชนกลุ่มนั้น
- 3) ได้รับอภิสิทธิ์บางอย่างเหนือกว่าคนอื่น เช่นเป็นที่โปรดปรานของนายทุน

วิธีการต่อสู้

การต่อสู้มีลักษณะของความแข็งแกร่ง รุนแรงแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน หลายกรณีมีลักษณะเหมือนกับเป็นผู้ชายเต็มตัว ตั้งแต่การแต่งตัว ท่าทาง และคำพูดที่รุนแรง ใช้การปลุกกระดม รวบรวมพวกที่ได้รับความทุกข์เดียวกัน หรือขอแรงสนับสนุนจากมวลชน เพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและร่วมมือที่จะต้านแรงกดดันร่วมกัน เธอกลายเป็นแกนนำของการต่อสู้นั้น เพราะคนอื่นเกิดความท้อถอยเนื่องจากถูกนายทุนคุกคาม บางคนก็หวั่นเกรงว่าจะเกิดเรื่องร้ายขึ้นกับครอบครัวหรือชีวิตของตน แต่กลับปรากฏว่า ผู้ที่ต่อสู้ร่วมกับเธอโดยตลอดคือ เพื่อนรักซึ่งเป็นผู้หญิงเท่านั้น วิธีการต่อสู้ของเธอจะยึดหลัก"ธรรมะชนะอธรรม" คือ ต่อสู้ตามสิทธิ และกระบวนกรสากลอย่างเปิดเผย เช่น การเดินขบวน การชุมนุมประท้วง แจ้งความไว้ข้อเท็จจริงทางกฎหมาย ขณะที่ฝ่ายนายทุนจะใช้วิธีลอบทำร้าย ชุกรรโชก วางเพลิง และติดสินบน

ผลที่ได้รับ

การต่อสู้ของเธอเป็นการต่อสู้เพื่อผู้อื่น เพื่อความเป็นธรรม มากกว่าจะต่อสู้เพื่อตนเอง การให้ลูกตัวเองของพวกเธอต้องทำจนถึงที่สุดขนาดที่ยอมเสียชีวิต(กรรมสตรี) จึงจะทำให้คนอื่น ๆ เกิดสำนึกขึ้นมาได้ และเป็นแรงผลักดันให้มีการต่อสู้ต่อไปจนได้รับชัยชนะ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ร่วมต่อสู้กับผู้หญิงแกร่งกลุ่มนี้มีผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชายก็จริง แต่เมื่อถึงที่สุดกลับปรากฏว่าผู้หญิงด้วยกันนั้นเองที่ยังคงยืนหยัดต่อสู้เคียงข้าง เธอไม่ถอยเหมือนกับผู้ชายหลายต่อหลายคน ผลที่เธอได้รับหลังจากที่ลุกขึ้นต่อสู้แล้วขึ้นอยู่กับความเข้มข้นที่จะเอาชนะความรุนแรงของวิธีการและความเอาจริงเอาจังในการต่อสู้ ยิ่งต่อสู้อย่างรุนแรงเท่าไรโอกาสที่เธอจะประสบเคราะห์กรรมก็ยิ่งร้ายมากขึ้นเท่านั้น เช่นถ้าต่อสู้อย่างกรรมสตรี คือต่อสู้เพื่อช่วงชิงผลประโยชน์(ที่ดิน) โดยไม่อาจแบ่งปันผลประโยชน์ตามที่แต่ละฝ่ายต้องการได้ ผลที่ได้รับคือแม้ว่าฝ่ายชาวล้มจะร่วมมือกันจนชนะความในศาล ก็เมื่อเธอต้องตาย หรือสู้อย่าง"อ้อย"สาวโรงงาน แม้ว่าจะเป็นการต่อสู้กับนายทุนเช่นเดียวกัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็มีผล ประโยชน์ร่วมกันคือ ถ้าคนงานสไตรค์ โรงงานก็ต้องหยุด การต่อสู้จึงประนีประนอมมากขึ้น แต่เมื่อการต่อสู้

ผ่านพ้นไป เธอต้องกลับไปอยู่บ้านเดิมเพราะไม่อาจจะอยู่ในสังคมนั้นได้อีกต่อไป ด้วยเหตุผลว่า เธอรักที่จะมีชีวิตง่าย ๆ อยู่ในกลุ่มคนที่เข้าใจกัน รักและเอื้ออาทรต่อกันดีกว่าจะอยู่ในสังคม ฉาบฉวยที่เห็นแต่กับเงิน และอภิสิทธิ์ต่าง ๆ

อีกไม่นานชื่อเสียงของเธอทั้งสองก็จะเลือนหายไปจากความทรงจำ

2. ผู้หญิงแกร่งที่ต่อสู้เพื่อความถูกต้อง เพื่อศักดิ์ศรี และคุณค่าของความเป็นมนุษย์

ลักษณะโดยทั่วไป

ผู้หญิงกลุ่มนี้ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ยกเว้น "บุญรอด") มีพื้นฐานจิตใจดี เด็บโตมาในครอบครัวที่จัดว่าพร้อมและอบอุ่น คือมีพ่อแม่ หรือมีญาติผู้ใหญ่คอยดูแลและอบรมสั่งสอน ฐานะความเป็นอยู่อยู่ในระดับมีอันจะกิน มีทั้งที่ยังโสด และแต่งงานแล้ว ระดับอายุตั้งแต่ประมาณ 20 ปีขึ้นไปจนถึงประมาณ 32 ปี มีเพียงบุญรอด <ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด> เพียงคนเดียวที่ไม่ได้มีชีวิตสุขสบายเช่นนี้มาก่อน แต่เธอก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากครู

พวกเธอมีพื้นฐานทางด้านศีลธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดี สามารถแยกแยะความดีความชั่วได้ เชื่อมั่นในความถูกต้องตามเหตุผลทางศีลธรรม เช่น เชื่อว่าคนดีคือคนที่อยู่ในศีลธรรม ไม่เบียดเบียนใคร และถือว่าชอกกล่าวหาในเรื่องผิดศีลธรรมเป็นสิ่งที่ยอมไม่ได้ โดยเฉพาะในเรื่องการประพฤตินอกทางเพศ

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

จากพื้นฐานความเชื่อมั่นในเรื่องของศีลธรรมจริยธรรมทำให้เธอปรารถนาจะเห็นคนทุกคนเป็นคนดี ดำรงชีวิตอยู่ในความถูกต้องตามบรรทัดฐานทางศีลธรรม เธอพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อผดุงความถูกต้องเอาไว้ หรืออย่างน้อยแม้ว่าเธอจะไม่อาจทำให้สังคมที่อยู่รอบตัวมีความถูกต้อง

ตามบรรทัดฐานทางศีลธรรม ตัวเธอเองจะไม่ยอมทำผิดไปจากความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานอัน
ดีงามนั้น สิ่งที่ต้องการจะทำ คือแก้ไขความผิด และลงโทษคนที่ทำผิด

ความปรารถนาสูงสุดของเธอก็คือ คนทุกคนมีจิตใจที่ดีงาม มีความนับถือในกันและกัน
ให้เกียรติกัน ให้อภัย มีความซื่อสัตย์ เอื้ออาทรและจริงใจต่อกัน เพื่อให้สังคมนี้มีแต่ความสงบสุข

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ

ชีวิตของเธอจะเกี่ยวพันกับสังคมขนาดเล็ก คือครอบครัว มากกว่าอย่างอื่น ดังนั้น
บุคคลที่จะก่อปัญหาให้กับเธอมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ พี่น้อง สามี และเพื่อนสนิทเรียกหรือกระทำ
ในสิ่งที่ขัดกับ "ธรรมะหรือปณิธานในใจ" ของเธออย่างยิ่ง เธอจึงต้องต่อสู้เพื่อความถูกต้อง
นั้นเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หรือไม่มียอมสูญเสียบางสิ่งบางอย่างที่เธอเคยมีเพื่อรักษาคุณธรรมด้าน
จริยธรรมที่เธอยึดมั่นอยู่

ปณิธาน หรือธรรมะในใจของเธอเหล่านี้มักจะขัดแย้งกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง
ไปสู่สังคมยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญต่อวัตถุมากกว่าจิตใจ ชื่อเสียง เกียรติ และเงินเป็นสิ่งที่ผู้คน
ที่อยู่แวดล้อมเธอส่วนมากให้ความสำคัญมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ และเธอไม่คิดจะหลีกเลี่ยง
การปะทะกับผู้ที่มีความเห็นแตกต่างไปจากเธอ ไม่มีช้อยกเว้นแม้แต่กับผู้มีอิทธิพลในทางใด
ทางหนึ่งเหนือเธอเช่น เธอไม่เห็นด้วยกับการทำแท้งแต่แม่ของเธอกลับบังคับให้ลูกสะใภ้ทำแท้ง
เธอปฏิเสธการแต่งงานกับคนที่แม่จัดการให้ เธอจึงต้องออกจากบ้านเพื่อไปทหาสามีที่
เธอแต่งงานเพราะความรัก และเพราะเขาเป็นคนดี หรือด้วยเธอเชื่อในเรื่องความซื่อสัตย์
ระหว่างภรรยา-สามี เธอปฏิเสธที่จะวางเฉยกับการที่สามีและเพื่อนรักของเธอเป็นชู้กัน และ
ยอมชมชื่นใจ และเปล่าเปลี่ยว

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

ในการต่อสู้ของผู้หญิงแกร่งกลุ่มนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการต่อสู้โดยไม่ได้รับแรงสนับสนุน
จากเพื่อนเพศหญิงด้วยกันเลย มีหน้าซ้ำบางกรณีกลับเป็นเพื่อนรักกันมานานเองที่ทำให้เธอต้อง

เสียใจ ผู้ให้การสนับสนุนเธอ คือผู้ชายซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมสูงกว่าเธอมากพอที่จะให้ความสนับสนุนในสิ่งที่เธอต้องการ และยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เธอตัดสินใจครั้งสำคัญ ซึ่งจะทำให้ชีวิตของเธอเปลี่ยนแปลงไป เช่น เมื่อเธอกำลังอยู่ในช่วงที่จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับสามีซึ่งเป็นคู่กับเพื่อนของเธอ มีนายพลหนุ่มได้ผลักดันให้เธอตัดสินใจด้วยความเข้มแข็งมากพอที่จะตัดสินใจตัดขาดจากสามี หรือการต่อสู้เพื่อจะไม่เป็นเมียเช่าสำเร็จลงได้ก็ด้วยการสนับสนุนจากผู้ชายซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงพอที่จะสนับสนุนเธอได้

วิธีการต่อสู้

เนื่องจากว่าปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่เฉพาะในวงสังคมขนาดเล็ก การต่อสู้ของเธอเป็นการต่อสู้เพื่อยืนยันความคิดที่เธอเชื่อมั่น หรือยืนยันความบริสุทธิ์ วิธีการที่ใช้จึงเป็นการต่อสู้ด้วยการ "กระทำตามแนวทางที่เธอคิดว่าถูกต้อง"

การต่อสู้ไม่มีการใช้กำลังรุนแรงจากฝ่ายหญิง แต่อาจจะถูกคุกคามจากคู่กรณี และต้องต่อสู้โดยผ่านกระบวนการทางศาลซึ่งถือว่าเป็นปริมณฑลของผู้ชาย ทั้ง ๆ ที่แท้จริงแล้วเธอไม่ต้องการจะให้คนอื่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องในบ้าน

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

การต่อสู้ของเธอแม้จะไม่ใช่ระดับ(scale)ใหญ่ ๆ เหมือนกับการต่อสู้กับนายทุนเพื่อเพื่อน้องผู้ยากไร้ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการต้านกระแสหลักของสังคมของเธออยู่เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จากบริบทของตัวละครกลุ่มนี้ ขณะที่เธอให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณค่าที่ดี สังคมรอบตัวกลับให้คุณค่ากับวัตถุมากกว่าจิตใจ และมักจะมองคนในแง่ร้ายก่อนเสมอ โดยเฉพาะถ้าผู้กล่าวหานั้นเป็นผู้ชาย

การต่อสู้ของเธอเหล่านี้ก็เพื่อเชิดชูคุณค่าของสิ่งที่ไม่อาจซื้อได้ด้วยเงิน

ปฏิภริยาที่เธอได้รับจากการไม่ยอมตามกระแสของสังคม คือการลงโทษซึ่งมีอยู่หลายระดับ ระดับแรกได้แก่การถูกตำหนิ ถูกดูถูก ถูกโจมตีว่าสิ่งที่เธอทำ (หรือการทวนกระแส) คือความโง่เขลา เพราะการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนอื่นให้สอดคล้องตามเธอมีแต่จะทำให้เธอสูญเสียทั้งชื่อเสียง ความรู้สึกสงบสุข ความเชื่อมั่นในตนเอง และการต่อสู้ก็มีแต่จะนำความลำบากมาให้ ทั้ง ๆ ที่เธอเพียงต้องการพิสูจน์ความจริงซึ่งตรงกันข้ามกับความเชื่อของคนส่วนมากเท่านั้น จนถึงถูกแยกจากสังคมนั้นโดยไม่มีใครมาใส่ใจเหลือวแฉ แม้กระทั่งแม่ของตัวเอง หากเธอตัดสินใจต่อสู้เพื่อแก้ข้อกล่าวหาของผู้ชาย (เช่นสามี) โดยไม่ประนีประนอมยอมตามที่เขาเสนอ สิ่งที่จะได้รับคือ การใช้กำลังหรืออำนาจมืด แทนที่จะต่อสู้กันตามวิถีทางที่ถูกต้อง และบริสุทธิ์ยุติธรรม เช่น การตบตี ก่อความสงบ หรือแม้กระทั่งฆ่า

ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ เธอก็มีทั้งเพื่อนและคนรู้จักที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับเธอ สังเกตได้ว่า เหล่าผู้ให้ความช่วยเหลือนี้จะมีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งคือ ไม่มีครอบครัว

ผลที่ได้รับ

จากการยืนหยัดต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความดีงาม และคุณค่าแห่งศีลธรรม ผลที่เธอได้รับในที่สุดคือ เธอสามารถพาตนเองหลุดพ้นจากปมปัญหาตามที่เธอปรารถนาได้ในที่สุด

เช่นลูกสาวที่ต้องออกจากบ้านไปแต่งงานกับชายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า แต่เป็นคนดีและรักเธอจริง และยืนยันที่จะไม่ให้ห้องสะโพกทำแท้งตามคำสั่งของแม่ แม้ว่าตัวลูก ๆ จะต้องลำบาก ก็ทำให้แม่ยอมรับว่า ความสุขของคนเราไม่ได้อยู่ที่เงินทองเพียงอย่างเดียว

ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อยืนยันว่า การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมตามหลักศีลธรรม เป็นชีวิตที่จะนำความสุข และเกียรติแห่งความภาคภูมิใจมาให้ในที่สุด แต่การพิสูจน์ความจริงเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่เธอจะต้องมีความเข้มแข็ง และแข็งแกร่งพอ ไม่เช่นนั้นเธอจะไม่มีทางได้ชัยชนะในฐานะผู้หญิงแกร่งได้เป็นแน่

3. ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อความสุขและความอยู่รอดของตนเองโดยทวนกระแสของเสียงส่วนมากในสังคม

ลักษณะ โดยทั่วไป

ผู้หญิงกลุ่มนี้ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อายุอยู่ในช่วง 20-35 ปี อยู่ในสังคมสมัยใหม่เปิดรับแนวคิดตะวันตกโดยเฉพาะเรื่องของ "การถือปัจเจกบุคคล" (individualism) เธอสร้างตัวจนปัจจุบันมีสถานภาพทางเศรษฐกิจในระดับดี หลายคนมีประสบการณ์ที่ผสมผสานกับผู้ชายเช่น ผู้ชายทำให้เธอออกหัก ชีวิตในวัยเยาว์ไม่มีใครมั่นคงนัก เช่น ไม่มีพ่อ หรือมีแม่เป็นผู้ใช้แรงงาน

บางคนเคยมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายแต่ก็ไม่ได้รู้สึกผิดกับการสูญเสีย พรหมจรรย์ของเธอ เพราะเห็นว่า การมีความสัมพันธ์ทางเพศเป็นวิธีแสดงออกของความรักอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องต้องห้าม หรือผิดบาปตราบใดที่เป็นความยินยอมพร้อมใจกันทั้งสองฝ่าย ขณะที่บางคนก็เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางเพศอาจจะนำเธอไปสู่จุดหมายปลายทางที่เธอต้องการ ผู้ชายเหล่านั้นจึงไม่มีบทบาทอะไรมากนักในชีวิตของเธอ เพราะเธอถือว่าทั้งเขาและเธอต่างก็ได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์นี้ แต่พวกเธอบางคนก็ส่อเจตนาที่จะใช้ความสัมพันธ์ในเชิงความรัก ความหลงให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองแต่ฝ่ายเดียว

ความต้องการ และความปรารถนาสูงสุด

เธอยึดมั่นอุดมการณ์และเป้าหมายในชีวิตของตนเองและมุ่งมั่นที่จะทำให้ความปรารถนานั้นสำเร็จไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ทั้งในด้านชีวิตการทำงาน และชีวิตส่วนตัว ความสำเร็จนั้นจะทำให้เธอมีความสุข

เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

ความมีชื่อเสียง มีฐานะ และตำแหน่งการงานสูง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากบุคลิก และความเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างมาก แต่สิ่งนี้ก็ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นกับเธอด้วยหาก

ความปรารถนาของเธอไปซัดกับคำนิยมกระแสหลักของสังคม ซึ่งเรียกร้องให้ผู้หญิงมีพฤติกรรม เป็น "กุลสตรี" อันได้แก่ การมีกิริยาวาจาอ่อนน้อม อ่อนโยน พร้อมจะให้ภัย รู้จักการ บำบัดงานเรือน ให้เกียรติสามีด้วยการเป็นช่างเท้าหลัง ไม่ตีไม่เหล่าและ/หรือสูบบุหรี่ มีคู่ ครองที่เหมาะสมและซื่อตรงต่อสามี ฯลฯ ที่สำคัญเหนืออื่นใดคือ ต้องไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศ ก่อนการแต่งงาน

แต่คำนิยมเหล่านี้แทบจะไม่มี ความหมายสำหรับเธอเลย หากทำให้เธอขาดความสุข อย่างไม่รู้ก็ตาม การตัดสินใจของเธอ มักจะมีผู้อื่นเข้ามาขัดขวางและพยายามเหนี่ยวรั้ง เธอกลับ เข้าสู่กระแสหลักของสังคม ขณะเดียวกันเธอก็ต้องต่อสู้กับอารมณ์ และความรู้สึกอย่างผู้หญิง ของตนเอง เช่น ความเปล่าเปลี่ยว ความขี้สงสาร ใจอ่อน ความหวาดกลัว

ดังนั้นปัญหาที่เธอต้องเผชิญจึงเป็นทั้งความขัดแย้งในตัวเอง เช่น ความขัดแย้ง ระหว่างการดำรงชื่อเสียงในสังคมซึ่งเธอใช้เวลาและแรงกายแรงใจสร้างสมมานาน กับ ความรักที่มีต่อชายซึ่งสังคมไม่ยอมรับ หรือการเอาตัวรอดกับการต้องหลอกลวงชายซึ่งมอบความ รักและไว้วางใจให้กับเธอ

ส่วนที่สร้างความคับข้องใจให้กับเธอมากที่สุดก็คือ การพยายามอยู่ในกรอบที่มีผู้ชาย เป็นตัวกำหนดให้ และเธอไม่สามารถดำเนินไปตามนั้นได้ เช่นเมื่อเธอได้สร้างผลงานจาก ความสามารถ และชีวิตจิตใจของตนเองภายใต้นามของบริษัท เธอก็ได้กลายเป็นสมบัติของ บริษัทโดยปริยาย สิ่งที่เขาสนใจมากที่สุดก็คือ ชื่อเสียงของบริษัท และพึงพอใจเมื่อเธอยังมีชีวิต ใฝ่บริษัท แต่เขาจะเข้ามาขัดขวางทันทีที่เห็นว่า ความพึงพอใจของเธอทำให้ภาพพจน์ของ บริษัทเสีย

ผู้หญิงอีกคนหนึ่งมีความใฝ่ฝันอยากเป็นดารา เธอทำทุกอย่างเพื่อไปให้ถึงจุดนั้น แต่ หัวใจ และความปรารถนาของเธอถูกผู้ชายคนหนึ่งพยายามจะขีดกรอบจำกัดไว้ โดยอ้างความ รักและความห่วงใยในฐานะที่เธอยังอ่อนต่อโลก และต้องการ "เก็บ" เธอให้ใช้ชีวิตกับเขา ในภาพยนตร์เรื่องนางนวล ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นที่ผู้หญิงทุกคนตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายมี ความชัดเจนมาก

วิธีการต่อสู้

สิ่งหนึ่งที่เรารู้สึกว่าผู้หญิงแกร่ง ๒ กลุ่มแรกก็คือ คุณสมบัติอันน่าชื่นชมของตนเองซึ่งจะนำเราไปสู่สิ่งที่เราต้องการ เธอบางคนชื่นชมในความเป็นผู้หญิง (feminine) เธอจึงใช้คุณสมบัตินี้ที่มีอยู่ เช่น ความสวยงาม ความบอบบาง เส้นผมที่จะดึงดูดใจชายได้ ฯลฯ บวกเข้ากับความสามารถฉลาดเฉลียว จึงทำให้เขาเป็นตัวจักรสำคัญผลักดันให้ความปรารถนาของเธอสำเร็จได้

บนเส้นทางของการต่อสู้ของผู้หญิงแกร่งกลุ่มนี้ มีเพียงเธอคนเดียวเท่านั้นที่จะนำพาตัวเองไปสู่จุดหมายปลายทางที่เธอต้องการ เธอจึงต้องใช้ความเชื่อมั่นในความคิดของตน และยืนยันความตั้งใจ การตัดสินใจ โดยไม่หวั่นเกรงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งนั่นหมายความว่า เธอพร้อมเสมอที่จะรับสถานการณ์ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต

ปฏิกิริยาที่ได้รับ

นอกจากผ่านคำนิยามกระแสหลักพยายามดึงเรอกลับด้วยวิถีทางต่าง ๆ (เช่น สำหรับผู้หญิงที่ทำงานเก่ง เจ้านายก็ยกเรื่องงานมา"บิบบิ"ให้เรอกลับเข้าสู่กรอบของสังคม ส่วนผู้หญิงที่เห็นว่า ผู้หญิงทุกคนมีอิสระที่จะสร้างความสนิทสนมกับผู้ชายโดยเป็นเพียงเพื่อน กลับถูกชายผู้นั้นกล่าวหาว่าเธอ"ให้ท่า" เขาจึงลงโทษเธอด้วยการข่มขืนเธอ เป็นต้น)แล้ว ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของเธอซึ่งสังคมได้เป็นผู้ก่อร่างสร้างขึ้นมานั้นก็ทำร้ายเธอด้วย โดยพยายามเรียกร้องให้เรอกลับไปยอมตามกระแสหลัก และเสนอรางวัลให้ เช่น เธอจะมีชีวิตที่สุขสบาย เธอจะยังเป็นที่ยอมรับของผู้คนและสามารถจะอยู่ที่นั่นต่อไปอย่างมีความสุข ความขัดแย้งและความหวาดหวั่นต่ออนาคตของตนทำให้เธอเกิดความทุกข์อย่างยิ่ง แต่ในที่สุดเธอก็ตัดสินใจยอมสูญเสียบางสิ่งซึ่งมีความสำคัญสำหรับเธอมาก เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่เธอปรารถนา เช่นการได้อยู่กับคนที่รักเธอ แต่ก็เท่ากับเป็นการยืนยันไปพร้อม ๆ กันว่า คำนิยามกระแสหลักของสังคมจะคงอยู่เป็นเสาหลัก ถ้าใครไม่อาจทำตามได้ก็ต้องไปอยู่ในอีกสังคมหนึ่ง ไปมัจจุกับชีวิตที่ยากลำบากไร้เกียรติ ไร้ชื่อเสียง ไม่สุขสบายเหมือนเช่นเคย

แต่ก็เชื่อว่าผู้หญิงที่มุ่งมั่นในความปรารถนาของตนทุกคนจะประสบความสำเร็จ บางคนยังขาดความเข้มแข็ง วิจารณ์ญาติที่ดี และขาดความซื่อสัตย์ หากขาดสิ่งเหล่านี้ เธอจะไม่สามารถทำอะไรตอบแทนเลย หลังจากผู้ชายและสังคมของผู้ชายได้ใช้ประโยชน์ (exploit) จากเธออย่างเต็มที่จนไม่เหลืออะไร เธอจะถูกกำจัดออกไปจากสังคม (กระทั่งจุดจบของชีวิตผู้ชายก็ยังเป็นผู้กำหนดให้เธอ) ซึ่งย้ำประเด็นเดิมที่ว่า หากเธอเชื่อฟังเสียงข้างตึง ห้ามปรามของผู้ชายทั้งหมดจะใช้ชีวิตครอบครัวเงียบ ๆ กับเธอ ตีกรอบความคิด ความฝัน ความปรารถนาของเธอก็ไม่ต้องระทมทุกข์ เช่นที่ได้รับ

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงอีกคนหนึ่งซึ่งอาศัยเสน่ห์ และความซื่อสัตย์ของเธอจนกระทั่งได้ทุกอย่างทุกอย่างที่ปรารถนา แต่แท้ที่จริงเธอก็รู้สึกผิด และความสำนึกในแง่ใจไม่ใช่เพราะความสามารถของเธอแต่ผู้เดียว หากมีผู้ชายอีกคนหนึ่งเป็นผู้วางแผนและอยู่เบื้องหลังปฏิบัติการของเธอมาโดยตลอด

ก็ไม่อาจทำให้เห็นว่า แท้ที่จริงเธอก็รู้สึกผิด และเกิดความทุกข์ใจขึ้นก็ได้กระทำการเหมือนกับ การหลอกลวงผู้ชายคนหนึ่งซึ่งหวังผลตอบแทนจากเธอด้วยเช่นกัน คือหวังที่จะได้ครอบครองเธอ และแม้ว่าเธออาจจะถูกกล่าวหาว่า หลอกลวงผู้ชายคนหนึ่งก็ตาม แต่นั่นแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้หญิงเก่งจริง ฉลาดจริง ก็สามารถเอาชนะและสังคม เอาชนะผู้ชายซึ่งคิดว่าตนเองฉลาดกว่าได้ ไม่ว่าจะด้วย วิธีการใดก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้หญิงแกร่งในภาพยนตร์ กับในสังคม

แม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงไทยยังไม่ได้รับโอกาสในการเพิ่มพูนศักยภาพและแสดงความสามารถได้ทัดเทียมกับชาย แต่ก็ยอมรับกันว่า หากเทียบก่อนแล้วผู้หญิงไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพ การดำรงตำแหน่งทางสังคม ความสัมพันธ์กับชาย บุคลิกภาพ ฯลฯ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้หญิงคิดเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเอง และดูแลตนเองได้มากขึ้น แต่กระนั้นคนส่วนมากก็ยังคงมีค่านิยมว่าหญิงมีความอ่อนแอ และด้อยความสามารถกว่าชาย ทั้ง ๆ ที่มีการพิสูจน์แล้วว่า ไม่เป็นความจริง หากหญิงได้รับโอกาสเท่าเทียมกับชาย

ผู้หญิงแกร่งในภาพยนตร์ไทยมีลักษณะหลายประการใกล้เคียงกับความเป็นจริงดังกล่าว โดยเฉพาะความเป็นตัวของตัวเอง ความเด็ดเดี่ยวมั่นคงในความปรารถนาของตนเอง การพยายามใช้ศักยภาพของตนเอง ที่สำคัญคือ ความกล้าหาญไม่หวาดหวั่นในการยืนยันความถูกต้องแม้จะถูกต่อต้านจากผู้ชาย

แต่เมื่อพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แท้จริงแล้วผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยยังไม่ยอมรับการเป็นผู้หญิงแกร่งอย่างแท้จริง มีตัวละครหญิงหลายคนที่สุดในที่สุดจะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของชาย เช่นสามารถใช้ประโยชน์จากชายคนหนึ่งได้เพราะมีชายอีกคนหนึ่งคอยวางแผนการอยู่เบื้องหลัง หรือแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเก่งกาจปานใด ผู้หญิงก็ยังตกอยู่ในอำนาจของความรักความหลง หรือแสดงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่นการล่าสอนทางเพศเพื่อแก้แค้นสามีของตน แต่หากเธอยังยืนยันที่จะต่อสู้ในวิถีทางที่ถูกต้องจนประสบความสำเร็จ หรือพิสูจน์ตัวเธอได้ เธอกลับจะได้รับความทุกข์ หรือถูกกำจัด (nihilation) ออกจากสังคมนั้น

ในความเป็นจริงยังมีผู้หญิงแกร่งซึ่งมีความสามารถในอีกหลายสาขาอาชีพซึ่งภาพยนตร์ไทยยังไม่ได้หยิบยกมานำเสนอ ขณะที่นำเสนอแต่ภาพผู้หญิงแกร่งที่ข้องเกี่ยว (concern) อยู่แต่เรื่องของชีวิตส่วนตัวเกือบทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจว่า ผู้ผลิตยังคงกำหนดกรอบให้ผู้หญิงมีชีวิตอยู่แต่กับโลกส่วนตัว ไม่ได้ก้าวเข้าสู่ปริมณฑลของวงการอาชีพหรือประเด็นทางสังคมอย่างแท้จริง